

RI KOHELET

Keb' oxib' tzij puwi' Kohelet

Je' jas ri Job', ri Kohelet kuchomaj puwi' ri ojer no'jib'al. Jeri' ri Kohelet kuchomaj che ri ojer no'jib'al man utz taj. Chiwila' 8,14: *"14Chuwach ri uwachulew k'o jun jas uwach che man utz taj: Ek'o nik'aj esuk' taq winaq che kakik'ulmaj ri taqal chkij ri e'itzel winaq, k'atek'uri', ek'o nik'aj e'itzel taq winaq che are kakiriq ri utzil jacha ri taqal chkij ri e'utz taq winaq. Xoquje', ri in kinb'ij che wa' weri' man k'o ta upatan wa'."*

Ri Kohelet kuchomaj che man k'o ta jun jastaq chrij ri kamikal e che ri k'aslemanl man kupitz'ob'ej ta jun utz jastaq, chiwila' 3,19: *"rumal rech che ri winaq e ri awaj, xaq ejunam: kakam ri winaq e kakam ri awaj e chi ekeb' junam ri kuxlab'al k'olik. Ri winaq man k'o ta nim ub'anik chuwach ri chikop, rumal rech che ronojel man k'o ta upatan."*

Xaq jun kakowin uk'amik jujun utz kamik pa ri uk'aslemal, chiwila' 9,7: *"Chakowij b'a', ruk' ki'kotemanl b'a' chatija' ri awa e chaqumuj b'a' ri amaja' ruk' ronojel awanima', rumal rech che ri Dyos ki'kotemanl chik k'olik ruk' ri jetaq achak."*

Ri Kohelet nim kril wi ri Dyos, chiwila' 5,3: *"We ri at kajikib'a' ub'ixik ri atzij chuwach ri Dyos, matb'eytajik che ub'anik ri xab'ij kab'ano, rumal rech che ri Dyos man eloq' ta chuwach ri emox taq winaq. Ri xajikib'a' atzij chrech, qas chab'ana' b'a'."*

RI KOHELET

1¹Utzij ri Kohelet, uk'ojol ri David, rajawinel ri Jerusalem.

Jaqab'al tzij

²Man k'o ta jun utz, kcha ri Kohelet; man k'o ta jun utz, ronojel man k'o ta ucholaj. ³¿Jas ri kuch'ak ri winaq ruk' ronojel ri uchak che kuchakuj chuxe' ri q'ij?. ⁴Jun mayilq'ijsaq ksach ub'ik e jun mayilq'ijsaq chik kpetik', k'atek'ut, ri uwachulew man kok'ow taj. ⁵Kel uloq ri q'ij e kqaj uwach ri q'ij; kutij anim kb'e pa ri uk'olb'al e xas chila' ke'l chi uloq. ⁶Ri kyaqiq' kjumumik kb'e ub'ik pa ri ukaj uxkut ulew, kusutij chi ub'i rib' pa ri urox uxkut kaj, kjumumik, kjumumik e ktzaliq chi jumul ri kyaqiq' pa ri uk'olb'al e kumajij chi jumul ri ub'e. ⁷Ronojel ri jetaq nimaja' ke'opanik pa ri polow e man k'o ta jumul knojik ri polow. K'ate'k'uri', jawi' ri ke'opan wi ri jetaq nimaja', chila' chi uloq ri' kechojoj chi uloq.

⁸Ronojel ri tzij xb'ixik, xb'ix ri', man k'o ta jun winaq ri' kkowinik kub'ij chi jumul ri jun tzij ri woq'ochaj man kkos ta chrech ri ka'yem e ri xikinaj man kkos ta chrech utatab'exik ri kutatab'ej.

⁹Ri xuxik ojer kanoq, kux chi na jumul ri', ri xb'an ojer kanoq, kb'an chi na jumul ri', chuxe' ri q'ij, man k'o ta jun jas uwach k'olik che k'ak'!

¹⁰We k'o jun jas uwach che loq' kb'ixik puwi': «¡Weri' qastzij che k'a'k'!», wa' weri' b'antajinaq chi wa' pa taq ri junab' kanoq aretaq chi' maja' uj k'o ri uj. ¹¹Man k'o ta kena'tisax ri' ri e'ojer taq winaq, xoquje' man kena'tisax ta ri' ri kij'l kumal ri ekalk'uwa'l.

Ri uk'aslemal ri Salomon

¹²Ri in, in Kohelet, xinuxik in rajawinel ri Isra'el pa ri Jerusalem. ¹³Ruk' ronojel wanima' xinnik'oj rij e xinch'ob'ob'ej ucholaj ruk' ri no'jib'al ronojel ri kb'antajik chuxe' ri kaj. ¡Wa' weri', jun k'axalaj chak wa' xuya kan ri Dyos chkech ri ekalk'uwa'l ri winaq, arech are ke'ok il chrech weri'. ¹⁴Ri in xinka'yej ronojel ri b'antajinaq chuxe' ri q'ij e xinwilo che ronojel man k'o ta upatan e xane xaq kuk'am ub'ik ri kyaqiq'!

¹⁵Ri man jikom taj,
man loq' taj kjikomaxik,
ri kraj na man loq' taj kejalaxik.

¹⁶Ri in, xinchomaj pa ri wanima': Ri in xinsik'o e xinmol nuno'jib'al che sib'alaj nim chi na chuwach ri kino'jib'al konojel ri eq'axinaq chi nab'e chnuwach in pa ri Jerusalem, ri wanima' k'o sib'alaj uno'jib'al e sib'alaj reta'mab'al. ¹⁷Xinkoj nuchuq'ab' pa ri wanima' arech kinweta'maj ri no'jib'al, ri moxil e ri konil, e xinweta'maj che ronojel weri', xoquje' xa tajin kutij anim jun chrij ri kyaqiq'. ¹⁸Jawi' k'o wi sib'alaj no'jib'al, chila' k'o wi sib'alaj oq'ej; we sib'alaj kno'jinik jun winaq, xoquje' kuriq sib'alaj k'ax.

²¹i in xinchomaj pa ri wanima': ¡Mana' awib'! ¡ri in kink'ut na chawach ri ki'kotemal e kink'aslemaj wa' ri utzil! K'atek'uri', xinwilo che weri', xoquje' man utz taj. ²Ri tze', chnuwach ri in «jun ch'u'jilal», e ri nimalaj ki'kotemal «¿jas upatan?». ³Xinb'ij chb'il wib' che kinjach wib' che utijik ri amaja' aretaq chi' nujachom ri wanima' pa ri no'jib'al, xoquje' chi kinjach wib' puq'ab' ri moxil chi k'ate' na kinwilo jas ri ub'antajik ri utzil, ki'kotemal

kkiriq ri winaq aretaq chi' k'o ri kik'aselmal cho ri uwachulew. ⁴Ri in xinok chrech ub'anik ri nimalaj taq nuchak. Ri in xinyak nima'q taq wachoch, xintik ri jetaq wulew chrech uva. ⁵Ri in xinsuk'umaj ri jetaq wulew e xintik ronojel uwach tiko'n e ronojel uwach kotz'ij; xintik ronojel uwach che' che kuya' uwach. ⁶Xink'ot nik'aj taq ja' arech kinja'aj ri jetaq nutiko'n xintiko. ⁷Xe'inloq' ewajchakib' chi achijab' e chi ixoqib' rech k'axalaj taq chak, xek'oji' ewajpataninel, xoquje' xek'oji' sib'alaj ek'i jupuq nuchikop, chi enima'q e chi eko'lik, man k'o ta jun chkech ri xenab'ejik chnuwach in pa ri Jerusalem ek'i e'uchikop jacha ri ewech in. ⁸Xoquje' xinmolej ri saq pwaq e ri q'an pwaq, xinmololej ri kiq'inomal ri e'ajawinelab' e ri kiq'inomal ri jetaq tinimit. Xek'oji' ewajb'ixonelab' chi achijab' e chi ixoqib' e ronojel uwach q'inomal che loq' kk'oji' chrech jun winaq, xoquje' ek'i ixoqib'. ⁹Nimalaj nub'antajik xinopan wi chkiwach konojel ri enab'e kanoq chnuwach in pa ri Jerusalem, xas k'o wi ri nuno'jib'al. ¹⁰Man k'o ta jun jas uwach che kqaj chkiwach ri jetaq nuwoq'och mata xinya chkech, xoquje' man k'o ta jun ki'kotemal xinq'il chrech ri wanima', rumal rech che ri in, xas xinki'kot ruk' ronojel ri nuchak xinb'ano e we jun ki'kotemal ri' xuku'b'isaj nuk'u'x pa ronojel nukosik. ¹¹K'atek'uri', xinchoman puwi' ronojel ri nuchak xinb'an ruk' we nuq'ab', xoquje' xinchoman puwi' ronojel ri k'ax xinriqo ruk' we nuchak ri', e xinwilo che ronojel weri' man k'o ta upatan, xoquje' xaq kuk'am ub'ik ri kyaqiq' e man k'o ta xinch'ak chuxe' ri q'ij.

Ri chak che man k'o ta upatan man utz taj

¹²K'atek'uri', xinchoman chi jumul puwi' ri no'jib'al, ri moxil e ri konil: Chqila' b'a', zjas kub'an ri' ri winaq che kkanaj kanoq pa uk'exwach ri ajawinel? Are nak'u ri' ronojel ri b'antajinaq chik. ¹³Ri in xinwilo che ri no'jib'al are utz chuwach ri moxil jacha ri saqarib'al are utz chuwach ri q'equ'mal. ¹⁴Ri winaq che kno'jinik k'o ri uwoq'och cho ri upalaj, k'atek'ut, ri mox winaq kb'in pa ri q'equ'mal.

K'atek'ut, xoquje' weta'm ri in che chi ekeb' junam ri kk'isb'ej wi. ¹⁵Xa jek'uri' xinchomaj: «Ri kuk'isb'ej wi ri kon winaq xoquje' jeri' kink'isb'ej wi ri in zjas k'u upatan ri' ri nuno'jib'al?». E xinchomaj che xoquje' wa' weri' man utz ta wa'.

¹⁶Man k'o ta jun na'tisab'al rech ri winaq che kno'jinik on ri kon winaq che pa junalik kkanajik kanoq; aretaq chi' kok'ow ri jetaq q'ij, man k'o ta chi kena'tisaxik chi ekeb'. Ri winaq che kno'jinik xoquje' kkamik jacha ri konalaj winaq. ¹⁷Ri in wetzlam uwach ri k'aslemal, rumal rech che ronojel ri jastaq kb'an chuxe' ri q'ij xas man k'o ta upatan, ronojel kuk'am ub'ik ri kyaqiq'.

¹⁸Ri in xinwetzlam uwach ronojel ri nuchak che xinb'an chuxe' ri q'ij ruk' k'ax e che we nuchak ri' kinya' kan chrech ri jun che kkanaj kan pa nuk'exwach ri in. ¹⁹Jachin ne' eta'maninaq we ri are' kno'jinik on jun konalaj winaq? K'atek'ut, ri are' kok ri' rajaw ronojel ri nuchak kanoq ri in, ri nuchak che ruk' k'ax xinb'an chuxe' ri q'ij e che xinb'an ruk' ri nuno'j; wa' weri', xoquje' man k'o ta upatan. ²⁰Xub'an keb' nuk'u'x rumal ronojel ri nukosem chuxe' ri q'ij. ²¹Rumal rech che k'o jun winaq xub'an ri uchak ruk' ri uno'jib'al, ruk' ri reta'mab'al e ruk' ri nimalaj xkowin chrech, katek'uri', kuya' kan puq'ab' jun chik winaq che man k'o ta k'ax xuna' pa ri chak ri'. Wa' weri' xoquje' man k'o ta upatan wa' e jun nimalaj k'ax wa'.

²²Je' nak'ut, zjas kkanaj kan chrech ri jun winaq, che xuriq k'ax pa ri uchak xub'ano, che qastzij xukoj uchuq'ab' pa ri uchak chuxe' ri q'ij? ²³Je' nak'ut, ronojel taq q'ij k'ax kuriqo e xas kmayowik rumal ri uchak; xoquje' man ja'maril taj kkanaj chaq'ab'. Weru', xoquje' man k'o ta upatan.

²⁴Man k'o ta jun nimalaj utzil chrech ri winaq we man are ri wa'im e ri uk'yanik e ri utzil kuq'axej ri uk'aslemal rumal ri uchak kub'ano. Ri in, xoquje' kinwilo che weri' petinaq uloq puq'ab' ri Dyos, ²⁵rumal rech, zjachin jun winaq che kwa'ik e kqmunik we man kuya alaj ri Are' chrech? ²⁶Jachin ri kraj ri Are', kuya' ri uno'jib'al, ri retamb'al e ri uki'kotemal; e chrech ri ajmakunel winaq, kuya' chrech arech kumulij e kuk'ol ri uchak, arech kuya ri' ri Dyos chrech ri jun winaq che kraj ri are'. Wa' weri', xoquje' man k'o ta upatan e xaq kuk'am ub'ik ri kyaqiq'.

Ronojel kopan na ri uq'ij

³¹Ronojel jas uwach kopan ri uq'ij e kopan ri ukamikal e chjunal jas uwach k'o ri ukajb'al chuxe' ri kaj.

²Kopan ri uq'ij ri alaxib'al, e ri uq'ij ri kamikal;

kopan ri uq'ij ri tikonijik e ri uq'ij umich'ik ri xtikik.

³Kopan ri uq'ij ri kamisanik, e ri uq'ij kkuntajik ri winaq,

kopan ri uq'ij ri uchupik uwach ri jun jas uwach, e ri uq'ij che kyakik.

⁴Kopan ri uq'ij ri oq'ej e ri uq'ij ri tze'tzatic;

kopan ri uq'ij ri k'isb'al k'u'x, e ri uq'ij ri xojowem.

⁵Kopan ri uq'ij ri uk'yaqik ri ab'aj, e ri uq'ij ri umolik;

kopan ri uq'ij ri uq'aluxik ib' e ri uq'ij ri man kq'alux ta chi ri winaq.

⁶Kopan ri uq'ij ri tzukunik, e ri uq'ij ri ksach uwach ri jastaq;

kopan ri uq'ij uk'olik ri jastaq e ri uq'ij ri uk'yaqik ub'ik.

⁷Kopan ri uq'ij ri urach'qixik jun jas uwach e ri uq'ij ri ut'isik;

kopan ri uq'ij che man kch'aw ta ri winaq, e ri uq'ij che kch'awik.

⁸Kopan ri uq'ij ri loq'oq'eb'al k'u'x, e ri uq'ij ri ti'tik;

kopan ri uq'ij ri ch'o'j e ri uq'ij ri nimalaj utzil.

⁹Jas kuch'ako ri winaq che ruk' k'ax kchakunik? ¹⁰Ri in xinok il che rilik ri k'i taq uwach chak che kuya ri Dyos chkech ri eralk'uwa'l, e xinwil weri': ¹¹ri Are', ronojel jastaq xub'ano aretaq chi' xopan ri uq'ij. Xoquje' xukoj ri uwachulew pa ri kanima', k'atek'ut, ri winaq man kkowin taj kreta'maj ri kub'an ri Dyos, chi pa ri umajib'al uloq e chi k'ate' pa ri uk'isb'alil.

¹²K'atek'uri', ri in weta'm, che man k'o ta chi jun utzil chrech ri winaq, xuwi ri' ri ki'kotemal e ri utzukuxik ri nimalaj utzil pa ri uk'aslemal. ¹³Rajawaxik che ri winaq kwa'ik e kuk'ya'nik e che kuriq ri rutzil pa ri jetaq uchak e weri' jun sipanik wa' kuya ri Dyos.

¹⁴Ri in weta'm che ronojel ri kub'an ri Dyos, xas pa junalik man k'o ta uk'isik.

Ri kub'an ri Are', man k'o ta ktz'aqatisax ukoq chrech e man k'o ta kesax chrech, man loq' taj k'o kesax chrech.

Ri Dyos kub'ano che kna' ib' chuwach ri Are'.

¹⁵Ri xuxik, uxinaq chi kanoq; ri jas uwach che kux na, uxinaq chi wa' kamik ri' e ri Dyos kuk'ak'arisaj uwach ri sachinaq chi ub'ik.

Ronojel k'ask'oj choq'ijsaq,

kuriqo ri kamikal

¹⁶Sib'alaj xinwil chi na chuxe' ri q'ij: pa ri uk'olb'al ri jikomal chila' k'o wi ri kamisanik, e pa ri uk'olb'al ri suk'il chila' k'o wi ri kamisanik.

¹⁷K'atek'uri', xinchomaj pa ri wanima': «Ri Dyos kub'an q'atojtzij ri' puwi' ri suk' winaq e puwi' ri kamisanel, rumal rech che kopan ri' ri uq'ij ronojel ri jas uwach e ri uq'ij ronojel uwach chak».

¹⁸Xoquje' xinb'ij pa ri wanima pakiwi' ri ekalk'uwa'l ri winaq: wa' weri' kb'antajik arech ke'ukajmaj ri Dyos e arech kuk'ut chkiwach che xas ejacha ri awaj. ¹⁹Rumal rech che ri winaq e ri awaj, xaq ejunam: kkam ri winaq e kkam ri awaj e chi ekeb' junam ri kuxlab'al k'olik. Ri winaq man k'o ta nim ub'anik chuwach ri chikop, rumal rech che ronojel man k'o ta upatan.

²⁰Konojel keb'e xa pa jun k'olb'al: konojel epetinaq uloq pa ri ulew e ketzalij chi pa ri ulew. ²¹¿Jachin reta'm we kpaqi' ajsik ri kuxlab'al ri e'uk'ojol ri Adam, e we ri kuxlab'al ri chikop kqaj ikim, we kqaj pa ri ulew?

²²Ri in kinwilo che man k'o ta chi jun utzil chrech ri winaq, xuwi utzil chrech ri kki'kotemal kuna' pa ri uchak kub'ano, rumal rech che are wa' ri utojb'alil.

K'atek'uri', ¿jachin kk'amow ub'ik ub'e ri' che rilik ri kk'ulmatajik na aretaq chi ok'owinaq chi ub'ik ri are'?

Ri winaq che k'ax kik'aslemal kkiriqo, man k'o ta jun keye'b'al

⁴Xoquje' xinok chi che unik'oxik rij ri k'ax kb'an chuxe' ri q'ij:

Xinwil ri uwa'l kiwach ri winaq che b'anom k'ax chkech e ri e'are' man k'o ta jun winaq kuku'b'isaj kik'ux; k'atek'uri', xinwil chi ri kichuq'ab' ri winaq ri keb'anow k'ax chkech ri e'are', e xinwilo che man k'o ta jun ktojow uk'axel chkech ri k'ax kkib'ano.

²Rumal k'uwa' weri' are sib'alaj xinki'kotik chi na kuk' ri ekaminaq chi ub'ik, man qas ta xinki'kot kuk' ri ek'as na.

³E are sib'alaj xinki'kot chi na kumal ri winaq che man e'alaxinaq taj, che man k'o ta kkil ri k'ax kb'an chuxe' ri q'ij.

⁴Wilom che ronojel uchak e ronojel ch'akoj kuriq ri winaq kuyaka' uloq ri ti'tik chkech ri enik'aj winaq. ¿Xoquje' weri' man k'o ta upatan e xaq kuk'am ub'ik ri kyaqiq'!

⁵Ri konlaj winaq xaq kuq'aluj ri uq'ab' e kok che utijik rib'.

⁶K'atek'uri', are utz ri' ri jumuw' k'o pa ri aq'ab' ruk' uxlanem chuwach keb' jumuw' k'o pa ri aq'ab' e weri' ruk' kosib'al rumal rech che are awoqatam ri kyaqiq'.

⁷Xoquje' xinok chi unik'oxik jun jas uwach chik chuxe' ri q'ij che man k'o ta upatan: ⁸k'o jun winaq che xaq utukel, man k'o ta jun kkanaj kan pa uk'exwach, man k'o ta ralk'uwa'l, man ek'o ta rachalal; sib'alaj kok il pa ri uchak e man k'o ta utanb'axik kub'ano e man kril ta uwach ri uq'inomal: «K'atek'ut, ¿jachin rumal kinchakunik e jachin kinya' kan chrech ri kinchakuj in e jasche man kinya ta ri utzil chwech pa ri nuk'aslemal?».

Wa' weri', xoquje' man k'o ta upatan e jun itzel chak wa'.

⁹Are utz ri' ekeb' winaq che kiriqom kib' chuwach jun winaq che xaq utukel k'olik, rumal rech che kkiriq uch'akoj ri kichak. ¹⁰We ktzaq jun chkech ri e'are', ri jun chik kuwa'lisaj ri' ri are'.

K'atek'ut, ¿k'ax rech ri' ri jun che xaq utukel k'olik e ktzaqik!, man k'o ta jun winaq ri' kuwa'lisaj ukoq. ¹¹We ekeb' winaq kekotz'i'k, kkimiq' kib' ri'; k'atek'ut, ri winaq che xaq utukel ¿jas umiq'ik rib' ri' kub'ano?

¹²We kb'an ch'o'j ruk' jun chkech ri e'are', chi ekeb' ri' kech'o'jinik e kkiq'i' ri'. Ri jun b'atz' che oxib' uwach k'ax ut'oqopisaxik ri'.

¹³Jun ak'al che meb'a' e kno'jinik, are utz ri' chuwach jun ri'j e moxalaj ajawinel che man reta'm ta chik kuta' jun pixb'anik chrech jun chik.

¹⁴Xane pache' ri' xel ub'ik ri jun winaq che ke'ajawinoq, kne'b'a' meb'a' xa'laxik arech kajawinik.

¹⁵Ri in xinwilo, che konojel ri winaq ek'o chuxe' ri q'ij, are kkiya kiwach ruk' ri ak'al, ri ukab' che kkanaj kan pa uk'exwach ri jun chik, ri kkanaj kan pa ri uk'olb'al ri ajawinel, ¹⁶k'atek'uri', man k'o ta kik'isik ri winaq che nab'e ri are' chkiwach.

K'atek'ut, ri jun mayilq'ijisaq chik che kpe na, man keki'kot ta ri' chrech weri', rumal rech che weri', xoquje' wa' weri', man k'o ta upatan e xaq kuk'am ub'i wa' ri kyaqiq'.

Ri k'ax pa ri q'ijlanik kb'anik

¹⁷Qas chawila' ri ab'e aretaq chi' katb'e pa ri Rachoch ri Dyos. Ri winaq che ruk' nimanik kqet ukoq, are utz wa' weri' chuwach ri jun tab'al toq'ob' che kkichi'j ri emoxalaj taq winaq, rumal rech che ri e'are' man k'o ta keta'm che tajin kkib'an ri itzel.

⁵¹Match'aw aninaq, xoquje', mach'aw aninaq ri awanima' che ub'ixik jun tzij chuwach ri Dyos, rumal rech che ri Dyos chikaj k'o wi ri are' e ri at pa ri uwachulew at k'o wi; rumal k'uwa' weri', rajawaxik che xa jupaj kapaj ri atzij kab'ij.

²Rumal rech, che ri winaq kichik'anik rumal che sib'alaj kmayowik rumal che ruk' moxil kucholej ub'ixik k'i taq tzij.

³We ri at kajikib'a' ub'ixik ri atzij chuwach ri Dyos, matb'eytajik che ub'anik ri xab'ij kab'ano, rumal rech che ri Dyos man eloq' ta chuwach ri emox taq winaq. Ri xajikib'a' atzij chrech, qas chab'ana' b'a'. ⁴Are utz ri' ri winaq che man k'o ta kujikib'a' utzij chrech chuwach ri Are', k'atek'uri', man kub'an taj. ⁵Maya' b'a' alaj chrech ri achi' arech katukoj pa ri makaj. K'atek'uri', kab'ij chik chrech ri Ajtaq'ontzij che xa man xach'ob' taj. ¿Jasche kayak uq'aq'al royowal ri Dyos ruk' jun atzij, k'atek'uri' kuk'is chi ri tzij puwi' ri achak ab'anom ruk' ri aq'ab'?

⁶Ri k'i taq mayoj, kruk'aj uloq k'i taq ichik' che man k'o ta upatan, k'i taq tzij kuk'am uloq k'i taq ichik' che man k'o ta upatan; ri at chaxib'ij b'a' awib' chuwach ri Dyos.

Ri jetaq uch'akoj ri winaq e ri pwaq

⁷We ri at, pa jun tinimit, kawilo che k'ax kb'an chrech ri meb'a', we kawilo che xaq'alem ri suk'il e ri jikom, masach ak'u'x chrech weri'; rumal rech che puwi' jun q'atb'altzij k'o chi jun q'atb'altzij e pakiwi' we ekeb' q'atb'altzij ri' k'o chi nan jun q'atb'altzij che nim chi na ri ub'antajik. ⁸Kawil na k'ut che ri ulew kuya uwach kech nimalaj konojel; jun ajawinel kch'akan chrech ri uchak ruk' ri ulew. ⁹Ri jun winaq che b'enaq ranima' ruk' ri pwaq man kunojisaj ta rib' ri' chrech ri pwaq, e ri jun winaq che b'enaq ri ranima' ruk' ri uq'inomal, man kub'an ta ri' ri jetaq uch'akoj chrech. Xoquje', man k'o ta upatan wa' weri'. ¹⁰Jawi' k'o wi sib'alaj meb'il, ek'i ri' ri winaq ek'olik chrech ri uk'isik e ¿jas kuch'ak ri' ri rajaw, we xaq xuwi kq'ax ub'i chuwach?

¹¹Ki' ri' ri uwaram ri ajchak, kne'b'a' xa jub'iq' kwa'ik on sib'alaj kwa'ik; k'atek'ut, ri q'inom winaq che sib'alaj nojinaq upam, man kuya' taj kwarik.

¹²K'o jun nimalaj k'ax wilom in chuxe' ri q'ij: ri q'inomal che uk'olom ri rajaw e che are kchakun chrech ri k'ax kuriqo. ¹³Rumal rech che ri q'inomal kja'r ub'ik pa ri jun k'ay che man utz taj, e aretaq chi' kralk'uwa'laj jun ralk'uwa'l man k'o ta chi k'o ri' pa ri uq'ab'. ¹⁴Jacha xel uloq cho ri usantil ruk' ri unan, che ch'analik, xoquje' ch'analik ri' ktzalizik, jeri' jacha ri upetik cho ri uwachulew. E ri uch'akoj chrij ri uchak, man k'o ta kuk'am ub'i ri'. ¹⁵Xoquje', weri', jun nimalaj k'ax wa', jeri' ktzalezik jacha ri xpetik cho ri uwachulew; ¿jas ri

xuch'ak chrech ri uchak che kuk'am ub'ik ri kyaqiq'? ¹⁶K'atek'uri', pa q'equ'mal kuq'axej ronojel ri uk'aselamal, pa oq'ej, pa yab'il e pa royowal.

¹⁷Are weri' ri in xinwilo: ri nimalaj utz chrech ri winaq, are che kwa'ik, kuk'ya'nik e che kuriq utzil pa ronojel ri k'ax uchak kuchakuj chuxe' ri q'ij, e weri' pa ronojel ri uk'aslemal che uya'om ri Dyos chrech ri are', are wa' ri tojb'al rech. ¹⁸Xoquje', aretaq chi' ri Dyos kuya ri q'inomal e ri uch'akoj chkech xaq apachinchike winaq, kuya' chrech arech kuk'iwisaj uk'u'x chrech, kuk'am ukoq ri uch'akoj e nimalaj utzil kuriqo pa ri ukosik, wa' weri' jun sipanik ri' kuya ri Dyos chrech. ¹⁹E xa jek'uri', man kuna'tisaj ta wa' ri uk'aslemal aretaq chi' kuya ri nimalaj ki'kotemal ri Dyos pa ri ranima'.

⁶K'o chi jun itzel che kinwil in chuxe' ri q'ij e che jun nimalaj k'ax chrech ri winaq: ²jun winaq che ri Dyos kuya' uq'inomal, uch'akoj e uq'ijil; e man k'o chi jun jas uwach kurayij; k'atek'ut, ri Dyos man kuya' ta alaj chrech arech kuk'iwisaj uk'u'x chrech weri', xane jun kaxlan winaq ri' kuk'iwisaj uk'u'x chrech. Weri' man k'o ta upatan wa', xane jun nimalaj k'ax wa'.

³We k'o jun winaq che ek'o ok'al ralk'uwa'l e k'i taq junab' kk'asi'k; kne'b'a' k'i taq junab' kka'si'k, man knoj ta ri' chrech ki'kotemal e utzil, xane xoquje' man kuriq ta ri' jawi' kmuq wi, k'atek'uri', ri in kinb'ij: are utz ri' che ri ak'al ktzaq uloq cho ri usantil.

⁴Rumal rech che ri are', man xtz'aqat ta ri uq'ij e xkam ub'ik, e man k'o ta ub'i kmuq ub'ik pa ri q'equ'm.

⁵Man xril ta ri q'ij e man xreta'maj ta uwach; xane are nimalaj xuxlanik chuwach ri jun chik.

⁶Kne'b'a' kamul kkasi'ik choq'ijsaq ruk' kaq'o' lajujk'al (1.000) ujunab', k'atek'ut man xuriq ta ub'ik ri ki'kotemal pa ri uk'aselemal; ¿la man qonojel ta puch junam k'olb'al kujb'e na wi?

⁷Konojel winaq kkiriq k'ax rumal ri tzuqb'al kib', k'atek'uri', man k'o ta jumal che mata knum chik.

⁸¿Jas ri rutzilal ri winaq kno'jinik chuwach ri konalaj winaq?

¿Jas ri k'o chi na chrech ri meb'a' che are reta'm chi na ri kub'ano chkiwach ri winaq che k'o kik'aslemal?

⁹Are ne utz ri' ri kril ri woq'ochaj chuwach ri kurayij ri ruxlab'al, wa' weri' xoquje' man k'o ta upatan, xane kuk'am ub'i wa' ri kyaqiq'!

¹⁰Ronojel ri xk'ulmatajik, nab'e xya' ub'ixik ri ub'i'; eta'matalik jas ri winaq, e etamatalik che man kkwonin taj kub'an q'atb'altzij puwi' ri jun che are nim uchuq'ab' chuwach ri are'.

¹¹Aretq chi' kb'ix k'i taq tzij, are ne qas man k'o ta upatan ri', ¿jas ne' kuch'ak ri winaq ruk' weri'?

¹²¿Jachin ne' reta'm jachike ri utz chrech ri winaq pa ronojel ri uk'aslemal che man k'o ta upatan, e che q'atalik rij, ri uk'aselamal che man k'o ta ub'e'al e che jacha jun mu'j kq'ax ub'ik choq'ijsaq? ¿Jachin ne' kb'in chrech ri winaq ri kk'ulmataj na na choq'ijsaq aretaq chi' ri are' man k'o ta chik?

No'jib'al taq tzij e utzalejisaxik uwach ri no'jib'al taq tzij

⁷Are utz ri' ri uq'ijil ri ub'i' ri winaq chuwach ri k'ok'alaj ole'o e are utz ri' ri uq'ij ri kamikal chuwach ri uq'ij che xa'lax ri winaq.

²Are utz ri' kb'e jun winaq ruk' kaminaqchuwach che are' kb'e pa jun nimalaj wa'im; rumal rech che chila' kuk'isb'ej wi ri winaq, e ri winaq che k'aslik choq'ijsaq utz chrech we kchoman puwi' weri'.

³Are utz ri' ri oq'ej chuwach ri tze', rumal rech che aretaq chi' kok'ow ri b'isob'al uwach ri winaq are kpe chik jun ki'kotemalaj ranima'.

⁴Ri winaq che keno'jinik, ri kanima' xas pa ja jawi' k'o wi oq'ej k'o wi, ri kanima' ri emox taq winaq xas pa ri ja jawi' k'o wi ki'kotemal k'o wi.

⁵Are utz ri', che jun winaq kyaj rumal jun winaq che kno'jinik chuwach jun winaq che nim kil wi rumal jun moxalaj winaq.

⁶Rumal rech che ri utze' ri moxalaj winaq, jacha ri q'aq' ri' che kjuluwik chuxe' jun t'u'y. E weri', xoquje' man k'o ta upatan, ⁷ri k'ax kb'an chrech ri winaq kumoxirisaj ri winaq che kno'jinik, e jun sipanik kuchasaj chi' ri ranima' ri winaq.

⁸Are utz ri' ri uk'isik jun jas uwach chuwach ri umajib'al; are utz ri kukoch' ri winaq chuwach ri nimal kub'ano; ⁹xaq mapetik aninaq awoyowal rumal rech che pa kanima' ri emox taq winaq k'o wi ri oyowal.

¹⁰Mab'ij ne': «¿Jasche ri' che ri ojer are sib'alaj utz chuwach we kamik ri'?»

Rumal rech che xa man katno'jinik ta ri' we katok che uk'otik chi'aj puwi' weri'.

¹¹Ri no'jib'al xas utz ri' jacha utz jun echb'al, ¹²e ri no'jib'al, jun ch'akoj chkech ri winaq che kkil ri q'ij.

¹³Rumal rech che ri no'jib'al kto'b'anik jacha ktob'anik ri pwaq chrech ri winaq, k'atek'ut, ri no'jib'al kuya chi na jun utzil, kuya ri kik'aslemal ri jachintaq k'o ri kino'jib'al.

¹⁴Chawila' b'a' ri nimalaj uchak ri Dyos: ¿Jachin kkowin ri' kusuk'umaj ri man suk' taj xub'an ri Are' chrech?

¹⁵Chatki'kot b'a' pa ri jun q'ij che nimalaj ki'kotemal k'olik, e pa ri jun k'axalaj q'ij, chachomaj ne': che are ri Dyos xb'anow ri jun e ri jun chik, arech ri winaq man kkowin ta che uch'ob'ik ri petinaq chuwach chwe'q kab'ij*¹³.

¹⁶Ri in, pa ri nuk'aslemal, xas ronojel wilom e nuk'ulmam: ewilom esuk' taq winaq che ekaminaq ub'ik rumal ri usuk'il ri are' ewilom e'itzel taq winaq che kerijob'ik ub'ik pa ri ketzalal.

¹⁷Mawaj b'a' ri at che sib'alaj at jun suk'alaj winaq, xoquje' mak'oji' sib'alaj ano'jib'al, ¿jasche ne' che kab'an k'ax chb'il awib'?

¹⁸Maya' uwi' che at itzelalaj winaq mab'ano at moxalaj winaq ¿jas che katkam ub'ik aretaq chi' maja' kopan ri aq'ij?

¹⁹Utz we kab'an weri', k'atek'ut man kaya ta kanoq ri nik'aj chik, ri winaq che kuna' rib' chuwach ri Dyos, chi junam uk'aslemaxik ri' kub'an chi ekeb'.

²⁰Ri no'jib'al kuya' chi na sib'alaj uchuq'ab' ri winaq che kno'jinik chkiwach elajuj eq'ataltzij ek'o pa jun tinimit.

²¹Qastzij nak'ut che man k'o ta jun winaq chuwach ri ulew che suk'alaj winaq e che pa junalik man kmakun taj.

²²Xoquje', xaq makojo ronojel tzij kb'ixik, xa jek'uri', man kata' ta ri' ri atzijoxik kub'an ri awajpataninel.

²³Rumal rech che are ri awanima' ri' ch'ob'owinaq ri kitzijoxik ri winaq ab'anom ri at.

²⁴Ronojel weri' xinnik'oj rij ruk' ri no'jib'al; ri in xinb'ij: «ri in kk'oji' nuno'jib'al wa'», k'atek'ut, naj k'o wi weri' chwech ri in!

²⁵Naj k'o wi e q'equ'mal chik ri ojer taq jastaq; ¿jachin kkowin ri' che uriqik*¹⁴?

²⁶Ri in xwaj ruk' ronojel wanima' xinweta'maj kinno'jinik e xinchomanik, xintzukuj ri no'jib'al, k'atek'uri', xinwilo che ri itzel xa jun konil e ri konil jun moxil.

²⁷K'atek'uri', xinwilo che ri ixoq are sib'alaj k'a chi na chuwach ri kamikal, rumal rech che ri are' jacha jun k'amb'al, ri ranima' jacha jun k'at e ri uq'ab' jacha jun ximb'al.

Ri winaq che utz winaq chuwach ri Dyos, kuto' rib' ri' chuwach ri are', k'atek'ut, ri ajmakunel xas ktzaq ri' pa ri uk'amb'al.

²⁸Chawilampe', are wa' ri xinriq ri in, kcha ri Kohelet, xinnik'oj rij chkijujunal ri jastaq, arech ksaqar chnuwach ri nuchomanik ²⁹k'atek'ut, kne'b'a' ruk' ronojel ri wuxlab'al xintzukuj chi na nik'aj jastaq chik, man k'o ta chi jun jas uwach xinriqo: chkixo'l jun kaq'o lajujk'al achijab', xas kinriq jun ri' che achi, k'atek'ut, chkixo'l konojel ri ixoqib', man k'o ta jun xinriqo.

³⁰Chawilampe', ri xuwi xinriqo are weri': ri Dyos, jikom xub'an chrech ri winaq, k'atek'ut, are ri winaq xok che utzukuxik nik'aj taq uchomanik chik.

8¹ǂJachin jeri' jacha ri winaq che kno'jinik, ri are' che kkowinik kusaqarisaj uwach we jun tzij ri'?:

«Ri uwach ri winaq krepq'anik rumal ri uno'jib'al e kk'extajik ri k'analaj upalaj».

²Ri in! ǂChanimaj b'a' ri utaqanik ri ajawinel, rumal rech che xaya ub'ixik ri atzij chuwach ri Dyos che man kak'ex ta ri atzij chuwach ri are', ³man aninaq taj katanimaj ub'ik chuwach ri are'; manim awib' che ub'anik jun jas uwach che man utz taj, rumal rech che ri are' kub'an ri' ri kraj ri are': ⁴ri utzij ri ajawinel xas k'o ri ukowinem, e ǂjachin kub'ij ri' chrech ri are': «Jas ri kab'ano?».

⁵«Ri winaq che kniman chrech ri taqanik, man k'o ta kunim rib' ri' che ub'anik jun jas uwach che man utz taj; ri ranima' ri winaq che kno'jinik, reta'm jumpa' ri q'ij e jas ub'anik kb'an ri q'atojtzij».

⁶Je' nak'ut, k'o jun q'ij e k'o ri jun q'atb'altzij chrech ronojel jas uwach, rumal rech che nimalaj ri k'ax kka'y apan chrech ri winaq, ⁷rumal rech che ri winaq man reta'm taj ri petinaq chuwach, ǂjachin kkowin ri' kuya ub'ixik chrech ri petinaq chuwach?

⁸Man k'o ta jun winaq k'o ukowinem puwi' ri ruxlab'al arech kok che uq'ilik ri ruxlab'al ri'; xoquje' man k'o ta jun winaq rajaw ri qij kkam ub'ik.

Xoquje' man loq' taj kanimaj wa' aretaq chi' tajin kel ranima' e ri etzelal man kuto' ta kiwach ri e'uwinaq.

⁹Are wa' ri xinwilo, aretaq chi' ri wanima' xunik'oj ronojel ri kb'an chuxe' ri q'ij, pa ri uchanim ri' aretaq chi' ri winaq kkowinik kub'an k'ax puwi' ri winaq.

¹⁰Je' nak'ut, ri in xe'inwil nik'aj itzel taq winaq che xemuqik; xe'el ub'ik e xeb'e ub'ik pa ri tyoxlaj k'olb'al e man kna'tisax ta chik pa ri tinimit ri jastaq xkib'an pa ri kik'aselemal. Xoquje', wa' weri' man k'o ta upatan.

¹¹Che man aninaq taj kb'antajik ri q'atojtzij puwi' ri winaq che kub'an ri itzel, xa jek'uri', ri kanima' ri e'uk'ojol ri Adam kkaj kkitaqej na ri itzel. ¹²Kmakun b'a' ok'al taq mul ri ajmakunel winaq, k'aslik e man k'o ta na'tal chrech. K'atek'uri' ri in, xane are weta'm che utz kkiriq ri winaq che kkina' kib' chuwach ri Dyos, ri winaq che kkixib'ij kib' chuwach ri Are', ¹³k'atek'ut, weta'm che man utz taj kuriq ri itzel winaq pa ri uk'aselemal e che xaq kok'ow ub'i ri' jacha jun mu'j, rumal rech che man xniman ta chuwach ri Dyos.

¹⁴Chuwach ri uwachulew k'o jun jas uwach che man utz taj: Ek'o nik'aj esuk' taq winaq che kkik'ulmaj ri taqal chkij ri e'itzel winaq k'atek'uri', ek'o nik'aj e'itzel taq winaq che are kkiriq ri utzil jacha ri taqal chkij ri e'utz taq winaq.

Xoquje', ri in kinb'ij che wa' weri' man k'o ta upatan wa'.

¹⁵K'atek'uri', ri in kinya nimalaj uq'ijil ri ki'kotemal, rumal rech che man k'o ta chi jun utzil chrech ri winaq chuxe' ri q'ij we man are xuwi ri wa'im, ri uk'yanik e ronojel ri

kurayij pa ri uk'aslemal e are wa' ri rachi'l choq'ijsaq pa ronojel ri uchak kub'ano, pa ri uk'aslemal che kuya ri Dyos chrech chuxe' ri q'ij.

¹⁶Aretaq chi', ri wanima' sib'alaj xunik'oj rij ri no'jib'al e aretaq chi' xinwil ronojel ri jetaq chak kb'an cho ri uwachulew -ri winaq chi paq'ij e chi chaq'ab' man loq' taj kuxlanik-. ¹⁷Aretaq chi' xinok che rilik ronojel ri uchak ri Dyos, xinwilo che ri winaq man kkowin taj kuch'ob' ucholaj ronojel ri uchak ri Dyos chuxe' ri q'ij; kne'b'a' ri winaq kukoj uchuq'ab' che utzukuxik weri', man k'o ta kuch'ob' chrech. Kne'b'a' ri jun winaq che kno'jinik, kuya' ub'ixik che reta'm weri', qastzij nak'ut che man kkowin ta che uch'ob'ik.

Konojel ri winaq kkik'isa' chkixo'l ri ekaminaqib'

⁹Je' nak'ut, ruk' ronojel wanima' xinnik'oj weri', xinnik'oj rij ronojel, k'atek'ut, xinwilo che ri esuk' taq winaq, ri winaq che keno'jinik e ronojel ri kichak, pa uq'ab' ri Dyos k'o wi.

Ri winaq man k'o ta kuch'ob' puwi' ri loq'oq'eb'al k'u'x e puwi' ri ti'tik, man reta'm taj ri petinaq uloq chuwach.

²Konojel winaq, junam ri' ri ke'opan na wi, xas jewi ri' chrech ri suk' winaq e chrech ri ajb'anal k'ax, xas jewi ri' chrech ri ch'ajch'oj e chrech ri utz'ajom rib', xas jewi ri' chrech ri kuchi'j ri tab'altoq'ob' e chrech ri man kuchi'j taj, xoquje' xas jewi chrech ri utzalaj winaq e chrech ri itzel winaq, xas jewi ri' chrech ri winaq che ujikib'am utzij, xoquje' je' nak'uri' chrech ri winaq che uq'ilom rib' chrech ujikib'axik ri utzij.

³Ri kk'ulmatajik chuxe' ri q'ij are wa' ri' ri sib'alaj k'ax: che junam ri kkiriqo konojel winaq. Xa jek'uri', nojinaq ri kanima' ri winaq chrech itzel, mox k'olik ri kanima' aretaq chi' ek'o choq'ijsaq e konojel kkik'isa' chkixo'l ri ekaminaqib'.

⁴K'atek'ut, chi k'ate' na kki'kot ri winaq kuk' konojel ri ek'ask'oj choq'ijsaq, rumal rech che are utz ri' jun tz'i' che k'aslik chuwach jun koj che kaminaq chik.

⁵Rumal rech, ri winaq che ek'aslik xas keta'm wi che kekam na ri', k'atek'ut ri ekaminaqib' man k'o ta keta'm. Man k'o ta chi ktoj ri' chkech ri e'are', rumal rech che man k'o ta chi kna'taj chkech ri e'are'. ⁶Ri loq'oq'eb'al kik'u'x e ri kiti'tik, xoquje' ri kachixo'm e man k'o ta chi jumul ri' k'o kech chrech ri kb'antajik choq'ijsaq.

⁷Chakowij b'a', ruk' ki'kotemal b'a' chatija' ri awa e chaqumuj b'a' ri amaja' ruk' ronojel awanima', rumal rech che ri Dyos ki'kotemal chik k'olik ruk' ri jetaq achak.

⁸Ronojel q'ij, chakojo' b'a saq taq awatz'yaq e ronojel q'ij xas man k'o ta kraj ri' ri ole'o puwi' ri ajolom.

⁹Chak'aslemaj b'a' ri ak'aslemal ruk' ri ixoq che kaloq'oq'ej ruk' ri awanima', chak'aslemaj b'a' xas ronojel taq q'ij ri ya'tal chawech rumal ri Dyos choq'ijsaq ronojel ri taq aq'ij rech ri man utz taj, rumal rech che are wa' ri ach'akoj pa ri ak'aslemal e rumal rech che are wa' ri ach'akom pa taq ri k'ax xab'an pa ri achak chuxe' ri q'ij.

¹⁰We kawil jun jas uwach chak che loq' kab'ano, chab'ana' b'a' jacha ri kkowin ri achuq'ab' chrech, rumal rech che man k'o ta chi chak ri', man k'o ta chi chomanik ri', man k'o ta chi eta'mab'al ri', xoquje' man k'o ta chi no'jib'al ri' pa ri Se'ol jawi' ri tajin katb'e wi ri at.

¹¹Xoquje' ri in xinwilo chuxe' ri q'ij che ri utijik anim, man are ta kech'akanik ri winaq che aninaq kkitij anim, xoquje', pa ri ch'o'j man are ta kech'akanik ri k'o kichuq'ab', xoquje' ek'o winaq che keno'jinik e man k'o ta kiwa, xoquje' ek'o winaq che k'o keta'mab'al e man eq'inom taj, xoquje' man k'o ta utzil kkiriq ri enima'q taq ajtijab', rumal rech che kopan ri utzil, xoquje' kopan ri k'ax chkech konojel.

¹²Xoquje', ri winaq, man k'o ta na'tal chrech aretaq chi' kopan ri ukajb'al.

Ejeri' jacha ri kär che xechap uloq pa ri k'at, ejacha ri chikop ajuwokaj che xeqaj pa ri k'amb'al, jeri' kk'ulmaj ri ekalk'uwa'l ri winaq pa ri uq'ij ri k'ax, aretaq chi' man k'o ta kkinab'ej e kpe uloq pakiwi' ri e'are'.

Ri no'jib'al e ri k'ax uch'ab'exik jun winaq

¹³Xoquje' xinwil chi jun jas uwach chuxe' ri q'ij e ri in kinchomaj che nimalaj ub'antajik weri':

¹⁴K'o jun alaj tinimit, man ek'i ta ri winaq ek'o chila'. Xpe jun nimalaj ajawinel pa we alaj tinimit ri'; xusutij rij e xuyak nimalaj taq keq'te' chuwach. ¹⁵K'atek'ut, k'o chila' jun meb'a' achi che k'o sib'alaj uno'j; we achi ri', kkowin na k'uri' kukol we tinimit ri' ruk' ri uno'jib'al. Katek'uri', man k'o ta jun winaq xuna'tisaj we meb'a' achi ri'. ¹⁶K'atek'uri', ri in kinb'ij chb'il wib': Are utz ri no'jib'al chuwach ri chuq'ab', k'atek'ut, ri winaq, ketzelaj uwach ri uno'jib'al ri meb'a' e man k'o ta ktab'exik ri utzij.

¹⁷Ri winaq are utz kkita ri ch'uch'uj taq kitzij ri winaq che keno'jinik, chuwach ri raqo'j ch'i'aj kub'an ri jun winaq che ktaqan pakiwi' ri ech'u'j taq winaq.

¹⁸Are utz ri' ri no'jib'al chuwach ri jetaq ch'ich' rech ch'o'j, k'atek'ut, ruk' xa jun ajmakunel ksach nimalaj taq utzil.

10¹Jun kaminaq amalo kub'an k'ax chrech jun utzalaj k'ok' kunab'al, xa jub'iq' moxil kub'an k'ax ri' chrech ri no'jib'al e chrech ri uq'ijil ri winaq.

²Ri winaq che kno'jinik jikom ri ub'e ruk'am, ri mox winaq man jikom ta ri ub'e kruk'aj.

³Ri konalaj winaq xas q'alaj chrech pa ri ub'imb'al kub'ano, e konojel winaq kkib'ij chrech: «¡Ri are' jun moxalaj winaq!»

⁴We ri ajawinel kyakataj royowal chawij ri at, maya' kan ri ak'olb'al, rumal rech che ri ja'maril kuq'il k'i taq k'ax.

⁵K'o chi jun k'ax wilom chuxe' ri q'ij, we k'ax ri', petinaq uloq ruk' ri winaq che k'o reqlen:

⁶Ri winaq che ech'u'j taq winaq are kepaqab'axik pa ri k'olb'al nim uq'ijil e ri eq'inom taq winaq are kekanaj kan ikim. ⁷Ri in ewilom enik'aj e'ajpataninel che eb'enaq chrij kej e ewilom winaq che nim kib'antajik eb'enaq chkaqan, kb'inik jacha ri e'ajpataninel.

⁸Ri winaq che kk'otow ri jun jul, are ktzaq ub'i ri' chupam, ri winaq che kupuk'ij ri jun tapya, kti' ri' rumal ri raxakan; ⁹ri winaq che kresaj ri ab'aj kusok rib' ri' ruk' ri jetaq ab'aj ri', ri winaq che kupaq' ri si' ksoktaj ri' rumal weri'.

¹⁰We kq'uxarik ri ch'ich' e man kb'an ta rutzil, rajawaxik na k'uri' kokisaxik sib'alaj chuq'ab' chech; k'atek'ut, ri winaq kuch'ak uno'j ri' aretaq chi' kub'an rutzil.

¹¹We ri raxakan kti'onik rumal rech che man xb'an ta kowinem chrech ruk' ri b'ixonik, man k'o ta upatan ri' chech ri winaq che kraj xkowin chrech.

¹²Ri jetaq tzij che kel uloq puchi' ri winaq che kno'jinik, kqaj chkiwach ri winaq, k'atek'uri', ri utzij ri ch'u'jalaj winaq xas chb'il rib' are' kub'an k'ax.

¹³Chi pa ri umajib'al ub'ik ri ch'u'j taq utzij e chi pa ri uk'isb'al, xas man k'o ta ub'e'al e man k'o ta rutzilal ri kutzijoj.

¹⁴Ri ch'u'jalaj winaq k'i taq utzij kub'ij, k'atek'uri', ri winaq man reta'm taj ri petinaq chuwach, e ri kuk'isb'ej na wi zjachin kkowinik kuya ub'ixik chrech ri are'?

¹⁵Ri ch'u'j winaq sib'alaj kkosik rumal ri chak kub'ano, ri are' xas man reta'm ta ne' kb'e pa ri nimalaj tinimit.

¹⁶K'ax awech at, at amaq', che ri awajawinel jun alaj ak'al, e che ri e'awinaq che nim kib'antajik, aq'ab'il kewa'ik.

¹⁷Utz awech at, at amaq', che ri awajawinel xa'laxik utz winaq, e che ri e'awinaq che nim kib'antajik kewa'ik aretaq chi' kuriqa' kewa'ik arech k'o kichuq'ab' e man rumal taj che xaq kkisanej kipam pa taq nimaq'ij!

¹⁸Rumal rech che xaq q'alum ri q'ab'aj, ktzaq uloq ri jun tem rech ri rajawalja, e rumal rech che ri winaq man ke'ok ta il, ktz'ujuw jab' pa ri ja.

¹⁹Arech xaq loq' keki'kotik, kkib'an jun kiwa'im, ri amaja' kuki'kotisaj ri kik'aslemal e ronojel loq' rumal ri pwaq.

²⁰Mayoq' b'a' ri ajawinel, xoquje' ne' mayoq' ne' xaq pa ri achomab'al, mayoq' b'a' ri q'inom winaq pa ri ja ak'olb'al, rumal rech che k'o jun alaj chikop ajuwokaj ri' kuya'a' ub'ixik chrech ri are', ²¹e ri k'o uxik kukamulij ub'ixik ri' ri atzij.

Xas rajawaxik k'o ri k'ax pa ri k'aslemal

11¹Chak'yaqa' ub'ik ri akaxlanwa pa ri ja', e naj taq q'ij chik kariqa' chi na jumal ri'.

²Chajacha' ri jastaq awech kuk' wuqub' on kuk' wajxaqib', rumal rech che man aweta'm taj jas ri k'ax kpe cho ri uwachulew.

³We enojinaq ri sutz' chrech jab' eb'enaq, kch'etej uloq ri' cho ri uwachulew; e we ktzaq uloq jun che', pa ri ukaj uxkut ulew on pa ri urox uxkut kaj, jawi' ktzaq wi ri jun che' chila' kkanaj kan wi, ⁴Ri winaq che kok che rilik ri kyaqiq', man ktikonijik ta ri', ri winaq che kok che rilik ri jetaq sutz', man kjach'an ta ri'.

⁵Jeri' jacha man aweta'm ta ri at, jawi' xok ub'ik ri ruxlab'a'l ri alaj loch' che k'o cho ri usantik ri unan, je' nak'uri', xoquje' man aweta'm taj ri uchak ri Dyos che ronojel kub'ano.

⁶Aq'ab'il, chatika' b'a' ri asalwa't e b'enaq'ij, xaq maq'aluj ri aq'ab', rumal rech che man aweta'm taj jachike utz kelik chi ekeb', la are ri jun on ri jun chik.

Kb'e ri qajunab'

⁷Ki' ri saqil e utz chrech ri qawoq'och che kril ri q'ij; ⁸we jun winaq k'i junab' kk'asik, chki'kot b'a' pa ronojel we junab' ri', k'atek'ut chuna'tisaj b'a' che k'i taq q'ij ri' ri q'equ'mal, e che man k'o ta upatan ri' ronojel ri petinaq chuwach.

⁹Ala, chatki'kot b'a' pa ri ak'ojolil, ki'kotemal b'a' chatk'oloq aretaq chi' at k'ojol ala, are chaterne'b'ej ri b'e jawi' katuk'am ub'ik ri awanima' e ri kqaj chuwach ri awoq'och, k'atek'ut, qas chaweta'maj b'a' che puwi' ronojel weri', kub'an q'atojtzij ri' ri Dyos pawil'.

¹⁰Mak'ulaj ri oq'ej pa ri awanima', e xaq maya ri ab'aqil pa ri k'ax, rumal rech che ri ak'ojolil e ri aq'apojil, xoquje' ri q'eq ajolom, kq'ax uq'ij.

12¹K'atek'uri', qas chana'tisaj b'a' pa ri ak'ojolil e pa ri aq'apojil, jachin xatb'anowik, aretaq chi' maja' kopanik ri k'a taq q'ij e aretaq chi' maja' kopanik ri jetaq junab' che kab'ij na ri at: «Man k'o ta utzil kinriq pa we jetaq junab' ri'»; ²aretaq chi' maja' kq'equ'marik ri usaqil ri q'ij, aretaq chi' maja' kq'equ'marik ri ik' e ri jetaq ch'imil, e aretaq chi' maja' ktzalij uloq ri jetaq sutz' aretaq chi' xb'antaj ri jab'; ³aretaq chi' keb'irb'itik ri e'ajchajinel chrech ri ja, e aretaq chi' kkiq'usub'a' na kib' ri winaq che k'o kichuq'ab' e aretaq chi' man kijok' taq chik ri triko ri ixoqib', rumal rech che man ek'i ta chik, e aretaq chi' kemoyrik ri keka'y uloq pa taq ri wantana.

⁴E aretaq chi' ktz'apitajik ri jetaq uchi' ri xo'l taq b'e', e aretaq chi' kjiq'ik ri uch'ab'al ri ka', aretaq chi' kwa'lijik ri winaq ruk' ri uch'awem ri alaj chikop ajuwokaj, e aretaq chi' man kb'ixox ta chik ronojel ri jetaq b'ix.

⁵Aretaq chi' ri winaq kuxib'ij rib' chuwach ri jetaq paqalik e aretaq chi' ri winaq kb'irb'itik pa ri b'e, aretaq chi' nak'uri', ksi'jinik ri almendro, e ri sak' k'o ra'lal, e aretaq chi' ktortajik ri uwach ri alkaparra.

Xa nu kb'e ri' ri winaq chi pa ri junalikalaj uk'olb'al e ri ixoqib' erech ke'oq' chkij ri ekaminaqib' xas keb'inkatik chi pa taq ri k'ayib'al.

⁶Aretaq chi' maja' kt'ub'unik ri ub'atz' ri saq pwaq, e maja' kpax ri q'an pwaq pajb'al amaja', e che maja' kuwaq'ij rib' ri q'eb'al cho ri b'ulb'u' ja', e che maja' ktzaq ub'ik pa ri k'uwa' ri kolob' jik'ab'al ri ja'.

⁷E ktzalij ri ulew pa ri ulew jawi' ri xpe wi uloq nab'e kanoq, e ri uxlab'al ktzalij ruk' ri Dyos, che are are' xya'ow choq'ijsaq.

⁸Xas man k'o ta upatan ri man utz taj, kcha ri Kohelet, jronojel xas man k'o ta upatan!

K'isb'al ub'ixik taq tzij

⁹K'atek'uri', ri Kohelet che jun winaq che sib'alaj kno'jinik, xuk'ut ri no'jib'al chkiwach ri siwantinimit; xupaj rij ronojel ri jastaq, xunik'oj rij e xub'an k'i no'jib'al taq tzij.

¹⁰Ri Kohelet xukoj uchuq'ab' che utzukupik je'likalaj taq tzij e xutzukupik utzalaj ub'ixik ri saqalaj taq tzij.

¹¹Ri kitzij ri winaq che kino'jinik jacha t'ist'ik taq b'aq on jacha t'ista'q taq che' kojom pa ri ulew kumal ri kitz'ib'am ri jetaq wuj: are wa' ri usipanik ri jun chi ajuyuk'.

¹²K'atek'uri', nuk'ojol: ruk' weri' chaweta'maj b'a' che kk'oji' uno'jib'al jun. Ri winaq che kutz'ib'aj ri jetaq wuj, man k'o ta uk'isik ri uchak e we jun sib'alaj kutijoj rib', kkosik e kub'an k'ax chrech ri ub'aqil.

¹³Ri uk'isb'al tzij: Aretaq chi' xb'itaj ronojel we tzij ri' che xtataj awumal, chaxib'ij b'a' awib' chuwach ri Dyos e chaterne'b'ej ri utaqanik, rumal rech che ruk' weri', ri winaq, tz'aqatalaj winaq, ¹⁴rumal rech che ri Dyos kub'an na q'atojtzij ri' puwi' ronojel ri qachak, xoqje' rumal puwi' ronojel ri k'utalik, arech krilo la utz on man utz taj.

RI UWUJ RI B'EN SIRA

Keb' oxib' tzij puwi' B'en Sira

Ri wuj, xutz'ib'aj jun winaq che ubi' B'en Sira. Xutz'ib'aj pa ch'ab'al Hebreo.

Chiwila' 51,30, e 50,27: *“Jun pixab'anikalaj no'jib'al e eta'mb'al, ri xutz'ib'aj kan pa we wuj ri' ri Jesus, che uk'ojol ri Sira, ri Eleasar, che ajjerusalem, che xas pa ri raniman' uloq xuq'ejeje uloq ri uno'jib'al.”*

Pa Egipto, pa ri junab' 38 pa rajawinal ri ajawinel Evergetes (132 junab' chuxe' kan ri Kristo, Prologo 26-27), ri ri'umam ri Ben Sirá (Prologo 7) xutz'ib'aj ri wuj pa ch'ab'al Griego.

Ukamik ri', nik'aj chrech ri wuj xoquje' k'o pa ch'ab'al Hebreo.

Ri Jesus B'en Sira, xutz'ib'aj we wuj ri', pa taq ri uq'ijil che ri enim taq winaq pa ri tinimit, are kakaj kekitaq ri winaq chrech ri kino'jib'al ri eajgriego. Ri Jesus B'en Sira, are kraj kuk'utu che xoquje' ri kino'jib'al ri eajhebreo, xoquje' k'o ri uq'ijil.

Pa taq ri ujunab' ri ri'umam ri B'en Sira, xk'extajik ri jastaq; chiwila' 50,24: *“²⁴Qastzij b'a' chkanaj kan quk' ri jetaq usipanik qas chujuloq'o b'a' pa taq we qaq'ij ri'.”* Rumal k'uwa' xraj xutz'ib'aj ri uchak ri umam pa griego.

Ri Jesus B'en Sira, ri are' ajtij chrech ri no'jib'al. *“Ronojel no'jib'al petinaq xas ruk' ri Ajawxel e pa junalik kanajinaq ruk' ri are'.”* (1,1). Pa ri kapitulos 44-50 are kakaj kakiku'tu ri enim taq winaq rech Israel xas tza ri Henok ub'ik. K'atek'ut, ri nim winaq pa ri taq junab' ri', are' ri nim chuchqajaw Simon II, che uk'ojol ri Oni'as II; chiwila' 50,1-7ss: *“¹Ri Simon, ri uk'ojol ri Oni'as, are are' ri nimalaj chuchqajaw, che pa ri uk'aslemal xuyak chi jumul ri Nim Rachoch ri Dyos e pa ri taq uq'ij kowlaj utz'aqik xub'an ri tyoxlaj k'olb'al. ²Are are' xb'an rech che kamul utz'aqik xb'anik ri job'jikalaj utikb'alil ri tak'atikalaj raqan utaypa ri Nim Rachoch ri Dyos. ³Pa taq ri uq'ij ri are' xk'otik ri ja', xk'ot jun jul che chujala' ub'ik ri polow. ⁴Xe'uchomaj ri e'uwinaq arech man kachup ta kiwach, rumal k'uri' ko utz'aqxub'an ri tinimit arech man kekowin ta ri ek'ulel chkech. ⁵Nimalaj je'lik rilik ri are', aretaq chi' erachi'l uloq ri winaq kel uloq chrij ri payu', ⁶jacha ri jun ch'imil k'o aq'ab' chuxo'l uloq ri sutz', jacha ri ketekik rel ik', ⁷jacha ri q'ij che kch'ub'lin puwi' ri nimalaj Rachoch ri nimalaj Ub'antajik, jacha ri raxkyaq'ab' che kjuluwik pa taq ri sutz'...”*

Ri xtz'ib'an ri wuj, are kuk'utu pa ri kapitulo 39, ri rajawaxik chrech jun winaq che are kraj kuxik ajtz'ib', e weri' are wa' ri kraj ri Jesus B'en Sira. Ri ajtz'ib', rajawaxik kril ri ojer tzij tz'ib'am kanoq (39,1-3); rajawaxik kapixb'anik chkech ri enim winaq e kb'e pa nik'aj taq tinimit chik arech kutijoj rib' (39,4) e kach'aw ruk' ri Dyos (39,5-8).

Jacha ri kuchomaj ri Kohelet, xoquje' ri are', kuchomaj che man k'o ta jun k'aslemal chik aretaq chi' kopan ri kamikal, 39,11: *“Aretaq chi' k'aslik na, sib'alaj eta'matalik ri' ri ub'i' chkiwach ekaq'o winaq chi na, e aretaq chi' kakam ub'ik, xas kub'an ri' ri ub'i' chrech.”*

RI UWUJ RI B'EN SIRA

Jaqab'al taq utzij ri xtz'ib'an ri wuj pa ch'ab'al gri'ego

¹K'i e nimalaj taq ub'anik ri k'utb'al ya'om kan chqech pa ri pixab' e kumal ri eq'axel utzij ri Dyos ²e ri enik'aj e'ajtz'ib'ab' chik che xe'kiterne'b'ej ri e'are' ³e rumal weri', rajawaxik che nim ke'qil wi ri Isra'el, rumal ri keta'mab'al e ri kino'jib'al; ⁴k'atek'uri', rajawaxik che man xuwi ta ri kkisik'ij weri' kk'o'ji' ri keta'mb'al, ⁵xane xoquje', ri winaq che k'o keta'mab'al, rajawaxik ke'kipatanij ri enik'aj winaq chik, ⁶e ke'kipanij wa' ruk' ri kitzij e ruk' ri tz'ib'atalik; ⁷ri numam Jesus, aretaq chi' xsik'itaj rumal ⁸ri Pixab', ⁹ri eq'axel utzij ri Dyos e ¹⁰ri enik'aj kiwuj chik ri eqamam, ¹¹e aretaq chi' sib'alaj reta'm chik weri', ¹²xoquje' ri are' xutz'ib'aj nik'aj tzij puwi' ri k'utb'al e ri no'jib'al, ¹³arech, ri winaq che kkaj keta'mab'al, xoquje' xkik'amowaj we pixab' ri', ¹⁴e xa jek'uri', kk'iyik ri keta'mab'al pa ri kik'aslemal jacha ri kraj ri Pixab'.

¹⁵Xa jek'uri', ri ixsik'italik ¹⁶arech kisik'ij weri' ¹⁷ruk' jun utzalaj chomanik ¹⁸xoquje' chixkuyun b'a' ¹⁹jawi, che kichomaj ix, kne'b'a xqakoj qachuq'ab' che uch'ob'ik weri', ²⁰wene' man xuj kowin ta che uch'ob'ik nik'aj taq tzij; ²¹rumal rech che man junam ta ri uchuq'ab' k'olik ²²ri jastaq che xb'ix pa tzij Heb're'o, che we kq'axexik pa jun ch'ab'al chik; ²³e weri', man xuwi ta kb'antajik ruk' weri', ²⁴xane xoquje' kb'antaj ruk' ri Pixab', ri eq'axel utzij ri Dyos, ²⁵xoquje' ri nik'aj taq wuj chik, ²⁶man junam ta chik kub'ij jacha kub'ij pa ri nab'e ch'ab'al che xtz'ib'ax wi.

Pa ri junab' juwinaq wajxaqlajuj che kaminaq chik ri ajawinel Evergetes, ²⁷che aretaq chi' in petinaq chi uloq pa ri Egipto e nujeqeb'am chi wib' jela', ²⁸xinriq jun nimalaj chak che nimalaj ri no'jib'al k'o chupam ²⁹e xinok il che ukojik ri nuchuq'ab' arech kinq'axej pa ri ch'ab'al gri'ego we jun wuj ri'; ³⁰ri in sib'alaj xinnik'oj rij e sib'alaj xinkoj ri wetamb'al k'i taq aq'ab' ³¹che uq'axexik we wuj ri' pa ri jun chik tzij ³²aretaq chi xinb'an we chak ri', ³³chi k'ate' na xinto'taj chrech ri chak e kelik pa jun wuj, rech utoq'ob'isaxik kiwach ri winaq che ekaxlan taq winaq e kkaj kk'o'ji' keta'mab'al, ³⁴e kkik'ex ri kik'aslemal, jeri' jacha ri kraj ri Pixab'.

Umulixik ri no'jib'al nimalaj taq tzij

¹Ronojel no'jib'al petinaq xas ruk' ri Ajawxel,
e pa junalik kanajinaq ruk' ri are'.

²Ri usanyeb' ri polow, ri jab' ktz'ujuwik,
ri jetaq uq'ij ri junalik, ¿jachin kkowin chre'ajalaxik?

³Ri raqan elenaq wi ri kaj, ri uwach ri uwachulew,
ri upam b'enaq ri nim siwan, ¿jachin kkowinik kuriqa' weri'?

⁴Ri No'jib'al nab'e k'o chik chuwach ronojel weri',
ri eta'mb'al, ri no'jib'al chi pa junalik uloq k'olik.

⁵Ri uk'iyb'al uloq ri no'jib'al are ri utzij ri Dyos che k'o pa ri kaj;
ri jetaq ub'e, chi pa junalik are ri pixab'.

⁶Ri jetaq urab' ri no'jib'al, ¿jachin xq'alajisax chuwach?
ri k'u'talik pa ri are', ¿jachin xreta'maj weri'?

⁷Ri retamb'al ri no'jib'al, ¿jachin chrech xuk'ut rib'?

e ri uq'inomal ri ub'e, ¿jachin xch'ob'ow weri'?

⁸Xa jun ri k'o uno'jib'al, ri are' che kxib'ix ib' chrech
ri are' che ku'l cho ri utem: are ri Ajawxel.

⁹Are' ri Ajawxel xb'anowik, xrilo e xrejelaj ri are',
xuq'ejej puwi' ronojel ri jetaq uchak xub'ano,

¹⁰xuq'ejej pa ronojel ti'ojal jacha ri rutzilal,
xuya' chkech konojel ri kkiloq'oq'ej ri are'.

Ri uloq'oq'eb'al ri Ajawxel jun no'jib'al che taqal chrech k'o uq'ijil;
kuya' chkech ri jachintaq kkixib'ij kib' chuwach ri are'.

Ri xib'rikil chuwach ri Ajawxel jun sipanik che kpe xas ruk' ri Ajawxel;
qastzij, xukoj ri winaq pa ri ub'e ri loq'oq'eb'al k'u'x.

Ri uxib'rikil ri Dyos

¹¹Ri xib'rikil chrech ri Ajawxel are qaq'ijil e are qanimal uj,
jun ki'kotemal e wiqib'al qajolom ruk' nimalaj ki'kotemal.

¹²Ri xib'rikil chrech ri Ajawxel kuki'kotisaj ri qanima',
kuya' ri tze'l wach, ri ki'kotemal e naj kujk'asi'k.

¹³Jachin kuna' rib' chuwach ri Ajawxel, ronojel ri' kuk'isa' pa ri utzil,
pa ri q'ij che kkamik, ktewchi'x ri'.

¹⁴Ri umajib'al ub'ik ri no'jinik are ri una'ik ib' chuwach ri Ajawxel;
ri are' xukoj ri no'jib'al pa kanima' ri winaq chi cho kisantil uloq.

¹⁵Chkixo'l ri winaq, xukoj jun usok, chi pa junalik jun uk'olb'al,
e xas qastzij ri' man kuk'ex ta ri utzij chkech ri erija'lil.

¹⁶Ri uq'inomal ri no'jib'al are ri xib'rikil chrech ri Ajawxel,
ri are' ke'uq'ab'arisaj ruk' ri jetaq uwach kuya'o;

¹⁷kunojisaj ri kachoch ruk' rayib'al taq uwach jastaq,
e kunojisaj ri kik'uja' ruk' ri uwach.

¹⁸Ri wiqib'al ujolom ri no'jib'al, are' ri kxib'ix ib' chuwach ri Ajawxel,
ri no'jib'al kub'ano arech ksi'jinik ri utzil e ri utz wachaj.
Chi ekeb' usipanik ri Dyos, rech ri utzil
e chkech ri winaq che kkiloq'oq'ej, ri nimal knajtanic.

¹⁹Ri eta'mab'al e ri ch'ob'oj ruk' no'jinik, xuja'b'isaj uloq ri are',
e xuwa'lisaj ri kiq'ijil ri jachintaq keno'jinik.

²⁰Ri urab' ri no'jib'al are ri xib'rikil chuwach ri Ajawxel,
e ri jetaq uqab' are ri winaq che naj kk'asi'k.

²¹Ri xib'rikil chuwach ri Ajawxel kuchup ri jetaq makaj;
e chi amaq'el kutas apanoq ri royowal ri Dyos.

Ri koch'onik e ri uq'ilik ib'

²²Man loq' taj kto' uwi' ri mox uq'aq'al urayib'al ri jun winaq che man suk' taj,
rumal rech ri mox uq'aq'al urayib'al kuch'ikmej ub'ik, katzaqik.

²³Ri winaq che kukoch'och'ej ronojel chi k'ate' na rajawaxik,
pa ri uk'isb'al nimalaj ki'kotemal kya'taj chrech.

²⁴Kuk'olej ri' ri utzij chi k'ate' na kub'ij pa ri q'ij che rajawaxik kub'ij,
k'atek'uri' konojel winaq keta'm ri reta'mb'al.

Ri no'jib'al e ri jikomaj

- ²⁵Pa ri uq'inomal ri no'jib'al k'o wi ri nimalaj tzij rech ri eta'mab'al,
k'atek'ut, ri ajmakunel kupaqchi'j ri saqalajtzij.
- ²⁶¿La kawaj k'o ano'jib'al? Chak'olo' b'a' pa ri awanima' ri jetaq pixab',
e ri Ajawxel ruk' nimalaj toq'ob' kuya' ri' chawech.
- ²⁷Rumal rech che ri xib'rikil chuwach ri Ajawxel, are no'jib'al e k'utb'al,
ri kqaj chuwach ri are', are uloq'oq'exik ri saqalajtzij e ri kme'lal.
- ²⁸Matas awib' chrech ri xib'rikil chuwach ri Ajawxel
e matqet ukoq ruk' ri are', ruk' keb' awanima'.
- ²⁹Mab'an keb' apalaj chkiwach ri winaq,
e chana' b'a' awib' ruk' ri achi'.
- ³⁰Mab'an sib'alaj nim chrech awib', wene' katqajik e kawesaj ak'ixb'al ri',
rumal rech che ri Ajawxel kuq'alajisaj na k'uri'
chkiwach ri winaq ri jetaq ak'u'm uloq,
rumal rech che ri at, man kaxib'ij ta awib' chuwach ri Ajawxel,
e rumal rech che ri awanima' nojinaq chrech ri man tzij taj.

Ri xib'rikil chuwach ri Dyos pa ri kajmanik

- ²¹Nuk'ojol, we ri at xachomaj upatanixik ri Ajawxel
chasuk'umaj b'a' awib' aretaq chi' katkajmaxik.
- ²Chajikomaj ri awanima', ko chatk'oloq,
maxib'ij awib' pa taq ri k'ax kariqo.
- ³Chakojo' awib' chuxe' raqan uq'ab' ri are', matas apan awib' chech,
arech nimalaj aq'ij kya'tajik aretaq chi' kuriqa' kk'isik ri ak'aslemal.
- ⁴Ronojel ri kpe chawij, chak'amowaj b'a',
e chakoch'och'ej aretaq chi' katwonb'ax kanoq.
- ⁵Rumal rech che chi pa ri q'aq' ch'ajch'oj kkanaj ri q'an pwaq,
xoquje' ri winaq che echa'om, keq'ax ri' pa ri horno tuj arech kech'ajch'ob'exik.
Pa ri yab'il e pa ri meb'a'il, chakub'a' ak'u'x chrij ri Are'.
- ⁶Chakub'a' ak'u'x chrij ri Dyos e ri are' katuchajij ri',
chataqej ri suk'alaj b'e e chaweye'j b'a' ri are'.
- ⁷Ri ix che kixib'j iwib' chuwach ri Ajawxel, chiweye'j b'a' ri usachik imak,
miram b'a' ri ib'e arech man kixtzaq taj.
- ⁸Ri ix che kixib'ij iwib' chuwach ri Ajawxel, chiku'b'a' ik'u'x chrij ri Are',
e kya'taj na ri' ri tojb'al uk'axel chiwech.
- ⁹Ri ix che kixib'ij iwib' chuwach ri Ajawxel,
chiweye'j b'a' kya'taj chiwech ronojel uwach utzil,
ri junalik ki'kotemal e utoq'ob'isab'al wachaj.
Rumal rech che ri tojb'al uk'axel,
jun junalikalaj sipanik ri' pa nimalaj ki'kotemal.
- ¹⁰Che'inatisaj b'a' ri e'ojer taq mayilq'ijsaq e qas chiwila' b'a':
¿Jachin xukub'a' uk'u'x chrij ri Ajawxel e xas xesax uk'ixb'al?
On ¿jachin, chukoj rib' chuxe' raqan ri uxib'rikil, e xwonob'a'x kanoq?
On ¿jachin xuch'ab'ej e ri Are' man k'o xutatab'ej ri are'?
- ¹¹Rumal rech che ri Ajawxel ktoq'ob'isan wach e kpax uk'u'x,

- kukuy ri jetaq umak ri winaq e kukol pa ri uq'ij ri k'ax.
¹²Itzel rech ri' ri winaq che xaq keb' kub'an ri ranima' e ri xaq uq'alum uq'ab',
 itzel rech ri ajmakunel che keb' ub'e ruk'am.
¹³Itzel rech ri winaq che xaq keb' kub'an ri ranima',
 che man ukub'am ta uk'u'x, rumal k'uri' man k'o ta kto'w uwach ri'.
¹⁴Itzel iwech ri ix che xk'is ri ichuq'ab',
 ¿jas kib'an ri' aretaq chi' kixusolij ri Ajawxel?
¹⁵Ri winaq che kkixib'ij kib' chuwach ri Ajawxel man kkik'yaq ta kan ri utzij,
 ri winaq che kkiloq'oq'ej ri Are' kkiterne'b'ej ri jetaq ub'e.
¹⁶Ri winaq che kkixib'ij kib' chuwach ri Ajawxel,
 are kkitzujuk qaj chuwach ri kkib'ano,
 ri winaq che kkiloq'oq'ej ri Are' kkitzuq kib' chrech ri Upixab'.
¹⁷Ri winaq che kkixib'ij kib' chuwach ri Ajawxel,
 xas suk'utalik wi ri kanima' e kkimoch'och'e'j kib' chuwach ri Are'.
¹⁸Ku'jetzaq ri' puq'ab' ri Ajawxel e man pa kiq'ab' ta ri' ri winaq,
 rumal rech che jeri' ri Nimalaj Ub'antajik jacha ri ktoq'ob'isan wach.

Ri taqal chrij ri alk'uwa'lxel che kipatanaxik ri e'unan e'utat

- ³Ix walk'uwa'l, ri in che initat, chitatab'ej b'a' ri nutzij,
 gas chib'ana' ri kinb'ij chiwech arech kixkolotajik.
²Rumal rech che ri Ajawxel kuya' ri uq'ijil ri tatxel kumal ri e'alk'uwa'lxel,
 e kuya' uchuq'ab' ri reqle'n ri nan pakiwi' ri eral.
³Ri alk'uwa'lxel che nim kril wi ri utat kkuytajik ri jetaq umak,
⁴ri alk'uwa'lxel che kuya' uq'ijil unan, tajin kumulij ri' ri nimalaj uq'inomal.
⁵Ri alk'uwa'lxel che nim kril wi ri utat, ri are' kki'kotisaj ri' ri eralk'uwa'lxel,
 e pa ri uq'ij ri uch'ab'a'l ruk' ri Dyos, ktab'exik ri'.
⁶Ri alk'uwa'lxel che kuya' uq'ijil utat, naj ri' kk'asi'k,
 ri alk'uwa'lxel che kuya' uq'ijil ri unan, tajin kniman chuwach ri Ajawxel.
⁷Ri alk'uwa'lxel, ke'upatanij ri' ri e'unan e'utan
 jacha upatanaxik ri Ajawxel kub'ano.
⁸Ruk' ri achak e ruk' ri atzij, nim chawila' wi ri atat,
 arech at tewchi'talik ri' rumal ri are'.
⁹Rumal rech, ri utewchi'nik ri tatxel, kuya' uchuq'ab' ri kachoch ri e'alk'uwa'lxel,
 k'atek'ut, ri kyaqsaq kuya ri nanxel,
 xaq kuk'is tzij puwi' ri kachoch chi pa taq ri utikb'alil uloq.
¹⁰Maya' nimalaj aq'ijil ruk' ri uk'ixb'al ri atat,
 rumal rech che ri uk'ixb'al ri atat,
 man k'o ta jumal ri' che nimalaj aq'ijil kuya' chawech.
¹¹Rumal rech, ri uq'ijil jun achi, jeri' na k'uri' jacha ri uq'ijil ri utat
 e we xetzelax uwach jun nanxel, xoquje' ketzelaq kiwach ri' ri eral.
¹²Nuk'ojol, chawilij b'a' ri atat pa ri uri'job'ik,
 maya' b'is chrech ri are' pa ri uk'aslemal.
¹³Kne'b'a' xjik'itajik ri uno'jib'al, chatoq'ob'isaj b'a' uwach;
 maya' b'a' uk'ixb'al aretaq chi' k'o na choq'ijisaq.
¹⁴Ri utzil che xb'an chrech ri tatxel man xaq ta jeri' ri' kkanajik kanoq,
 ri utzil kab'an chrech ri are', are tojb'al rech ri amak ri'.
¹⁵Pa ri q'ij che at k'o pa ri k'ax, katuna'tisaj na k'uri' ri Dyos,

- kaja'r ub'i ri' ri amak jacha saqtew cho ri q'ij.
- ¹⁶Jun yoq'nel winaq ri' chuwach ri Dyos, ri jun che kuwonab'a' kanoq ri utat,
ri jun winaq che itzel ub'anom chuwach ri unan, kyaqsaq ri' chuwach ri Dyos.
- ¹⁷Nuk'ojol, chana'a' b'a' uki'al ri achak kab'ano,
e katloq'ex nak'uri' kumal ri erachi'l ri Dyos.
- ¹⁸Aremaq chi ri at nimalaj ri ab'anajik, rajawaxik kaqasaj awib'
e xa jek'uri' kariq utzil chuwach ri Ajawxel.
- ¹⁹Ek'i winaq che nim kkimoch'ano e che nim kiq'ijil, k'atek'ut, chkiwach
ri winaq che kkimoch'ej kib', kuk'ut ri k'u'talik taq ujastaq,
- ²⁰rumal rech che nimalaj ri ukowinem ri Ajawxel,
e e'are' ri winaq che kkimoch'och'ej kib', nim kil wi ri Are'.
- ²¹Matzukuj b'a' ri jastaq che nim kkanaj chawech,
xoquje' manik'oj ri jastaq che kq'ax uwi' ri uchuq'ab' chawech ri at.
- ²²Are chatok che uchomaxik ri kuqxa'nix chawech,
man rajawaxik ta chawech ri jastaq che k'u'talik.
- ²³Matkos che uchomaxik ri jastaq che man k'o ta upatan,
ri eta'mab'al che xya'taj chawech,
sib'alaj nim chi na chuwach ri kkowin ri winaq che uch'ob'ik.
- ²⁴Chachomaj b'a' che ek'i winaq esachinaq rumal ri kichomanik,
ri kichomab'al che man ujikib'an ta rib', are ri' ri xusach ri kichomab'al.
- ²⁵Chatchoman puwi' ri rumal xpe awoyowal;
e mattok il chrech ri k'u'talik.

Ri nimal kuna' ri winaq

- ²⁶Ri winaq che man ktan taj ri kb'ix chrech, itzel kuk'isa wi,
ri winaq che kuya' rib' pa ri k'ax, kkam ri' pa ri k'ax.
- ²⁷Ri ranima' ri winaq che man ktan taj ri kb'ix chrech, kosib'al kuk'isb'ej,
ri ajmakunel kumulij jun umak chrij jun umak chik.
- ²⁸Ri k'ax kuriq ri winaq che nimal kuna'o, man k'o ta kunab'al chrech,
rumal rech che ri itzel b'enaq chi ri urab' pa ri are' wi.
- ²⁹Ri winaq che kchomanik, kuchomaj pa ri ranima' ri no'jib'al taq tzij,
ri winaq che kno'jinik, are kraj che k'o jun winaq ktowik ri kub'ij.

Ri loq'oq'eb'al k'ux chkech ri emeb'a'ib'

- ³⁰Ri ja' kuchup ri q'aq' che sib'alaj kjininik,
ri usipanik kuya jun winaq chrech ri meb'a', are ri' ri ksachow ri umak.
- ³¹Ri winaq che ksipanik, tajin kusuk'umaj ri uk'aslemal chwe'q kab'ij,
pa ri jun q'ij che ktzaq uloq ri are', k'o ri kutoq'aj wi rib' ri'.
- ⁴¹Nuk'ojol, maq'il ri uwa ri meb'a', e mab'ano che katreyej na ri meb'a'
che kuk'omij chawech ruk' ri k'ax taq uwoq'och.
- ²Mab'an k'ax chrech ri winaq che knumik,
mawa'lisaj royowal ri winaq che man k'o ta uchuq'ab'.
- ³Mab'an k'ax chrech ri winaq che tzurtajinaq,
matre'yej b'a ri meb'a' arech kaya chrech ri kasipaj chrech are'.

- ⁴Mawesaj ub'ik ri winaq che k'ax uriqom e k'o kuta ukoq chawech,
masutuj apan ri apalaj chrech ri meb'a'.
- ⁵Masutuj apan awij chrech ri sin molonel che k'ax kub'ano
maya' alaj che katyoq'ik.
- ⁶Rumal rech che we jun winaq katuyoq'o xas ruk' ri k'ax k'o pa ri ranima',
ri Ajtz'aqol rech kutatab'ej ri' ri yoq'onik kub'ano.
- ⁷Chab'ana' b'a' arech katkiloq'oq'ej ri mulin ib',
chuwach jun winaq che nim ub'antajik chaqasaj b'a' ri ajolom.
- ⁸Qas chatak'ab'a' ri axikin chrech ri meb'a'
e chatzalijisaj ri rutzil awach kuya'o ruk' kme'l tzij.
- ⁹Chawesaj ri winaq puq'ab' ri jun chik che tajin kub'an k'ax chrech pa ri uk'aslemal,
maqasaj ri achuqa'b' aretaq chi' tajin kab'an ri suk'alaj q'atojtzij.
- ¹⁰At jun tatxel b'a' chab'ana' kuk' ri emnorib',
e jacha at jun achajilal chab'ana' b'a' ruk' ri kinan.
E xa jek'uri', ri at katux ri' at uk'ojol ri Nimalaj Ub'antajik,
e ri are' are nimalaj katuloq'oq'ej chi na ri' chuwach ri anan.

Ri b'e kuk'ut ri No'jib'al

- ¹¹Ri No'jib'al ke'utijoj ri eralk'uwa'l
e ke'uchajij ri jachintaq ketzukun chrech ri are'.
- ¹²Ri winaq che kuloq'oq'ej ri no'jib'al, kuloq'oq'ej ri' ri k'aslemal,
ri winaq che b'ajchi' kewa'laj che utzukuxik,
kenojisax ri' chrech nimalaj kiki'kotemal.
- ¹³Ri winq che k'o ri No'jib'al ruk', krechb'ej na ri' ri uq'ijil;
xa jawije' ne' kb'e wi, xas kutewchi'j ri' ri Ajawxel.
- ¹⁴Ri winaq che kkipatanij ri No'jib'al, kkiya nimalaj uq'ijil ri Tyoxlaj Ub'antajik,
e ri winaq che kkiloq'oq'ej ri No'jib'al, xas ke'uloq'oq'ej ri' ri Ajawxel.
- ¹⁵Ri winaq che kutatab'ej ri utzij ri No'jib'al,
kub'an na q'atojtzij ri' pakiwi' ri jetaq amaq',
ri winaq che kuterne'b'ej, xas qastzij ri' jeqelik ri rachoch.
- ¹⁶We ri winaq kuku'b'a' uku'x chrij ri are', xas are uch'akoj ri' krechb'ej na,
e xoquje' kk'o'ji' ri' kuk' ri erija'lil.
- ¹⁷Pa ri umajib'al kuk'am ub'i ri' pa ri k'ax taq b'e,
kuya xib'rikil ri chrech e kb'irb'itik ri',
kuk'ajisaj na uwach ri' ruk' ri upixab',
chi k'ate' na kuku'b'a' uk'u'x chrij ri ranima',
- ¹⁸k'atek'uri' kutzalijisaj ri' pa ri suk' b'e e kuya' ri' ri ki'kotemal chrech,
e kuk'ut ri' chuwach ri jastaq rech che k'u'talik.
- ¹⁹We ri winaq kusach rib', kuwonb'a' ri' kanoq
e kuya' kan ri' xas pa ub'e jawi' tzaqinaq wi.

Ri una'ik ib' e ri utz b'e kuk'am ub'ik ri winaq

- ²⁰Xaq jawije' at k'o wi', qas chana' b'a' awib' chuwach ri itzel,
k'o jun k'ixb'al che katusub'u.
- ²¹Rumal rech che k'o jun k'ixb'al che katuk'am ub'ik pa ri makaj

- e k'o jun chik k'ixb'al che taqalik kya aq'ijil e nim katil wi.
- ²²Mana' awib' chuwach ri nimalaj utzil k'o awuk' at,
rumal rech che kachomaj jas ri kkib'ij ri' ri winaq.
- ²³Maq'il awib' che ukolik jun winaq aretaq chi' rajawaxik katch'awik,
e mak'u' b'a' ri ano'jib'al k'olik.
- ²⁴Rumal rech che ri no'jib'al kk'uttajik pa ri utzij ri winaq
e ri k'utum chrech ri winaq kq'alajinik pa ri ucholaj ri utzij kub'ij.
- ²⁵Mak'ule'laj uwach ri saqalajtzi,
k'atek'ut, are chatk'ixox chuwach che man xattijox ta chrech ri jastaq.
- ²⁶Matk'ixik rumal che kab'ij ri jetaq amak,
match'o'jin ruk' ri ub'e ri nimaja'.
- ²⁷Matqaj chuwach ri jun ch'u'jalaj winaq,
xoquje', maya awib' che kuko ak'u'x jun winaq che k'o ukowinen.
- ²⁸Chi k'ate' na ri kamikal, chi are chach'ojij ri saqalajtzi,
e ri Ajawxel Dyos kch'o'jin ri' che uto'ik awach at.
- ²⁹Maq'ax uwi' ri atzij kab'ij,
mab'an saq'or e majik' awib' chuwach ri achak kab'ano.
- ³⁰Mab'ano che at jun koj pa ri awachoch
ma'xib'i'b'ej ri e'apataninel rumal ri k'ax kab'an chkech.
- ³¹Malik'ike'j ri aq'ab' che uk'amik ri jastaq
k'atek'uri', katz'apij che utzalixik ri jastaq.

Ri q'inomal e nimal kuna' ri winaq

- ⁵¹Maku'b'a' ak'u'x chrij ri aq'inomal
e mab'ij b'a': «Kub'an wa' weri' chwech».
- ²Maya' alaj che katuchorej ub'ik ri arayib'al e ri achuq'ab',
arech xas are katerne'b'ej ri kraj ri awanima'.
- ³Mab'ij ne': «¿Jachin ne' kkowinik kinuq'il ri in?»
rumal rech che ri Ajawxel, xas qastzij ri' kuk'ajisaj na awach ri'.
- ⁴Mab'ij ne': «Ri in xinmakunik, ¿jas xinb'an wa'?»
rumal rech che ri Ajawxel kre'yej na ri' ri q'ij.
- ⁵Maku'b'a' ak'u'x chrij ri sachib'al mak,
aretaq chi' kamululej jun amak puwi' jun chik amak.
- ⁶Mab'ij ne': «¿We nimalaj ri toq'ob'isab'al uwach, kukuy ri' ri k'i taq numak!»
Rumal rech che ruk' ri are' k'o ri sachib'al makaj
e k'o ri royowal che kzaq pakiwi' ri ajmakib'.
- ⁷Matb'iytajik b'a' kattzalijik ruk' ri Ajawxel, e mab'iy awib' ruk' jun q'ij e jun q'ij chik,
wene' xaqte' kopanik ri jun q'ij che kyakataj
uloq ri uq'aq'al royowal ri Ajawxel e ri at kk'is tzij ri' paw'i'.
- ⁸Machomaj b'a' ukojik ri q'inomal che man suk' ta uch'akik xab'ano,
man k'o ta upatan ri' chaweche pa ri uq'ij ri k'ax.

Ri ko tak'al ri winaq e ri ukowinem puwi' uwinaqil

- ⁹Mak'yaq ub'ik ri k'im xaq pa ronojel kyaqiq', xoquje' xaq jawije' b'e matb'e wi,
jeri' kub'an ri ajmakunel che keb' utzij kub'ano.
- ¹⁰Ko chatk'ol pa ri kachomaj che utz,

e xa jun ri atzij kab'ano.

- ¹¹Aninaq chatatab'ej ri tzij kb'ix chawech,
e chachomaj na ri utzalejik uwach kab'ano.
- ¹²We aweta'm ri tzij katzijoj, chatzaliy b'a' uwach ri utzij ri ak'ulja,
we man kach'ob'o, chatz'apij b'a' ri achi'.
- ¹³Ri atzij, loq' ri' kuya aq'ijil on kuya ak'ixb'al,
pa ri raq' ri winaq k'o wi ri k'ax kuwilij chrij.
- ¹⁴Maya' alaj che kkib'ix chawech at yoq'nel, makoj jetaq k'amb'al ruk' ri awaq';
rumal rech che ri k'ixb'al kqaj puwi' ri elaq'om,
e jun k'ax q'atojtzij kqaj puwi' ri winaq che xaq kub'an tzij.
- ¹⁵Pa ri nimalaj jastaq uwach e pa ri ko'lik taq jastaq, matmakun b'a'
e majal uk'ulel ri winaq che nab'e kanoq awachi'l.

- 6**¹Rumal rech , ri winaq che chkiwach ri winaq kub'an ri itzel,
krechb'ej ri' k'ixb'al e ri yoq'b'al;
xoquje' jewa' kuriqo ri ajmakunel winaq che keb' utzij kub'ano.
- ²Man nimal ta b'a' kab'an chrech awib' rumal ri jetaq arayib'al,
ktzaliy ri' chawij jacha jun b'oyix e tzya'q ri' kub'an chrech ri awanima',
- ³kutij na k'uri' ri uxaq e ri uwach k'olik,
e katkanajik kan ri' at jacha jun kuta'm.
- ⁴Jun itzel rayinik kusach ri winaq che kurayij uwach weri',
kub'an chrech che xaq ktze'x chi uwach kumal ri e'uk'ulel.

Ri achi'l ib'

- ⁵Ri kme'l taq atzij, kuya k'i taq awachi'l ri',
ri raq' ri winaq che utz kch'awik, kuk'yarisaj uwach ri kme'lal.
- ⁶Utz ri' che ek'o k'i awachi'l e che utzil ek'o awuk', k'atek'ut, ri awachi'l
che katupixb'aj, xaq jun ri' chkixo'l ekaq'o' lajujk'al (1.000).
- ⁷We kawaj jun k'ak' awachi'l, nab'e chakajmaj b'a' ri are'
e man aninaq taj kaku'b'a' ri ak'u'x chrij ri are'.
- ⁸Ek'o awachi'l ri' che e'awachi'l aretaq chi' at rajawaxik chkech,
k'atek'uri', man e'awachi'l ta ri' aretaq chi' kariq ri k'ax.
- ⁹Ek'o e'awachi'l che e'ak'ulel kkijal ub'ik,
e kkitzijoj ri' ri rumal xixch'o'jinik e kkesaj ak'ixb'al ri'.
- ¹⁰Ek'o e'awachi'l ri' che kekub'i' awuk' cho ri amexa,
e man kek'o'ji' ta ri' awuk' aretaq chi' kariq k'ax.
- ¹¹Aretaq chi' k'o ri aq'inomal, ri e'awachi'l ri' ejacha amuj ri',
xoquje' utz kich'ab'exik ri' kkib'ano ri e'apataninel choja,
- ¹²k'atek'ut, aretaq chi' ikim katkanajik wi, man kuya ta uwach ri' awuk'
e man kukoch' ta ri' katril cho ri awoq'och.
- ¹³Naj jat chkech ri e'ak'ulel
e chana' b'a' awib' chkiwach ri e'awachi'l.
- ¹⁴Jun awachi'l che qastzij awachi'l, qastzij ri' loq' kato' awib' ruk' ri are',
ri winaq che xuriq jun rachi'l jeri', xuriq jun nimalaj q'inomal ri'.
- ¹⁵Jun awachi'l che qastzij awachi'l, man loq' ta ri' kloq' ruk' pwaq,
man k'o ta pwaq che kkowin cherejalaxik ri rajil.

- ¹⁶Ri awachi'l che qastzij awachi'l, jun akunab'al ri' pa ri ak'aslemal,
ri jachintaq kkina' kib' chuwach ri Ajawxel, xas kkiriq na ri'.
¹⁷Ri winaq che kuxib'ij rib' chuwach ri Ajawxel, kuriq ri' ri qastzij rachi'l,
jacha ri are', jeri' na k'uri' ri rachi'l kuriqo.

Ri reta'maxik ri No'jib'al

- ¹⁸Nuk'ojol! Chi aretaq chi' ri at k'ojol ala na are chacha' b'a' ri eta'manik,
e chi k'ate' saq chi awi' ri', kariq na k'uri' ri no'jib'al.
¹⁹Jacha kub'an ri ajchak chrech ri ulew e ri ajtikonel, chasuk'umaj b'a' ri ulew
e chaweje'j b'a' ri utzalaj taq uwach, katkos jub'iq' ri' che uchakuxik,
k'atek'ut, aninaq ri' katij na ri jetaq uwach.
²⁰Ri winaq che man kekowin ta che uch'ob'ik, sib'alaj k'ax ri no'jib'al chkiwach,
ri winaq che man kchoman taj man kuq'i' taj kkanajik pa ri no'jib'al.
²¹Chuwach ri are' jun alaj eqa'n,
e chi animaq ri' kuk'yaq kanoq.
²²Rumal rech che ri no'jib'al kuto' uwach ri uq'ijil ri ub'i'
man kraj taj kuk'ut rib' chkiwach ek'i winaq.
²³Xa je'k'uri', nuk'ojol chatatab'ej b'a', e chak'ama' b'a' ri nuhomab'al,
mak'yaq ub'ik we nupixab' ri'.
²⁴Chakojo' ukoq ri awaqan puchi' ri jetaq uch'ich'
e chakojo' ri uchachal chaqul.
²⁵Chalukb'a' ri awij chuwach e chaweqaj b'a',
mub'an keb' ak'u'x rumal ri jetaq uch'ich'al.
²⁶Ruk' ronojel awuxlab'al chatqet ukoq ruk' ri are',
e ruk' ronojel achuq'ab' chaterne'b'ej ri jetaq ub'e.
²⁷Chakojo' achuqa'b' che uterne'b'exik e chatzukuj: kya'taj na ri' chawech.
aretaq chi' xriqitaj awumal matzoqopij chik.
²⁸Rumal rech che pa ri uk'isb'al katuxlanik ri' pa ri are'
e jun nimalaj ki'kotemal ri' chawech.
²⁹K'atek'uri', ri jetaq uch'ich'al, tob'al awib' ri' ruk' ri uchuq'ab',
e ri uchachal jun utzalaj awiqib'al ri'.
³⁰Jun wiqib'al q'an pwaq ri' ri uyuku,
e ri jetaq uch'ich', jelik kyaqtuntuj taq kotz'ij ri'.
³¹Kakoj ri' jacha k'ak' awatz'yaq pa ri nimaq'ij,
kaxim na ri' chajolom jacha jun utzalaj ab'aj rech ki'kotemal.
³²We kawaj, nuk'ojol, katijoj awib' ri' chrech,
we utz reta'maxik kab'ano, ronojel ri' kuya chawech kaweta'maj.
³³We ri at kqaj chawach katatab'ej ri tzij, kaweta'maj na k'uri',
we katak'ab'a' ri axikin che utayik, ri at katno'jinik ri'.
³⁴Amaq'el jat pa ri mulin ib' kkib'an ri enima'q taq winaq chik
we k'o jun winaq kno'jinik, chariqa' awib' ruk' ri are'.
³⁵Chawaj b'a' utayik ronojel ri tzij che petinaq uloq ruk' ri Dyos
xaq maq'ax ub'ik chaxikin ri no'jib'al taq kitzij ri winaq che keno'jinik.
³⁶We kawil jun winaq che kchomanik, chi b'ajchi' chatpet uloq ruk' ri are',
e ri awaqan, kkulkatik chub'ana' b'a' chrech ri uchi' rachoch ri are'.
³⁷Chatchomanoq puwi' ri jetaq upixab' ri Ajawxel,
chatok b'a' il che ub'anik ri jetaq utaqanik.

Xas are are' ri' kuya' na uchuq'ab' ri awanima'
e kuya na ri' chawech ri no'jib'al che kawaj ri at.

K'i taq uwach pixab'

- 7¹Mab'an b'a' ri itzel e ri itzel man at rajaw ta ri';
²chaya' kan ri winaq che man suk' taj e ri are' katuya' kan ri'.
³Nuk'ojol, mattikonijik pa uq'etal ri man suk' taj,
 chaxib'ij b'a' awib', wene' wuqmul chi na ri kamol chuwach.
⁴Mata ri nab'e k'olb'al chrech ri Ajawxel,
 xoquje' mata jun atem nimalaj iq'ijil chrech ri ajawinel.
⁵Makoj awib' at suk'alaj winaq chuwach ri Ajawxel,
 chuwach ri ajawinel makoj awib' che sib'alaj katno'jinik.
⁶Matok il che uriqik ri uk'olb'al jun ajq'ataltzij
 wene' man katkowin ta cheresaxik ub'ik ri man suk' taj,
 on wene' kokisax ak'u'x rumal jun winaq che nim ukowinem,
 e katqaj na k'uri' puq'ab' e kchup uwach ri' ri asuk'il chi'.
⁷Matmakun chkiwach ri mulin ib' k'o pa ri tinimit
 xoquje' mattzaq chkiwach ri winaq.
⁸Matqaj kamul pa ri amak,
 wene' man loq' ta chik katanimaj chuwach ri kk'asjisab'ax awach.
⁹Mab'ij b'a': «Ri Dyos are na k'uri' kril wa' ri k'i taq sipanik nuya'om,
 aretaq chi' ri in kinya chuwach ri Dyos Nimalaj Ub'antajik, ri Are' kuk'am wa' weri'».
¹⁰Majik' awib' chrech ri ach'ab'al chuwach ri Dyos
 e maq'il uya'ik ri jetaq sipanik chrech ri molonel.
¹¹Matze'j uwach ri winaq che k'ax xb'an chrech,
 rumal rech che ri Are', kuqasaj ri winaq e xoquje' kuwa'lisaj ri uq'ijil.
¹²Machomaj ub'anik tzijtal puwi' ri awachalal,
 xoquje' mab'an weri' puwi' ri awachi'l.
¹³Chaq'ila' awib' che ub'ixik xa jun chi tzijtal,
 man k'o ta utzil ri' kariq chrech weri'.
¹⁴Matroq'rotik pa ri mulin ib' kkib'an ri enima'q taq winaq
 e xaq makumulij ub'ixik ri atzij pa ri ach'ab'al chuwach ri Dyos.
¹⁵Mawesaj awib' chuxe' ri k'ax taq chak,
 xoquje' ri uchakuxik ri ulew, ri xub'an ri Nimalaj Ub'antajik.
¹⁶Makoj awib' chkixo'l ri e'ajmakib',
 chana'tisaj b'a' che ri Q'aq' man kb'iytaj ta ri'.
¹⁷Chamoch'och'ej b'a' awib' qas jeri' jacha ri ab'antajik,
 rumal rech che ri k'ajisab'al uwach ri itzel winaq are ri q'aq' e ri xjut.
¹⁸Majal jun awachi'l xa rumal ri pwaq,
 on jun awachalal che qastzij awachalal rumal ri q'an pwaq Ofir.
¹⁹Majach awib' ruk' ri awixoqil che utzalaj awixoqil e che k'o uno'jb'al,
 rumal rech che ri rutzilal are sib'alaj utz chi na ri' chuwach ri q'an pwaq.
²⁰Mab'an k'ax chrech ri ajpataninel che qas utzalaj ub'anik kub'an ri uchak,
 on ri ajchak che atojom uq'ij che man kub'iy ta rib' pa ri uchak.

²¹Chaloq'oq'ej b'a' ruk' ronojel awanima' ri apataninel che sib'alaj k'o reta'mab'al, mana' awib' che katzoqopij ub'ik ri are'.

Ri e'alk'uwa'lxel

- ²²¿La k'o jupuq taq achikop? Utz kilik chab'ana' ri e'are';
we k'o ach'akoj kuk' ri e'are', gas nim b'a' che'awila' wi.
- ²³¿La ek'o e'awalk'uwa'l? Utz kak'iyisaxik b'a' chab'ana'
e chi e'ak'alab' na chab'ana' b'a' che kenimanik.
- ²⁴¿La ek'o e'ami'al? Che'achajij b'a' pa ri kiq'apojil,
e xaq mattze'n kuk' ri e'are'.
- ²⁵Chak'ulb'a' ub'ik ri ami'al, e xatel ri' chrij tzij ruk' jun nimalaj jas uwach,
k'atek'ut, gas che jun achi che kno'jinik kaya ub'ik ri are'.
- ²⁶¿La k'o jun awixoqil che jeri' jacha ri kraj ri awanima'? Majach awib' ruk' ri are',
k'atek'ut, we man kaloq'oq'ej ri are', makub'a' ak'u'x chrij.

Ri enan tat

- ²⁷Ruk' ronojel awanima', nim chawila' wi ri atat,
e pa junalik chana'tisaj ri q'oxom xuq'axex ri anan awuk'.
- ²⁸Chana'tisaj b'a' che e'are e'are' xeya'ow ri ak'aslemal,
¿jas tojb'al uk'axel ri' kaya chkech rumal ronojel ri jastaq kib'anom chawech?

Ri echuchqajawib'

- ²⁹Ruk' ronojel awanima' chaxib'ij b'a' awib' chuwach ri Ajawxel
e nim che'awila' wi ri e'uchuchqajawib'.
- ³⁰Ruk' ronojel achuq'ab' chaloq'oq'ej ri Are' che xatub'ano
e me'awonb'a' kanoq ri pataninel rech.
- ³¹Chaxib'ij b'a' awib' chuwach ri Ajawxel e nim chawila' b'a' ri chuchqajaw
e chaya' b'a' chrech ri are' ri rajawaxik kaya chrech jacha ri tz'ib'atalik,
ri nab'e taq uwach ri jastaq, ri tab'al toq'ob' rech sachb'al mak, ri ub'o'jal rij
ri awaj, ri tyoxlaj tab'al toq'ob' e ri nab'e taq jastaq che tyoxlaj taq jastaq.

Ri emeb'a'ib' e ri winaq che ek'o pa ri k'ax

- ³²Xoquje' chato' b'a' ri meb'a', k'o ri chasipaj b'a' chrech
arech gas tz'aqat ri atewchi'b'al kya chawech.
- ³³Ri awutzilal, chopan b'a' kuk' konojel ri ek'aslik,
xoquje', mesach b'a' ri ekaminaqib' chawech.
- ³⁴Ri winaq che ke'oq'ik, matas apan awib' chkeh
chatb'ison b'a' kuk' ri winaq che tajin keb'isonik.
- ³⁵Che'asolij b'a' ri eyawab'ib', masach b'a' weri' chawech,
are wa' ri kb'anowik che ri at ka'jawax awach.
- ³⁶Pa ronojel ri kab'ano, chna'taj b'a' chawech che k'o ak'isik wa'
e xa jek'uri', pa junalik man katmakun ta wa'.

Ri no'jib'al e ri chomanik

- ⁸Match'o'jinik ruk' ri atzij ruk' jun nimalaj winaq,
wene' katqaj puq'ab'.
- ²Match'o'jinik ruk' jun q'inom winaq,
chaxib'ij awib' chuwach rumal rech che katupaj ri' e kril ri' joropa' ri awajil;
rumal rech che ek'i winaq xesachik rumal ri q'an pwaq
xoquje' ne' xusach ri kanima' ri e'ajawinel.
- ³Match'o'jinik ruk' jun winaq che xaq kroq'rotik,
xane kakoj chi nik'aj si' ri' pa ri q'aq'.
- ⁴Mattz'en ruk' jun nak winaq,
xane ke'uyoq'ej ri' ri e'awati't amam.
- ⁵Mayaj ri ajmakunel che kuk'ex ri uk'u'x chuwach ri umak,
chana'tisaj b'a' che qonojel wa' uj ajmakib'.
- ⁶Mawetzelay uwach jun winaq che ri'j winaq chik,
xoquje' ri uj kujri'job' na k'uwa'.
- ⁷Matki'kotik chuwach ri ukamikal jun winaq,
chana'tisaj b'a' che qonojel wa' kujkamik.

Ri kino'jib'al ri enim taq winaq

- ⁸Xaq mawetzelay uwach ri kitzij ri winaq che k'o kino'j
e amaq'el chana'tisaj ri no'jib'al taq kitzij,
xa jek'uri' ri at kaweta'maj ri' ri pixab'
e kaweta'maj kipatanaxik ri' ri enima'q taq winaq.
- ⁹Xaq mayoq' ri kitzij ri enima'q taq winaq,
rumal rech che xoquje' ri e'are' xketa'maj weri' kuk' ri kitat;
ruk' ri kitzij, ri at kaweta'maj ri' ri chomanik
e katzalejisaj uwach ri' ri tzij aretaq chi' rajawaxik.

Ri utzalaj chomanik

- ¹⁰Mat'iq q'aq' chrech ri aq'al rech ri ajmakunel
wene' kaporoj awib' pa ri ujuluwik q'aq'.
- ¹¹Maya' alaj che ri winaq che nimal kuna'o kkwonik kuk'is tzij paw'i,
kuk'amij na k'uri' ri atzij.
- ¹²Maqaj jun jas uwach chrech jun winaq che are k'o ukowinen chawach:
we kaqaj chrech, chach'ob'o' b'a' che xas xatzaq ri' ri kaqaj chrech.
- ¹³Makoj awib' chuxe' ri uk'as jun winaq che are nim chuwach ri k'o awuk',
we kaya awib' chuxe', chaweta'maj che xas katoj ri' ri k'as ri'.
- ¹⁴Matok pa ch'o'j ruk' jun ajq'ataltzij,
rumal ri ub'antajik are kuya uwach ri' ri q'atb'altzij ruk' ri are'.
- ¹⁵Matb'e chrech ri b'inem ruk' jun winaq che xaq jawije' kb'e wi
chaxib'ij awib' wene' katukoj pa k'i taq k'ax;
rumal rech che ri are' kub'an ri' ri jetaq kraj
e ri umoxil, chi ix keb' na k'uri' kixusacho.

- ¹⁶Match'o'jinik ruk' jun ch'ujalaj winaq,
matkanaj kan ruk' ri are' atukel pa jun tz'inalikalaj ulew,
rumal rech che chuwach ri are' man k'ax ta ri' ri uq'ejejexik ri kik'el
e jawi' man k'o ta jun katto'wik katuqajb'ej na ri' ri are'.
- ¹⁷Mawachi'laj jun ch'u'jalaj winaq,
rumal rech che ri are' man kuk'ol ta ri' pa ranima' ri k'utalik jastaq.
- ¹⁸Ri rajawaxik k'u'talik kkanaj kanoq,
mab'an b'a' chuwach jun winaq che man kach'ob' ta uwach,
rumal rech che man aweta'm taj jas ri' ri kumolo.
- ¹⁹Majaq ri awanima' chkech konojel winaq
e maweye'j che utz ri' katril na ri at.

Ri ixoqib'

- ⁹¹Xaq mawachixaj uwach ri awixoqil
arech man kataqchi'j ta pa ri chomanik che ub'anik ri itzel chawech at.
- ²Majach awib' puq'ab' jun ixoq,
wene' xas kopanik k'o ri ukowinem paw' ri at.
- ³Mariqa' awib' ruk' jun ixoq che ekech nim ch'uti'n,
wene' katqaj na pa ri uk'amb'al.
- ⁴Mab'iy awib' che tzij ruk' jun ajb'ixonel ixoq,
wene' kattzaq kan chupam ri uk'amb'al ri uje'lal.
- ⁵Xaq are maka'yej apanoq jun q'apoj ali
wene' katk'amaxik ruk' ri are' aretaq chi' kkam ub'ik.
- ⁶Majach awib' pa kiq'ab' ixoqib' che ekech nim ch'uti'n:
wene' katzaq ruk' ri are' ronojel ri aq'inomal.
- ⁷Xaq manim awib' che uk'a'yexik ri jastaq xo'l taq b'e pa ri tinimit
e mab'iy awib' pa tz'inalik taq k'olb'al.
- ⁸Xaq maka'yej jun je'likalaj ixoq
e mab'e awoq'och ruk' ri uje'lal ixoq che man kach'ob' ta uwach.
Rumal ri uje'alal jun ixoq, ek'i achijab' xesachik
jacha ri q'aq', ri uje'alal kuqu'wisaj ri anima'.
- ⁹Mi jumul matku'b'i chunaqaj jun ixoq che k'ulanik
e maqumumej ri amaja' ruk' ri are',
rumal rech che wene' karayij uwach ri are' e katqajik
e we arayib'al ri' katuk'am ub'i pa ri nimalaj k'ax.

Ri b'antajik kuk' ri achijab'

- ¹⁰Maya' kanoq jun awachi'l che ojer chik awachi'l,
rumal rech che ri k'ak' awachi'l man junam ta ri' ruk' are'.
Jun k'ak' amaja', jun k'ak' awachi'l,
aretaq chi' ojer chik ek'olik, ruk' ki'kotemal, kana' ri' ri uki'al.
- ¹¹Mana' ti'tik chrech ri uch'akoj kuriq ri ajmakunnel,
man aweta'm taj jas ri kuk'isb'ej wi ri jastaq rech.
- ¹²Maya uq'ijil ri utzil kkiriq ri e'itzalaj taq winaq,
chana'tisaj che ri k'oqb'al, waral chuwach ulew kkiriq wi.
- ¹³Naj chatk'ol wi chkech ri winaq che kekowinik kkamisaj ri winaq

- e man k'o ta kkixib'ij kib' chrech ri kamik.
 We katqet ukoq kuk' ri e'are', kana' b'a' awib',
 wene kkowinik kresaj ub'ik ri ak'aslemal.
 Aweta'm che tajin katq'ax pa jetaq k'amb'al,
 e che tajin katb'in cho ri jetaq utapya ri tinimt.
- ¹⁴Aremaq chi' katkowinik jat, ja'solij, jatech'aw ruk' ri awajil atz'aqat,
 e chaya' alaj che katkipixb'aj ri winaq che kino'jinik.
- ¹⁵Are chantzijon kuk' ri winaq che k'o keta'mab'al
 e are chixtzijon puwi' ri upixab' ri Nimalaj Ub'antajik.
- ¹⁶Are che'awa'la'j ri esuk' taq winaq
 e ri nimal kana'o, are ta b'a' ri xib'rikil chuwach ri Ajawxel.
- ¹⁷Utzalaj utzijoxik ri ajchak kb'anik, rumal ri uchak xub'ano,
 e ri k'amalb'e' pa ri tinimit, q'alaj che kno'jinik rumal ri utzij kub'ij.
- ¹⁸Ri jun winaq che kqaj chuwach kroq'rotik, kxib'ix ib' chrech pa ri tinimit
 ri winaq che kq'ax uwi' ri kub'ij, man ka'jawax ta uwach.

Ri q'atb'altzij

- 10**¹Ri ajq'ataltzij che kno'jinik, ke'utijoj ri siwan utinimit
 e ri reql'e'm ri winaq che kchomanik utz ucholexik rib' ub'anom.
- ²Jacha ri ub'antajik ri ajq'ataltzij pa ri tinimit, ejeri' nak'uri' ri e'uwinaq eto'l rech,
 jachah ri ub'antajik ri k'amalb'e pa ri tinimit, ejeri' nak'uri' ri siwan tinimit.
- ³Ri ajawinel che man k'o ta reta'mb'al, kuk'is tzj ri' pakiwi' ri e'uwinaq,
 kwinaqirik ri uk'aslemal jun tinimit, we keno'jinik ri ek'amal taq b'e.
- ⁴Puq'ab' ri Ajawxel k'o wi ri ub'e ri uwachulew;
 pa ri uchanim che rajawaxik, kuk'asuj uloq ri jun k'amalb'e che rajawaxik.
- ⁵Pa ri uq'ab' ri Ajawxel k'o wi ri jikom ub'e ri winaq
 ri are' kuya' ri reql'e'm chrech ri ajtz'ib'.

Ri tzij puwi' ri nimal kuna' jun winaq

- ⁶Mak'ol pa ri awanima' xaq apas uwach k'ax kub'an jun winaq chawech,
 e mab'an ri k'ax rumal che k'ax weri' chawech.
- ⁷Ri nimal kuna' jun winaq, man utz ta chuwach ri Dyos xoquje' chuwach ri winaq,
 chkiwach chi ekeb', ri man suk'il taj xas jun makaj chkiwach.
- ⁸Ri ajawarem kutzaq jun amaq' e kq'ax puq'ab' jun chik amaq'
 rumal rech ri man suk' taj kb'anik, ri nimal e ri pwaq.
 jMan k'o ta jun itzelalaj winaq chuwach ri jun winaq che kuloq'oq'ej ri pwaq:
 xoquje' kuk'ayij ri' ri ruxlab'al chuwach ri pwaq!
- ⁹Jasche nimal kub'an che rib' ri jun winaq che xa ulew e xa chaj?
 jRi are', chi aremaq chi' k'aslik k'o chi ri q'inaq chupam?
- ¹⁰Sachib'al k'u'x kkanaj ri ajkun ruk' jun nitz' yab'il,
 ri ajawinel kamik ri', kkam ri' chwe'q.
- ¹¹Aremaq chi' jun winaq kkamik,
 ri rechb'al kuriqo are ri q'inaq, ri echikop e ri xjut.

- ¹²Ri umajib'al ri nimal kuna' ri winaq, are chi' nak'uri' man kuna'tisaj ta chi ri Ajawxel aretaq chi' man k'o ta chi ri ranima' ruk' ri Ajawxel.
- ¹³Ri umajib'al ri nimal kuna' ri winaq are ri makaj,
ri winaq che kutzuyej rib' chrij ri makaj ktortajik ri uchi'ja rech ri itzel chuwach.
Rumal kuwa', ri Ajawxel xutaq uloq ri nimalaj taq k'ax chkech
e xe'upitz'ej ri e'are' chi k'ate' na xuk'is tzij pakiwi'.
- ¹⁴Ri Ajawxel xe'uqasaj cho ri kitem ri winaq che nim kib'antajik
e xe'ukub'a' pa ri kik'olb'al ri ech'uch'uj taq winaq.
- ¹⁵Ri Ajawxel xumich'ej ub'ik ri urab' ri winaq che nimal kub'an chech rib'
e pa kik'olb'al xe'ukoj kanoq ri winaq che kkimoch'ej kib'.
- ¹⁶Ri Ajawxel, xuk'is tzij pakiwi' ri kulew ri jetaq amaq'
xas xuk'isej tzij pakiwi' chi pa ri utikb'alil uloq ri ulew.
- ¹⁷Ejupun chkech ri e'are', xe'uk'am ub'ik e xuk'is tzij pakiwi'
e xuchup uwach ri na'tisab'al kech cho ri uwachulew.
- ¹⁸Man taqal ta chrij jun winaq che man utz taj kub'ano
xoquje' ri nimalaj uq'aq' oyowal, man taqal ta chrech ri alaxinaq ruk' ixoq.

Ri winaq che taqal chkij k'o nimalaj kiq'ijil

- ¹⁹¿Jachike ri ija'lil k'o nimalaj uq'ijil? Are ri rija'lil ri winaq.
¿Jachike ri ija'lil k'o nimalaj uq'ijil? E'are ri kkixib'ij kib' chuwach ri Ajawxel.
¿Jachike ri ija'lil che itzel rilik? Are ri rija'lil ri winaq.
¿Jachike ija'lil che itzel rilik? E'are' ri winaq che kkib'an k'ax chech ri jetaq upixab'.
- ²⁰Ri k'amalb'e k'o nimalaj uq'ijil chkiwach ri erachalal,
jachintaq kkixib'ij kib' chuwach ri Ajawxel, k'o kiq'ijil chuwach ri Are'.
- ²¹Ri winaq, che ri Dyos utz kril ri are', ri utikb'alil are ri kuxib'ij rib'
chuwach ri Ajawxel, k'atek'ut, kupaqchi'j ri winaq che nimal kub'an chrech rib'.
- ²²We ix q'inom winaq, we nim ib'antajik on ix meb'a',
ri iq'ijil are ri kina' iwib' chuwach ri Ajawxel.
- ²³Man utz taj ri winaq che kretzelaj uwach ri jun meb'a' che k'o reta'mb'al,
man utz taj che kkiya' uq'ijil jun ajmakunnel.
- ²⁴Ri nimalaj winaq, ri ajq'ataltzij e ri winaq che k'o ukowinem, kya kiq'ijil,
k'atek'ut, ri are nimalaj ub'antajik chkixo'l
ri e'are' are ri kuxib'ij rib' chuwach ri Ajawxel.
- ²⁵Ri ajpataninel che kno'jinik, are kpatanaxik kumal ri winaq che etzoqopitalik
e ri winaq che k'o keta'mb'al man k'o ta ktzijoje jun chik.

Ri moch'och'em ib' e ri saqalajtzij

- ²⁶Manimirisaj awib' chkiwach ri winaq aretaq chi' xuwi tajin kab'ano ri achak,
maya nimalaj aq'ijil aretaq chi' at k'o pa ri k'ax.
- ²⁷Are utz ri' ub'anom ri' ri winaq che kchakunik e k'o jastaq rech
chuwach ri jun winaq che nimalaj uq'ijil kub'ano k'atek'uri' man k'o ta uwa.
- ²⁸Nuk'ojol, xa jub'iq aq'ijil kaya'o
e chaloq'oj awib' jacha ri ab'antajik.
- ²⁹Ri winaq che kub'an k'ax chech rib', ¿jachin kto'w uwach ri' ri kub'ano?

- e ζjachin nim kril wi ri' ri winaq che kretzelaj uwach ri uk'aslemal?
³⁰Ri meb'a', nim kil wi rumal ri reta'mb'al
 e ri q'inom nim kil wi rumal ri uq'inomal.
³¹Ri winaq che nim kil wi pa ri umeb'a'il,
 jare sib'alaj nim chi na kilik pa ri uq'inomal!
 ri winaq che ketzelax uwach pa ri uq'inomal,
 jare sib'alaj ketzelax chi na uwach ri' pa ri umeb'a'il!

Man are ta kaku'b'a' ak'u'x chrij ri kawil ukoq chrech ri winaq

- 11**¹Are ri uno'jib'al ri meb'a' kb'anow chrech che uwa'lisam ri ujolom
 e are wa' ri kaya'ow uk'u'lb'al chkixo'l ri enim taq winaq.
²Nim mawil wi jun winaq rumal che je'lik ri ub'anom ukoq chrij
 e matz'i'laj jun chik winaq rumal rech che k'ax ub'anow ri kka'yik.
³Ri wonon inlaj nitz' chikop chkixo'l ri k'o kixik',
 k'atek'ut, ri are' nim ri ub'antajik xas rumal ri uki'al ri ukab'.
⁴Nimal makoj awib' xaq rumal ri taq awatz'yaq akojom
 xoquje', nimal makoj awib' aretaq chi' ri at nim katil wi,
 rumal rech che ri nimalaj ub'antajik ri uchak ri Ajawxel kub'ano,
 e ri winaq man kkil ta weri'.
⁵Ek'i e'ajawinel eb'anal taq k'ax xekub'i' pa ri ulew
 e jun winaq che man ch'ob'atal ta uwach xkojowik ri je'likalaj ab'aj cho ri ujolom.
⁶Sib'alaj ek'i ri winaq che k'o kikowinem xeqasaxik e ronojel xkitzaqo
 ek'i winaq che nim kiq'ijil xeqaj chuxe' ri ukowinem jun chik che k'ateri' kopanik.

Ri chomanik e ri km'elal

- ⁷Mab'an q'atojtzij puwi' jun winaq
 aretaq chi' maja' utz reta'maxik xab'an ri jas uwach,
 nab'e chatchomanoq k'atek'uri' chatyajan chrech ri are'.
⁸Matzalejisaj uwach jun tzij aretaq chi' maja' katatab'ej,
 xoquje' maq'at uwach ri utzij ri winaq che tajin kch'awik.
⁹Mamiq' ajolom chrech jun jas uwach che man k'o ta awech chrech
 xoquje' maya awach ruk' ri jetaq kich'o'j ri e'ajmakib'.
¹⁰Nuk'ojol, maya awib' chuwach k'i taq chak;
 we sib'alaj k'i ri kaya awib' chuwach, man utz ta ri' katel ruk';
 kne'b'a' ri at katxak'inik, man katopan ta ri'.
 e kne'b'a' kawaj katanimaj chuwach we chak ri', man loq' ta ri'.
¹¹Ek'o winaq kekosik, kk'is kichuq'ab' e k'ax kkib'an chuwach ri chak
 e aretaq chi' sib'alaj kkikoj kichuq'ab', are' b'atam china keto'tajik.

Ri ku'b'isab'a'l k'u'x xuwi chrij ri Dyos

- ¹²Ek'o etuqa'r winaq che rajawaxik keto'ik,
man k'o ta jastaq kech e are ek'o pa nimalaj meb'a'il;
k'atek'ut, ri uwoq'och ri Ajawxel kutoq'ob'isaj kiwach ri',
ri Are' ke'uwa'lisaj na ri' pa ri kimeb'a'il.
- ¹³Kuyak ri' ri kijolom
e ek'i ri', che mayib'al kekanajik chuwach weri'.
- ¹⁴Ri utzil e ri itzel, ri k'aslemal e ri kamikal
ri meb'a'il e ri q'inomal, ruk' ri Ajawxel petinaq wi.
- ¹⁵Ri no'jib'al, ri chomanik e ri saqwachom puwi' ri Pixab', petinaq ruk' ri Ajawxel,
ri k'ajisab'al wachaj e ri jikom taq b'e petinaq ruk' ri Ajawxel.
- ¹⁶Ri q'equ'mal pa ri qak'aslemal e ri q'equ'mal
pa ri qachomanik xb'anik kech ri ekamisanelab';
e ri itzel kerachi'alaj ri e'itzel taq winaq.
- ¹⁷Ri jetaq usipanik ri Ajawxel, xas kkanaj kuk' ri esuk' taq winaq
e ri rutzilal, pa junalik ke'uk'am ub'i ri' ri e'are' pa utzalaj taq b'e.
- ¹⁸Ek'o winaq che keq'inomarik rumal ke'kisub'
ri winaq e rumal che k'o kimunil, e are wa' ri kich'akoj,
- ¹⁹pa jun q'ij che kkichomaj: «Xriqitaj ri utzil wumal,
kamik ri', ri in loq' kinuxlanik, kintzuq wib' wa' ruk' we jastaq wech ri'»,
man reta'm taj jumpa q'ij kq'axik,
kkam ri' e kuya kan ri' chrech jun winaq chik.
- ²⁰Chab'a ri achak kab'ano e chajacha' puq'ab' ri Are'
e chatri'job' b'a' pa ri achak kab'ano.
- ²¹Mawil ri jetaq uchak ri ajmakunnel,
chakub'a' ak'u'x chrij ri Ajawxel e chatkanaj b'a' pa ri achak.
Rumal rech che chuwach ri Ajawxel man k'ax taj che
aninaq kub'an q'inom chrech ri meb'a'.
- ²²Are ri utewchi'b'al ri Ajawxel ri uch'akoj ri suk'alaj winaq,
chi xaqte', ri Dyos kub'ano ksi'jinik ri utewchi'b'al.
- ²³Mab'ij b'a': «¿Jas rajawaxik chwech?
¿Jas nik'aj jastaq rajawaxik na wa' chwech?».
- ²⁴Mab'ij b'a': «Kub'an wa' ri jastaq wech k'olik ri',
¿la k'o jun k'ax wa' kink'ulmaj na ri in?».
- ²⁵Aretaq chi' ri winaq k'o pa ri utzil, ksach chrech ri uq'ij ri k'ax
e pa ri uq'ij ri k'ax, ri winaq ksach ri utzil chrech.
- ²⁶Kneb'a' naqaj chik k'o wi ri ukamikal ri winaq, ri Ajawxel loq' chuwach ri are'
kuya' chkech chkijujunal jacha ri uchak xub'an pa ri uk'aslemal.
- ²⁷Pa ri kajmanik, man kna'taj ta ri utzil chrech ri winaq
nim kil wi ri uchak ri winaq chi k'ate' na kkam ub'ik.
- ²⁸Utzalaj rech! matcha chrech jun winaq aretaq chi' maja' kkamik,
rumal rech che xuwi pa ri uk'isbalil kch'ob'tajik uwach jun winaq.

Maku'b'a' akuk' chrij jun itzel winaq

- ²⁹Makoj pa ri awachoch xaq apachinchike winaq,
rumal rech che k'i ri uk'amb'al kukoj ri itzel.
- ³⁰Jacha jun saqko'r tz'apitalik pa jun ko'k,
jeri' ri ranima' ri winaq che nimal kub'an chrech rib':
katuk'ak'alej, e kreta'maj jachike ri katqaj wi.
- ³¹Kukoj ri itzel pa uk'exwach ri utzil, ronojel kuk'ak'alej,
ri are' kutzukuj uyab' jun jas uwach che ch'ajch'oj.
- ³²Jun utza'm si' kutzij jun nimalaj q'aq',
jeri' ri ajmakunnel, kutiqej ri ukolob' arech kuq'ejeje ri kik'el.
- ³³Chana' awib' chuwach ri itzel winaq,
rumal rech che ri are' xas are kuchomaj ri itzel,
chaxib'ij b'a' awib' chrech, wene' chi pa junalik katusoko.
- ³⁴Chakojo' b'a pa ri awachoch jun winaq che man kach'ob' ta uwach,
kuk'am uloq ri' ri k'ax pa ri awachoch
ke'uk'ule'laj ri' ri awinaq ek'o pa ja chawij ri at.

Ri jetaq utzil kuriq ri winaq

- 12**¹We kab'an ri utzil, qas chawila' jachin chrech kab'an wi
e ri utzil xab'ano man ksach ta ri'.
- ²Chab'ana' ri utzil chrech ri suk' winaq, kutzalij na uk'axel ri' chawech,
we man are are' kutzalejisaj uk'axel, are ri Nimalaj Ub'antajik ri chikaj.
- ³Man k'o ta utzil ri' kuriqo ri jun winaq che xas are kraj kkanaj pa ri itzel
xoquje' ri jun winaq che man k'o ta kraj kub'an ri utzil.
- ⁴Chaya' b'a' ri jastaq rajawaxik chrech ri suk'alaj winaq
e mab'an ri utzil chrech ri ajmakunnel.
- ⁵Chab'ana' ri utzil chrech ri winaq che kumoch'och'ej rib'
e maya' jun jas uwach chrech ri itzel winaq.
Maya' ri uwa ri are', maya' b'a' chrech
wene', ruk' che kaya uwa, kk'oji' ukowinem pawi'.
E kamul k'axalaj utojb'al ri' kuya chawech
rumal ri utzil xab'an chrech ri are'.
- ⁶Xoquje' ri Nimalaj Ub'antajik chikaj, ri are' ke'uk'yaq ub'ik ri ajmakib'
e kutoj na uk'axel ri' chkech ri e'itzel taq winaq.
Ke'uk'ol na ri' ri e'are' chi k'ate' na ri q'ij rech ri ka'jisab'al kiwach.
- ⁷Chaya' b'a' ri jastaq chrech ri utzalaj winaq,
k'atek'ut, man k'o ta jastaq kaya chrech ri ajmakunnel.

Ri qastzij erachi'l ri winaq e ri xaq chub'anik kkib'ano erachi'l ukoq

- ⁸Aretaq chi' utzil k'o ri winaq man kkowin ta ri' chreta'maxik jachin ri qastzij rachi'l,
e aretaq chi' kuriq ri k'ax, ri k'ulel xas man kkowin taj mata kuk'ut rib'.
- ⁹Aretaq chi' ri winaq k'o pa ri utzil, ri e'uk'ulel keb'isonik;
k'atek'ut, aretaq chi' kuriq k'ax, xoquje' ne' kkiya kan ri erachi'l.
- ¹⁰Mijumul maku'b'a' ak'u'x chrij ri ak'ulel;
rumal rech che jacha ri saq ch'ich' che q'uxirinaq, jeri' ri retzelal ri are'.
- ¹¹Kneb'a' ri are' che rilik kumoch'och'ej rib' e kulukub'a' ri rij,
chana' awib' chuwach ri are' e maku'b'a' ak'u'x chrij.

Jeri' chab'ana' ruk' ri are' jacha kajosq'ij jun ilb'al ib',
e chaweta'maj b'a' che kel ub'i ri' ri q'ux.

- ¹²Maya koq chaxkut ri at,
wene' kkowinik katukyaq ub'ik e kkanaj kanoq pa ri ak'olb'al.
Makub'b'a' pa ri awikyaq'ab', wene' are kraj kkanaj kan cho ri atem,
k'atek'uri', pa uk'isb'al kawe'ta'maj ucholaj ri nutzij ri',
e k'ax nak'uri' kana'o aretaq chi' kna'taj chawech ri xinb'ij chawech.
- ¹³Jun winaq che utz keril ri kumatz e ke'uchapo,
ɟjachin kutoq'ob'isaj uwach ri' arechi' kti'ik,
on jun winaq chik che kqet koq kuk' ri exhib'al taq awaj?
- ¹⁴Xoquje' jeri' kuk'ulamaj ri' ri jun winaq che kerachi'laj ri e'ajmakib',
e che jun kuk' che ub'anik ri jetaq ketzalal.
- ¹⁵Ri ajmakunnel, xa jun kajb'al ri' utz k'o koq awuk',
we krilo che man k'o ta na'tal chawech, man kuq'i' ta ri' ri uk'oj ukojom chawach.
- ¹⁶Ri itzel winaq, kukoj k'i' taq tzij puchi',
k'atek'ut, pa ri ranima' tajin kuchomaxik katuk'yaq ub'ik pa ri jun jul.
Ri k'ulel kuq'ejeje uwa'l taq uwach chawach,
k'atek'ut, we loq' krilo, man nim ta ri' ri akik'el chuwach.
- ¹⁷We k'o k'ax kak'ulmaj, k'atek'uri' kariqa' ri are' chila',
e chub'anik kub'ano che katuto'o, kunim raqan ri' arech kattzaqik.
- ¹⁸Kusutsa' ri' ri ujolom chawech e kupaq'pa' ri' ri jetaq uq'ab' chawij,
kwixwit ri' chawij e kuk'ut ri' ri upalaj.

Che'awachi'laj ri winaq che junam kib'antajik awuk'

- 13**¹Ri winaq che kuchap ukoq ri chun, kutz'aq rib' ri',
ri winaq che k'o kuk' ri winaq che nimal kkib'an chrech kib',
junam chi ri' kuk' ri e'are'.
- ²Maya chawij jun nimalaj eqa'n,
matk'oji' ruk' jun winaq che are k'o uchuq'ab'
chawach e che are q'inom chi na chawach,
ɟjasche kakoj ri xoq'o'l q'eb'al ruk' ri ch'ich' q'eb'al?
Kupuk'lej rib' ri' ri jun ruk' ri jun chik e kpax na k'uri'.
- ³Ri q'inom winaq kub'an ri man suk' taj,
k'atek'uri', jacha man k'o ta ub'anom kub'ano;
ri meb'a' kb'an k'ax chrech e are are' kuta sachib'al umak.
- ⁴We k'o apatan chech ri are', katukoj nak'uri',
we man k'o ta apatan chuwach, katuya kan ri'.
- ⁵We k'o jataq awech, kkanaj ri' awuk',
kuresaj ub'i ri' awuk' ri jastaq awech e man k'o ta na'tal ri' chrech.
- ⁶We at rajawaxik chech, kub'an ukoq utz ri' chawach,
ktze'n ri' awuk' e kub'an ri' kaku'b'a' ak'u'x chrij,
kub'ij je'lik taq tzij ri' chawech
e kub'ij ri': «ɟJas rajawaxik na chawech?».
- ⁷Kresaj ak'ixb'al ri' pa ri nimalaj taq wa'im kub'ano,
chi k'ate' na katrelaq'aj at, jumul on oxmul.
e pa ri uk'isb'al katutze'j kan ri'.
K'atek'uri', we kril chi awach, naj ri' kq'ax wi chawech

kusutsa' ri' ri ujolom chawech.

- ⁸Chak'olo' b'a' awib' chuwach ri je'likalaj taq jastaq,
arech man kb'an ta k'ax chawech rumal rech che xas atcho'qinaq chi'.
- ⁹Aretaq chi' katusik'ij jun winaq che nim ub'antajik,
naj chatkanaj kan wi, katusik'ij chi na jumul ri'.
- ¹⁰Matqet ukoq ruk', wene' katuk'yaq ub'ik;
xoquje' matkanaj kan naj chrech, che mata katq'alajinik chik.
- ¹¹Machomaj che kach'ab'ej jacha ix junam ix keb', maku'b'a' ak'u'x chrij ri utzij.
Ruk' ri k'i taq utzij xa tajin katukajmaj,
are kraj kuch'ob' awach e rumal k'uri' kub'ano che kok il chawech.
- ¹²Man kutoq'ob'isaj ta uwach ri' ri winaq che kukamulij ub'ixik ri jetaq atzij;
man kutoq'ob'isaj ta awach ri' ruk' ri ch'ay e ruk' ri ajat'ixik .
- ¹³Chana' awib' e utz rilik chab'ana',
rumal rech che tajin katb'in ruk' ri katqasan na ri at.
- ¹⁴Aretaq chi' kata' weri' pa ri awaram, chatk'astaj b'a';
pa ronojel ri ak'aslemal, chaloq'oq'ej ri Ajawxel
e chasik'ij ri are' arech katukolo.
- ¹⁵Ronojel winaq kuloq'oq'ej ri rajil utz'aqat,
e ronojel winaq kuloq'oq'ej ri uk'ulja.
- ¹⁶Ronojel awaj kuriq rib' ruk' ri utz'aqat,
e ri winaq kuk'am rib' ruk' ri rajil utz'aqat.
- ¹⁷¿La loq' lo kkich'ob' kiwach ri utiw e ri chij?
Je' nak'uri' ri ajmakunnel e ri suk' winaq.
- ¹⁸¿Jas utzil ri' kk'oji' chkixo'l ri hi'ena e ri tz'i'?
¿Jas utzil ri' kk'oji' chkixo'l ri q'inom e ri meb'a'?
- ¹⁹Ri eb'urix ek'o pa ri tz'inalik ulew, ke'uchap ri' ri koj,
je nak'uri' ri emeb'a'ib', ketij ri' kumal ri eq'inom winaq.
- ²⁰Ri winaq che kunimarisaj rib', kretzelaj uwach ri moch'och'em ib',
xoquje', jeri' ri q'inom winaq, kuk'yaq ub'ik ri meb'a'.
- ²¹Ri q'inom winaq che kupachq'ij ri raqan, kto'ik kumal ri erachi'l,
ek'u ri tuqe'r winaq aretaq chi' ktzaqik, man k'o ta jun rachi'l kto'wik.
- ²²Aretaq chi' ri q'inom winaq kjalpanik, ek'i ri ketoq'enik,
we kub'ij tzij che man k'o ta ucholaj, kkib'ij che utz ri utzij kub'ij.
Aretaq chi' ri tuqe'r winaq kuchaq'ij ri raqan, kyajyatexik,
we kub'ij nik'aj utz taj tzij, man k'o ta jun kutatab'ej ri utzij kub'ij.
- ²³Aretaq chi' ri q'inom winaq kch'awik, konojel man kech'aw taj
e kya nimalaj uq'ij ri utzij.
Aretaq chi' kch'aw ri meb'a', kb'ixik: «¿Jachin wa' ri are'?»
E we ksachik, kqasax pulew.
- ²⁴Utz ri' ri q'inomal aretaq chi' pa ri are' man k'o ta makaj,
k'atek'ut, chuwach ri man suk' winaq taj, are itzel ri meb'a'il.
- ²⁵Ri ranima' ri winaq kq'alajinik cho ri upalaj
we utz ranima' on itzel ranima'.
- ²⁶We nimaq'ij k'olik ri ranima' ri winaq, sib'alaj ki'kotemal ri' ri upalaj;
ri uriqik ub'ixik jun no'jib'al tzij, jun nimalaj chomanik ri' pa ri k'ax.

Ri qastzij che utzil pa ri k'aslemal

14¹Utz rech ri winaq che man makuninaq ta ruk' ri uchi'
e man k'o ta kmayowik rumal ri jetaq umak ub'anom.

²Utzil rech ri winaq che man k'o ta kqu'w ri ranima'
e man xuya ta kanoq ri tz'aqatalaj uchomanik pa ri uk'aslemal.

Ri ti'tik e ri munil chrech ri pwaq

³Ri q'inomal, man utz ta chrech ri xu'yalaj winaq
¿jas upatan ri' ri pwaq chrech ri ti'tikalaj winaq?

⁴Ri winaq che kumulij ri jastaq rumal rech che kuq'il rib' ri are' chrech ronojel,
xa tajin kumulij kanoq kech enik'aj chik,
enik'aj winaq chi ri' kkitij kanoq ri umeb'il.

⁵Jun winaq che itzel chi chb'il rib' ri are', ¿jachin ri' utz ruk'?'
Man kki'kotik ta ri' ruk' ri jastaq rech.

⁶Man k'o ta chi jun winaq ri' itzelalaj winaq
chuwach ri jun winaq che kub'an k'ax chb'il rib',
ri retzalal ktzalej chrij ri are'.

⁷We kub'an ri utzil, xub'an ri' rumal che man xuchomaj taj,
pa ri uk'isb'al kuk'ut rib' ri' ri retzalal.

⁸Jun itzel winaq ri' ri jun winaq che k'o umunil chrech ri pwaq,
man keril ta apanoq ri winaq e kretzelaj kiwach ri enik'aj chik.

⁹Ri achixom winaq man kub'an ta chrech ri jastaq rech k'olik,
ri umunil kuchaq'ijarisaj ri ruxlab'al.

¹⁰Ri winaq che b'enaq ranima' ruk' ri pwaq man ksipan taj,
e k'o wi'jal ri' cho ri umexa ri are'.

¹¹Nuk'ojol, we k'o ri jastaq awech, utz b'a' chab'ana' chrech awib' ri at,
e chak'ama' ub'ik ri asipanik chrech ri Ajawxel.

¹²Chana'tisaj b'a' che man naj taj k'o wi ri kamikal
e ri uq'ij ri Se'ol man q'alajisam ta chawach.

¹³Aretaq chi' maja' katkamik chab'ana' b'a' ri utz chkech ri e'awachi'l,
e jacha ri katkowin chech, chatsipan b'a' chkech.

¹⁴Maq'il awib' chrech ub'anik jun utzil chawech at pa jun q'ij che loq' kab'ano,
maya' alaj xaq kq'ax ub'ik jun jas uwach che loq' awech ri at.

¹⁵¿La kaya' kan ri' chkech enik'aj winaq chik ri aq'inomal,
arech kketz'eb'ej ri ujachik chkiwach?

¹⁶Chaya' b'a' ri jastaq awech, xoquje' chak'ama' b'a' ri kya chawech e chatki'kot b'a',
rumal rech che man k'o ta ki'kotemal ri' pa ri Se'ol.

¹⁷Ronojel ri k'ask'oj uwach jacha jun atz'yaq, kri'job'ik,
chi pa junalik ri pixab': xas kujkamik wi.

¹⁸Jacha ri jetaq uxaq jun b'ujb'ik che' nik'aj ketzaq uloq e nik'aj chik kek'iy uloq,
xoqje' jeri' ri jun mayilq'ijisaq che xa ti'ojal xa kik'el:
nik'aj kekamik e nik'aj ke'alaxik.

¹⁹Ronojel chak che kq'iyik, ksach ub'i uwach ri'

e ri xb'anowik xoquje' ksach ub'i uwach ri' ruk'.

Ri utzil kuriq ri winaq che kno'jinik

- ²⁰Utz rech ri winaq che kuchakuj ri no'jib'al
e che kchomanik pa rech wi,
²¹che kuchomaj ri jeta ub'e pa ri ranima',
e kutzukuj ri k'u'talik taq jastaq.
²²Kel ub'ik che utzukuxik e kuterne'b'ej ri uq'axeb'al,
e ri are' kuk'ak'alejpa ri ub'e kutaqej;
²³kka'y uloq cho taq ri wantana
e kutatab'ej ukoq cho taq ri uchi' ri rachoch;
²⁴kkkanaj kanoq chunaqaj chrech ri rachoch
e kuch'ik ri jun uche' cho taq ri utapya,
²⁵kukoj ri tz'um rachoch puq'ab' ri no'jib'al
e kkanaj kanoq pa utzalaj k'olb'al;
²⁶ke'ukoj ri e'uk'ojol chuxe' raqan uq'ab'
e kuto' rib' chuxe' taq ri uq'ab';
²⁷chuxe' ri umu'j kjororik kuna'o
e kuto' rib' pa ri uq'ijil.

15¹Jewa' kub'ano ri winaq che kuxib'ij rib' chuwach ri Ajawxel;
ri winaq che kuq'aluj ri pixab' kuriq ri uno'jib'al.

- ²Jacha jun nan kel uloq che uk'ulik,
e kuk'ulaj ri' jacha uk'ulaxik jun q'apoj ali kb'anik;
³kutzuq ri' ruk' wa rech ri eta'mab'al,
kuya' ri' ri no'jib'al chrech arech kuqumuj;
⁴kutoq'aj rib' ri' ruk' ri are' e man ktzalk'at ta ri',
e kuya uwach ri' ruk' ri are' e man k'o ta k'ax ri' kuriqo.
⁵Kuwa'lisaj ri' ajsik chkiwach ri erachi'l,
e kcha'w ri' chkixo'l ri mulin ib'.
⁶Kuriq ri' ri utzil e ri wiqib'al ujolom are ri ki'kotemal ri',
krechb'ej na ri' jun junalikaj ub'i'.
⁷Weri', man k'o ta jumul ri' kkiriqo ri ech'u'jalaj taq winaq
ri ajmakib' man k'o ta jumul ri' kkil uwach.
⁸Naj wa' k'o wi chrech ri nimal
e ri e'ajb'analtzij man kna'taj ta chkech.
⁹Ri utzalaj taq tzij man kel ta uloq puchi' ri ajmakunnel
rumal rech man kuya ta ri Ajawxel weri' chrech ri are'.
¹⁰Pa ri no'jib'al kpe wi ri utzalaj taq tzij,
e ri Ajawxel kuk'am ub'ik ub'e pa ri utz b'e.

Ri ub'e ri winaq

- ¹¹Mab'ij b'a': «Are ri Ajawxel xb'anowik che ri in xinmakunik»,
rumal rech che ri are' man kub'an taj ri itzel chuwach are'.
¹²Mab'ij b'a': «Are are' xsachow ri nub'e'»,

- rumal rech che man rajawaxik ta jun ajmakunnel chrech ri are’.
- ¹³Ri Ajawxel xas kusetej ub’ik ronojel itzel
xoquje’ man kkiloq’oq’ej taj ri winaq che kkixib’ij kib’ chech ri Are’.
- ¹⁴Are ri Are’ chi pa ri umajib’al uloq xub’an ri winaq
e xuya’ kan puq’ab’ ri are’ ri ub’e kuk’am ub’ik.
- ¹⁵We kawaj at, kak’ol na k’uri’ ri jetaq upixab’
paq’ab’ k’o wi we kawaj katkanaj pa ri kraj ri are’.
- ¹⁶Chawach ri at ri Are’ ukojom ri q’aq’ e ri ja’,
ri at loq’ kak’am ub’ik ri aq’ab’ jawi’ ri kawaj kak’am ub’ik.
- ¹⁷Chkiwach ri winaq k’olik ri k’aslemal e ri kamikal,
jachike ri kkaj e’are’, kya’taj ri’ chkech.
- ¹⁸Nimalaj ri uno’jib’al ri Ajawxel,
k’owlaj ri ukowinem e ronojel krilo.
- ¹⁹Ri uwoq’och k’o pakiwi’ ri kkixib’ij kib’ chuwach,
ri Are’ reta’m ronojel ri kichak ri winaq kkib’ano.
- ²⁰Man ktaqan ta chrech jun winaq arech man suk’ winaq taj kub’ano,
man k’o ta jun winaq uya’om alaj chrech arech kmakunik.

Ri kyaqsaq pakiwi’ ri winaq che man esuk’ winaq taj

- 16**¹Marayij ek’i e’awalk’uwa’l che e’itzel taq winaq
e matki’kotik we ek’o e’awalk’uwa’l che man esuk’ winaq taj.
- ²Kne’b’a’ ek’i, matki’kotik
we ri e’are’ man kkixib’ij ta kib’ chuwach ri Dyos.
- ³Maku’b’a’ ak’u’x chrij ri kik’aslemal maku’b’a’ ak’u’x che k’i taq q’ij kek’asi’k.
Rumal rech che kawoq’ej jun kamikal ri’ che maja’ uq’ij xopanik,
kaweta’maj ri’ ri kuk’isb’ej wi rumal ri rax kamikal kuriqo.
Are’ utz ri’ xa jun, chkiwach ekaq’o’ lajujk’al (1.000),
are’ utz ri’ che jun kkam ub’ik e man ek’o ta kan ralk’uwa’l
chuwach che ek’olik e man esuk’ winaq taj.
- ⁴Ruk’ xa jun chi winaq che kno’jinik, kwinaqirik jun tinimit,
k’atek’ut, ri kitinimit ri e’itzel taq winaq ksach ub’i uwach ri’.
- ⁵Ri in wilom ruk’ taq nuwoq’och k’i taq jastaq che junam ruk’ weri’
e k’i taq k’ax nuto’m ruk’ ri nuxikin.
- ⁶Pa ri mulin ib’ kkib’an ri ajmakib’ kt’iqtajik wi ri q’aq’,
pakiwi’ ri kija’lil ri winaq che man keniman taj xyakataj uloq ri uq’aq’ royowal.
- ⁷Ri Dyos man xusach ta kimak ri e’ojer enimaq taq kaqan winaq
che man xeniman taj rumal rech che xkiku’b’a’ kik’u’x chrech ri kichuq’ab’.
- ⁸Man xukuy taj ri tinimit jawi’ k’o wi ri Lot:
ri nimal kkina’o itzel chuwach ri are’.
- ⁹Man xutoq’ob’isaj ta kiwach we jun amaq’ ri’ che xas esachinaq wi:
che xchup kiwach rumal che nimal kkina’o ruk’ ri kimak.
Ronojel weri’, xub’ano pakiwi’ ri jetaq tinimit che k’o jun ab’aj kanima’,
k’atek’uri’, xas man xutoq’ob’isaj ta kiwach ri etyoxlaj taq uwinaq.
- ¹⁰Xoquje’ jeri’ xub’an chkech ri 600.000 achijab’ che chkaqan keb’inik,
ri e’are’ che ejunam chi kuk’, rumal rech che xkikowirisaj ri kanima’ kuk’.
Kuch’ayo, kutoq’ob’isaj uwach ri winaq, kusoko ri winaq e kukunaj ri are’:

- ri Ajawxel kchajinik puwi' ronojel ri toq'ob' e puwi' ri k'a'ajisab'al wach.
- ¹¹Kne'b'a' xa jun ri jun winaq che k'ax uch'ab'exik,
sachib'al k'u'x ri' we xaq jeri' kkanajik kanoq,
rumal rech che ri toq'ob' e ri oyowal xas chi keb' k'o ruk' ri Ajawxel:
nimlaj kkowinik kusach ri makaj e nimalaj kkowinik
che uk'a'ajisaxik uwach ri winaq.
- ¹²Nimalaj ri kyajanik e xoquje' nimalaj ri utoq'ob',
kub'an na ri q'atojtzij pakiwi' ri winaq jeri' jacha ri kichak kkib'ano.
- ¹³Man kuya' ta alaj ri' che kanimaj ub'ik ri ajmakunnel ruk' ri xrelaq'aj,
ri xkikoch'o ri esuk' taq winaq man xaq ta jeri' ri' kkanajik kanoq.
- ¹⁴Ronojel loq'oq'eb'al k'u'x xas kril wi ri are'
e chjujunal winaq kb'an ri' chrech jacha ri uchak xub'ano.
- ¹⁵Ri Ajawxel xukowirisaj ri ranima' ri Fara'on
-ri are' che man xraj taj xreta'maj uwach ri Are'-,
arech kuk'ut ri uchak chuxe' ri nimalaj kaj.
- ¹⁶Konojel ri uk'iysa'n keta'm uwach ri utoq'ob',
xujach ri usaqil e ri umuj chkixo'l ri winaq.

Ri qastzij tojb'al uk'axel

- ¹⁷Mab'ij b'a': «Ri in kink'u' wib' b'a' arech kinanimaj chuwach ri Ajawxel;
e jela' ajsik ¿jachin kna'taj ri' chrech?
Chkixo'l ri winaq che kekichiwik, man kch'ob'taj ta nuwach ri',
¿in jas k'u ri in pa ri nimalaj uwachulew xb'anik?».
- ¹⁸Chawilampe': chatka'y chrech ri Nimalaj Kaj chuxo'l ri jetaq kaj
ri siwan e ri uwachulew kb'irb'it rumal ri upetik.
Ronojel ri uwachulew jun uchak ri Are' e k'olik rumal ri urayib'al ri Are'.
- ¹⁹Chi junam ri' keb'irb'itik ri jetaq juyub'
e ri utikb'alil ri uwachulew rumal ri uka'yem uloq.
- ²⁰K'atek'ut puwi' ronojel weri', man k'o ta kchoman ri winaq;
¿jachin ne' kok il chrech ri uchak ri Are'?
- ²¹K'o kyaqiq' jab' che man kq'alajin taj chuwach ri winaq,
e are k'i ri uchak che k'u'talik kanajinaq kanoq.
- ²²«Ri uchak kub'an ri suk'il ¿jachin kb'in wa' chkech? ¿jachin kreye'j wa' weri'?
Rumal rech che kamik ri' ri chapb'alq'ab' naj k'o wi».
Ktzukux reta'maxik wa' weri' pa ri uk'isb'alil.
- ²³Are wa' ri kuchomaj ri winaq che itzel ri ranima';
ri ch'u'jalaj winaq, ri winaq che sachinaq, xuwi kuchomaj ri ch'u'j taq jastaq.

Ri winaq che k'o chuwachulew

- ²⁴Chatatab'ej b'a', nuk'ojol e chach'aka' b'a' ri eta'manik,
chakojo' ri nutzij pa ri awanima'.
- ²⁵Nojimal wa' kink'ut na chawach ri jetaq nuhomab'al,
e pa taq b'iq'al ri' kinya ub'ixik chawech ri nuk'utunik.
- ²⁶Aretaq chi' pa ri umajib'al uloq, ri Ajawxel xub'an ri jetaq uchak,
chi aretaq chi' xub'ano, chkijujunal xuk'utu ri kik'olb'al.

- ²⁷Chi pa junalik xucholej ri jetaq uchak,
chi pa ri umajib'al uloq chi k'ate' pa ronojel mayilq'ijsaq.
Man kenum taj e man kekos taj k'atek'uri', man k'o ta kkitanab'a' ri kichak.
- ²⁸Man k'o ta jun kupuk'lej rib' ruk' ri jun chik
e man k'o ta jumul che man keniman ta chrech ri utzij.
- ²⁹K'atek'uri', chuwach ri aq'anoq weri', ri Ajawxel xka'y uloq cho ri uwachulew
e xunojisaj chrech ri umeb'il ri uchak.
- ³⁰Xunojisaj ri nimalaj uwach ri ulew ruk' ronojel uwach jetaq k'asko'j kiwach,
e konojel ketzalij na k'uwa' pulew.

17¹Ri Ajawxel xub'an ri winaq ruk' ulew
arech ktzalij pa ri ulew.

- ²Xrejalaj ri jetaq uq'ij kuya'o e xuq'at uwach jumpa ri uq'ij,
xuya' ukowinem puwi' ri jastaq k'o chuwachulew.
- ³Xuya' chkech ri winaq jun kichuq'ab' jacha ri uchuq'ab' ri Are',
e'uwachb'al, e'uka'yib'al xe'ub'an ri e'are'.
- ⁴Xub'ano, arech ronojel ti'ojal kuxib'ij rib' chuwach ri winaq,
arech kk'oji' ukowinem pakiwi' ri echikop ek'o pa ri juyub' e ri e'ajuwokaj.
- ⁵Xkik'am ri job' ukowinem ri Ajawxel arech kkikojo,
jacha jun uwaq kowinem, xya chkech ri no'jib'al e are wa' ri kechb'al,
e ri uwuq kowinem, are ri qachomab'al
che kok che uchomaxik we jetaq kowinem ri'.
- ⁶Xuya' ri kichomab'al, xuya ri kaq', xuya ri kiwoq'och,
xuya ri kixikin e xuya jun kanima' arech kichomanik.
- ⁷Xe'unojisaj ruk' keta'mab'al e ruk' kino'jib'al
e xub'ano arech keta'maj jachike ri utzil e jachike ri itzel.
- ⁸Xukoj ri uxib'rikil ri Are' pa ri kanima',
arech kuk'ut chkiwach ri nimalaj ub'antajik ri uchak.
Xuya' chkech ri e'are' arech pa junalik kkinimaq'ijarisaj
ri mayib'al taq jastaq xub'ano,
- ⁹Rumal k'uwa' nimalaj kil wi ri uchak.
- ¹⁰Rumal k'uri', nim uq'ijilaxik ri' kkib'an ri' ri tyoxlaj ub'i'.
- ¹¹Xoquje', ri are' xuya' chkech ri keta'mab'al,
e xuchi'j chkech arech kechb'ej ri ub'antajik ri k'aslemal,
arech kkich'ob'o che ri e'are' kekamik, ri e'are' che ek'aslik uchanim ri'.
- ¹²Xuk'isb'ej kuk' ri e'are' jun junalikalaj chapb'alq'ab'
e xuk'ut chkiwach ri jetaq uchomab'al k'o pa ri Upixab';
- ¹³ri kiwoq'och ri e'are' xkil ri unimal ri uq'ijil
ri kixikin xkita ri uq'ijil ri uch'ab'al.
- ¹⁴E xub'ij chkech: «Chik'olo' iwib' chuwach ronojel itzel»,
e chkijujunal xuya' chkech ri pixab' rech utoq'ob'isaxik kiwach ri kik'ulja.

Ri tyoxlaj ajq'ataltzij

- ¹⁵Chi pa junalik k'o ri kib'e chuwach ri are',
man k'o ta jun uchanim k'u'talik chuwach ri uwoq'och.
- ¹⁶Chi pa ri uk'ojilal uloq, ri kib'e xe'uk'am ub'ik pa ri itzel

- man xekowin tan che uk'exik ri kanima',
 ab'aj ri kanima' che jun ti'ojalaj kanima',
¹⁷chjunal amaq' xukoj jun k'amalb'e,
 k'atek'ut, are ri Isra'el rech ri Ajawxel,
¹⁸ri unab'e'al che ruk' yajkil xuk'iyisaj chrech ri are',
 kukuy ri usaqil loq'oq'eb'al uk'u'x, e man kuwonab'a' ta kanoq.
- ¹⁹Ronojel ri jetaq kichak saq chuwach ri are' jacha ri q'ij,
 e ri uwoq'och tajin kril ri jetaq kib'e.
²⁰Ri kichak che man suk' taj man k'u'talik taj chuwach,
 ronojel ri kimak saq chuwach ri Ajawxel.
²¹K'atek'ut, ri Ajawxel utz ri Are' e reta'm uwach ri uk'iysa'n chuwachulew,
 man kuk'is ta tzij pakiwi' e man ke'uwonab'a' ta kanoq, k'atek'ut kukuy kimak.
²²Ri sipanik kuya jun winaq, xas t'iq'italik chuwach ri Ajawxel,
 ri toq'ob' kub'an ri winaq, uk'olom ri Ajawxel jacha ri uq'eq'al uwoq'och,
 kub'ano, arech ri e'uk'ojol e ri e'umi'al kkik'ex ri kik'u'x.
²³Pa jun q'ij kwa'laj uloq ri' e kutoj na ri' chkech ri uk'axel,
 puwi' ri kijolom kukoj ri' ri tojb'al kech.
²⁴K'atek'ut, ri kkik'ex ri kik'ux kuya' chkech arech ketzalij uloq,
 e kuku'b'a' kik'u'x ri xaq keb' chi kik'u'x.

Ri sik'inik puwi' ri tojb'al makaj

- ²⁵Chattzalij b'a' ruk' ri Ajawxel e matmakun chik,
 chak'omij chuwach, chawesaj kanoq ri k'ax chuwach ri are'.
²⁶Chattzalij ruk' ri Nimalaj Ub'antajik, chaya' b'a kanoq ri man suk' taj
 rumal rech che ri Are' kuk'am na ri' ri ab'e chi
 pa ri q'equ'm ub'ik e katuk'am ub'i ri' pa ri usaqil ri kolotajem,
 ri Are' ruk' uchuq'ab' kuk'yaq ub'ik ri man suk' taj.
²⁷Pa ri Se'ol jachin nim kril wi ri' ri Nimalaj Ub'antajik
 we ri winaq che ek'aslik man kkiya' ta uq'ijil ri Are'?
²⁸Kuk' ri ekaminaqib' man k'o jun je'lik tzij kel k'uk', xoquje' ri man ek'o ta cho q'ijsaq,
 are ri winaq che k'aslik e utz uwach ri kya'ow nim uq'ijil ri Ajawxel.
²⁹Nimalaj ub'antajik ri utoq'ob' ri Ajawxel,
 e nimalaj ub'antajik ri sachib'al kimak ri winaq che ketzalij ruk' ri Are'!
³⁰Man loq' ta ri' che ronojel k'o pa ri ukowinem ri winaq,
 rumal rech che ri uk'ojol ri achi man pa junalik taj k'o uk'aslemal*⁴⁴.
³¹¿La k'o chi na jun che jeri' ri usaqil jacha ri q'ij? K'atek'ut, xoquje' kqaj uwach.
 Ri ti'ojal e ri kik'el xuwi kutzuqun chrech ri itzelal.
³²Ri Ajawxel kq'ax chkilik ri e'uchuq'ab' ek'o chikaj,
 k'atek'ut, konojel ri winaq xaq e'uulew e poqlaj.

Ri nimalaj ub'antajik ri Dyos

- ¹⁸¹Ri Are' che pa junalik k'aslik, junam ub'anik xub'an ronojel.
²Xuwi ri Ajawxel ri' suk'alaj ub'antajik kb'ix chrech,
 e man k'o ta chi jun chuwach ri Are'.

- ³Ri are' q'atb'altzij chrech ri uwachulew ruk' ri upa'uq'ab',
e konojel keniman chrech ri kraj ri Are',
rumal rech che ri Are', ajawinel puwi' ri uwachulew ruk' ri ukowinem,
kutas uwach ri jastaq tyoxlaj che ub'antajik ruk' ri man tyox taj.
- ⁴Man k'o ta jun winaq xuya' ukowinem arech kuya ub'ixik ri jetaq uchak,
rumal rech ¿jachin kkowin ri' che unik'oxik ri jetaq mayib'al ub'anom?
- ⁵¿Jachin kkowin ri' chretaxik ri ukowinem ri rajawaremal
e jachin kkowin ri' chrejalaxik ri utoq'ob'?
- ⁶Man k'o ta kesaxik chrech e man k'o ta uwi' kaya'ik,
e man loq' taj knik'oxik rij ri jetaq mayib'al rech ri Ajawxel.
- ⁷Aretaq chi' ri winaq kuchomaj che xuk'is unik'oxik, arechi' nak'uri' kumajij,
e aretaq chi' ktak'i'k, sachib'al k'u'x kkanajik.

¿Jas uptan ri winaq?

- ⁸¿Jas ri' ri winaq? ¿Jas upatan ri'?
- ¿Jachike ri rutzilal e jachike ri retzelal?
- ⁹Ri junab' kk'asi'k: sib'alaj naj ri' we kopan pa ok'al junab'.
Man k'o ta jun kreta'maj ri uchanim jumpa ri k'isb'al uwaram.
- ¹⁰Jacha jutz'uj ja' rech ri polow, jacha jun t'or sanyeb',
jeri' ri keb' oxib' ujunab' chuwach ri junalik.
- ¹¹Rumal k'uwa' che ri Ajawxel kuch'ijej kuk' ri winaq,
e kuq'ejej pakiwi' ri utoq'ob'.
- ¹²Ri Are', krilo e kuch'ob'o, che k'ax ri kuk'isb'ej wi
rumal k'uwa' man k'o ta uk'isik ri sachib'al kimak.
- ¹³Jun winaq xuwi' kutoq'ob'isaj apanoq uwach ri rajil utz'aqat,
k'atek'ut, ri Ajawxel kutoq'ob'isaj kiwach chi nimalaj kiwach ronojel b'aqilal:
ri Are' kyajanik, kk'utunik e ktijojnik,
e ke'utzalijisaj ri ejupuq uchij jacha kub'an ri ayyuq'.
- ¹⁴Kutoq'ob'isaj kiwach ri winaq che ketanik chrech ri yajkil
e ri kkikoj kichuq'ab' che ub'anik ri suk' taq uq'atojtzij.

Ri uya'ik ri sipanik

- ¹⁵Nuk'ojol, maxol ri yajanik ruk' ri jetaq sipanik kab'ano,
xoquje' manuk' b'isob'al taq tzij ruk' ri asipanik kab'ano.
- ¹⁶Ri xaqk'aj ¿la man kujorisaj ta uwach ri q'aq'?
- Je' nak'ut ri tzij, are utz chuwach ri sipanik.
- ¹⁷¿La man kach'ob' taj che jun tzij are nim ub'antajik chuwach jun nimalaj sipanik?
Ri ajsipanel winaq kuxol chi keb'.
- ¹⁸Ri ch'u'j winaq kne'b'a' man ksipan taj xas kub'an ri ch'o'j,
ri xu'y ajsipanel, keroq'isaj ri winaq ruk' ri usipanik kub'ano.

Ri chomanik e ri una'ik ib' chuwach ri tzij

- ¹⁹Aretaq chi' maja' katch'awik, qas chach'ob'o'o' b'a ri kab'ij,
chakunaj b'a' awib' aretaq chi' maja' katyawajik.

- ²⁰Nab'e' chanik'oj awib', aretaq chi' maja' kb'an q'atojtzij paw'i at,
e kya'taj ri' chawech ri sachib'al mak pa ri q'ij che katsolixik.
- ²¹Chamoch'och'ej awib' aretaq chi' maja' katywajjik,
aretaq chi' xatmakunik, chak'utu' b'a' che kawaj kak'ex ri ak'ux.
- ²²Man k'o ta b'a' katq'atowik che ub'anik ri xaya atzij chrech, arechi' rajawaxik kab'ano,
mawe'yej k'ate' na ri akamikal arech at utz chi koq kab'ano.
- ²³We kaya atzij chrech jun jas uwach, chasuk'umaj b'a' awib',
mab'an b'a' che at jun winaq kakoj ri Ajawxel pa ri k'ax.
- ²⁴Chatchoman puwi' ri k'isb'al taq uq'aq' royowal pa we taq q'ij ri',
e puwi' ri tojb'al uk'axel kuya'o, aretaq chi' kka'y uloq ri Dyos.
- ²⁵Aretaq chi' k'o sib'alaj jastaq awech, chana'taj b'a' chawech ri uq'ijil ri wi'jal,
e pa ri aq'inomal, chana'taj b'a' chawech ri meb'a'il
e ri man k'o ta kak'ama' wi ri jastaq awech.
- ²⁶Pa ri aq'ab'il chi k'ate' b'enaq'ij, kuk'ex rib' ri q'ij pa ri kaj,
ronojel uchanim kq'ax chuwach ri Ajawxel.
- ²⁷Ri winaq che kno'jinik, kuna' rib' pa ronojel,
xoquje' ne', pa ta uq'ij ri makaj ri are' kuq'il rib'.
- ²⁸Ronojel winaq che kchomanik, kno'jinik ri';
e kki'kotik kuk' ri winaq che xkiriq ri no'jib'al.
- ²⁹Ri winaq che kechomanik, q'alaj pa ri kitzij ri kino'jib'al
xa jek'uri' kkiya ub'ixik sib'alaj no'jib'al taq tzij.
Are utz ri' kku'b'isax k'u'x chrij ri xa jun chi Ajtij,
chuwach che kuxim rib' ri kaminaq anima' chrij jun kaminaq.

Ri ukowinem ri winaq che uq'ilik rib'

- ³⁰Chaq'ila' awib' che katerne'b'ej ri jetaq arayib'al,
chajika' awib' chuwach ri jetaq arayib'al.
- ³¹We ri at kaya alaj chrech ronojel ri karayij,
kkitze'j awach ri' ri e'ak'ulel.
- ³²Xaq matkanaj pa jun q'inomalaj k'aslemal,
maxim awib' ruk' ri kutoq'ij weri' chawech .
- ³³Matkanaj kan pa meb'a'il rumal che kab'an nimalaj
taq nimaq'ij ruk' pwaq che xaq aqajom,
k'atek'uri', man k'o ta jun ame'r korti'l pa ri ab'orxa.
Rumal rech che, wa' weri' jun nimalaj k'ax wa' kab'an chrech ri ak'aslemal.

- 19**¹Jun ajchak che kutij ri amaja' man kq'inomar ta ri',
ri winaq che man kok ta il pa ri ko'lik taq jastaq, nojimal ri' kujal meb'a'.
- ²Ri amaja' e ri ixoqib', kub'an k'ax chkech ri winaq che nimalaj kino'jib'al,
ri winaq che amaq'el kb'e kuk' ri ixoqib' ekech nim ch'uti'n,
man k'o ta chi uk'ixb'al ri'.
- ³Chila' xuwi kechb'ej ri' ri rachaq amalo e ri xjut
jeri' kuk'isb'ej ri winaq che man k'o ta chi uk'ixb'al.

Katz'apij ri achi' on xuwi katch'awik aretq chi' rajawaxik

- ⁴Ri winaq che aninaq kujikib'a uk'u'x chrij jun winaq chik,
q'alaj che jun winaq che man qas ta q'alaj ri kub'ano,
ri winaq che kmakunik xas chb'il rib' are' kub'an wi ri k'ax.
- ⁵Ri winaq che je'lik kuna' pa ri itzel, kq'at tzij ri' puwi',
ri winaq che kretzelaj ri jastaq che kqaj chuwach,
tajin kukoj jun wiqib'al pa ri uk'aslemal.
- ⁶Ri winaq che kuk'ol ri raq' chuwach ri tzij, man k'o ta kunim rib' pa taq ch'o'j,
ri winaq che man kraj taj kroq'rotik, tajin kuto' rib' ri' chuwach ri itzel.
- ⁷Matzijoj ri tzij che xtzijox chaweche
e xa jek'uri' man k'o ta k'ax ri' kariq rumal weri';
- ⁸k'o matzijoj chrech jun awachi'l on chrech jun ak'ulel, chatz'apij ri achi',
xuwi man katz'apij taj we makaj kub'ana' che atz'apim ri achi';
- ⁹ktatab'ex na k'uri' ri' atzij, k'atek'uri', man k'o ta chi kokisax ri' ri atzij,
e aretaq chi' loq', katkixutuj ri' ri winaq.
- ¹⁰¿K'o jun tzij xato? Kam b'a' kanoq pa ri awanima'.
¡Mub'an b'a' keb' ak'u'x, man kuraqij ta ri' ri awanima'!
- ¹¹Ri ch'uj winaq, rumal jun tzij che xuto, kqaj ri are' pa ri k'ax
jacha ri q'oxom kuna' ri ixoq che ku'tzir ruk' ri ral.
- ¹²Jacha jun ch'ab' che ch'ikil cho ra'
jeri' ri jun tzij kqu'w uloq chupam ri ch'u'j winaq.

Qas chatab'ej na ucholaj ri tzij che xato xtzijoxik

- ¹³Chak'oto uchi' ri awachi'l: wene' man k'o ta xub'ano,
e we xub'ano, arech man kub'an ta chi jumul.
- ¹⁴Chak'oto' uchi' ri awajil atz'qat: wene' man k'o ta xub'ij,
e we xub'ij, arech man kub'ij ta chi jumul.
- ¹⁵Chak'oto' uchi' ri awachi'l: amaq'el k'o ri q'ab'amtzij,
makoj ronojel ri tzij kkib'ix chaweche.
- ¹⁶K'o jun taq mul ri winaq kjiljob'enik, kne'b'a' man kraj ta weri',
¿la k'o jun winaq che man makuninaq ta ruk' ri raq'?
- ¹⁷Chak'oto' b'a' uchi' ri awajil atz'aqat, xaq loq' mayoq'o' ri are',
e chanimaj ri upixab' ri Nimalaj Ub'antajik.

Ri qastzij no'jib'al e ri xaq esal wach no'jib'al

- ¹⁸Ri xib'rikil chuwach ri Ajawxel are ri' ri umajib'al che kk'ulax ri winaq
e ri loq'oq'eb'al uk'u'x ri Ajawxel kch'aktajik ruk' ri no'jib'al.
- ¹⁹Ri uch'ob'ik ri upixab' ri Ajawxel, are w'a ri ub'e ri uk'aslemal ri winaq;
ri winaq che kkib'ano ri kqaj chuwach ri Are',
kkich'up uwach ri' ri jun che' che man k'o ta uk'isik.
- ²⁰Ronojel no'jib'al jun xib'irib' ri' chuwach ri Ajawxel
e pa ronojel no'jib'al kk'aslemaxik ri Pixab',
e keta'maxik che are Are' ronojel Kowinem.
- ²¹Ri ajchak che kub'ij chech ri rajaw: «Man kinb'an ta ri chak che kawaj at kinb'ano»,
we chuwach chi apanoq weri', kub'ano ri jastaq che xub'ij man kub'an taj,
xoquje' kuyak ri royowal ri ktzuquwik.

- ²²Ri jun winaq che reta'm ub'anik ri itzel, man k'o ta ri uno'jib'al ri'
pa ri kipixb'anik ri e'ajmakib' man k'o ta ri etamab'al.
- ²³K'o jun eta'mb'al che itzelalaj eta'mab'al
ri winaq che man kno'jinik taj, jun moxalaj winaq ri'.
- ²⁴Are utz ri' ri jun winaq che man k'o ta reta'mab'al k'atek'ut xas kuna' rib'
chuwach ri winaq che kno'jinik k'atek'ut kq'ax puwi' ri pixab'.
- ²⁵K'o jun eta'mb'al che are kchakun chech ri man suk' taj
k'o chi jun winaq che kna'wik che ub'anik
ri man tzij taq arech are kukojo ri ujikomal ri are',
k'atek'ut, ri winaq che kno'jinik, jikomaj ub'anik kub'an ri suk'il.
- ²⁶Jun ajb'anal k'ax kuq'usb'a' rib' chuxe' ri oq'ej
k'atek'ut, xaq chub'anik kub'an weri'.
- ²⁷Kuch'uq ri upalaj e jacha so'r kub'ano,
k'atek'ut, we man k'o ta na'tal chawech, are knab'ej ri' chawach.
- ²⁸Jun winaq chik, man kmakun taj rumal rech che man loq' taj kmakunik,
k'atek'uri', we krilo che loq' kmakunik, aninaq kmakun ri'.
- ²⁹Jun winaq kch'ob'taj uwach xaq rumal ri kka'yik,
rumal ri upalaj keta'maxik uwach ri winaq che utz kchomanik.
- ³⁰Ri ratz'yaq ri winaq kukojo, ri utze',
ri ub'antajik kb'inik, chila' kq'alajin wi ri ub'antajik ri are'.

Ri matzalem e ri jetaq tzij

- 20**¹K'o yajanik che man kuta taj arechi' kb'anik,
e k'o matzalem che kuk'utu che ri winaq kno'jinik;
²Are utz ri' kyaj ri winaq chuwach kb'iq'ex ri uq'aq'al oyowal.
³Ri winaq che kukojo rib' pa ri umak xub'ano, kresaj rib' ri' chuxe' ri k'ax.
⁴Jacha jun mencho'r achi che kraj kub'an k'ax chech jun q'apoj ali,
jeri' ri jun winaq che kub'an na ri suk'il xas ruk' k'axalaj ch'o'j.
⁵Ri jun winaq che matzalik, kno'jinik chkiwach ri winaq,
e jun winaq che kroq'rotik, itzel ki'lik rumal ri jetaq utzij.
⁶Ek'o winaq che mem kekanajik rumal rech
che man kkich'ob' taj jas utzalejixik kkib'an jun tzij,
e ek'o chi winaq che mem kekanajik kanoq rumal rech che keta'm ri kajb'al.
⁷Ri winaq che kno'jinik kutz'apij ri uchi' chi k'ate' loq' kch'awik,
k'atek'ut, ri winaq che xaq kroq'rotik e man kchoman taj, xas kunab'isaj ri utzij.
⁸Ri winaq che kq'ax uwi' chech ri utzij, itzel ri' kilik kumal ri winaq
e ri winaq che are kraj kb'anik ri kub'ij are', man k'o ta jun ka'jawinik.
Utz ri' aretaq chi' katyajik, ri at kak'utu che kak'ex ri ak'u'x:
xa jek'uri', ri at katanimaj ri' chuwach ri mak che xawaj kab'ano.

Ri k'extalik ucholaj tzij ruk' jun chik tzij

- ⁹Ko winaq kuriq ri ukolotajem pa ri k'ax
enik'aj chik are kkiriq ri itzel pa ri ch'akoj.

- ¹⁰K'o nik'aj taq sipanik che man k'o ta utzil kuya chawech
ek'o chi nik'aj che kamul ri utzil kariq chech.
- ¹¹Ek'o chi nik'aj che kemoch'och'exik rumal ri kiq'ijil k'olik
enik'aj chik, aretaq chi' exaq'alik, kkiw'alisaj aq'anoq ri kijolom.
- ¹²Ek'o winaq che k'i kijastaq kkiloq' ruk' xa jub'iq pwaq,
k'atek'ut, ek'o chi nik'aj che wuqub' mul chi na paqalik kkitojo weri'.
- ¹³Ri winaq che kno'jinik, kloq'oq'exik rumal ri utzij,
k'atek'ut, rumal ri toq'ob' kub'an ri ch'u'j winaq, k'ax kel rumal weri'.
- ¹⁴Ri kusipaj ri ch'u'j winaq chawech man k'o ta upatan ri' chawech,
xoquje' ri kusipaj ri achixom winaq chawech,
aretaq chi' xa rajawaxik chech kub'ano weri',
rumal rech che kreye'j che kresaj wuqub' mul china uk'axel chawech;
- ¹⁵xa jub'iq ri kuya'o e nim ri kuk'yaq chapalaj,
e kk'ab'katik jacha jun che kuraqaqej uchi' pa ri k'ayb'al;
kamik kuya jun jas uwach pa qajomal e chweq kuch'a' chawech,
ri are' jun itzelalaj winaq che man k'o ta jun ka'jawanik.
- ¹⁶Ri k'ax uch'ab'exik kub'ij: «Ri in, man k'o ta jun wachi'l,
man k'o ta jun kumaltyoxij chwech ri utzil xinb'an chkech;
ri winaq che xewa' wuk', itzel nutzijoxik kkib'ano».
- ¹⁷Ek'i winaq, k'i taq mul kkitze'j uwach ri are'!
Rumal rech, ri jastaq rech k'olik man pa suk'il taj xk'oji' ruk',
xoquje', we ri are' man k'o ta jastaq rech, man kuk'ex ta ri ub'antajik.

Ri tzij ktzijoxik che man ub'e taj

- ¹⁸Are utz ri' che jun winaq kjalpanik cho taq ab'aj chuwach che kjalpanik ruk' ri raq';
jeri' nak'ut, chi xaqte' kejalpanik ri e'itzel taq winaq.
- ¹⁹Jun winaq che kutzijoj ri man utz taj, jacha utzijoxik jun tzijob'elil ri'
che kkitzijoj ri emoxalaj taq winaq.
- ²⁰Ri jun no'jib'al tzij kel uloq puchi' jun ch'u'j winaq man kk'ulax ta ri',
rumal rech che kub'ij ri' aretaq chi' man taqal taj kub'ij.
- ²¹Ek'o winaq che man kemakun taj rumal rech man loq' taj kemakunik,
k'atek'uri', aretaq chi' loq' kemakunik, man kkichomaj ta na ub'anik ri'.
- ²²Ek'o winaq kesachik rumal rech che man kaj taj kel kik'ixb'al chuwach
jun chik winaq, ksachik rumal rech che kuna' rib' chuwach jun ch'u'jalaj winaq.
- ²³Enik'aj winaq, xa rumal che kek'ixik chuwach ri kachi'l,
xaq kkijikab'a' ri kitzij chech, xa jek'uri', man k'o ta rumal xuch'ak jun uk'ulel.

Ri tzijtal

- ²⁴Ri winaq, kutz'ilob'isaj rib' ruk' ri tzijtal,
ri tzijtal kk'aman chech ri winaq che man k'o ta reta'mb'al.
- ²⁵Are kaja'wax ri' jun elaq'om chuwach jun ajb'analtzij,
kne'b'a' chi ekeb' kkechb'ej wi ri' ri k'ax.
- ²⁶Ri winaq che kk'aman chech ajb'analtzij, kb'e utzijoxik,
pa junalik ri' kruk'aj ri uk'ixb'al che ajb'analtzij.

Keb' oxib' tzij puwi' ri no'jib'al

- ²⁷Ri winaq che kno'jinik, rumal ri utzij nim kil wi ri are'
ri winaq che utz uchomab'al, utz kilik kumal ri enima'q taq winaq.
- ²⁸Ri winaq che kuchakuj ri ulew, kunojisaj ri uk'uja',
ri winaq che utz kilik kumal ri enima' taq winaq, ksach umak ri'.
- ²⁹Ri jetaq ula'nik e ri jetaq sipanik, ke'umoyirisaj ri winaq che keno'jinik,
jacha jun chuqb'al uchi' ri' arech qas kutz'apij ri uchi'.
- ³⁰Ri no'jib'al che k'u'talik e ri q'inomal che man kq'alajin taj
¿jas kipan chi ekeb'?
- ³¹Are utz ri' ri jun winaq che kuk'u' ri uch'u'jilal
chuwach ri jun winaq che kuk'u' ri uno'jib'al.
- ³²Are utz ri winaq che kkanaj pa ri ub'e arech kutzukuj ri Ajawxel
chuwach che jun winaq kuch'uych'a' rib' pa ri uk'aslemal.

K'i ta uwach makaj

- 21**¹Nuk'ojol! ¿La xatmakunik? Mab'an chi b'a' jumul,
e chata b'a' sachib'al amak chech ri Dyos puwi' ri ojer taq amak kanoq;
- ²jacha chuwach jun kumatz chatanimajoq chuwach ri makaj,
rumal rech che we kqet ukoq awuk'', katuti' ri';
jacha uware koj ri uware, che ke'ukamisaj ri winaq.
- ³Chi pa ronojel itzel, jacha jun ch'ich che keb' upuchi' k'olik,
e ri ksokonik, man k'o ta kunab'al chech.
- ⁴Ri k'ax e ri moxil che urayixik ri nimal, kuk'is ri uq'inomal ri winaq,
jamalik ri' kkanaj kanoq ri rachoch ri winaq che kunimarisaj rib'.
- ⁵Ri kuk'omij meb'a', xas kel ub'i ri' puchi' e kopan chuxikin ri Dyos,
e xaqb'i' ri' kub'an suk'il q'atojtzij chech ri are'.
- ⁶Ri winaq che man kqaj ta chuwach kk'ajisax uwach,
kuterne'b'ej ri' ri ub'e ri ajmakunnel,
ri winaq che kuna' rib' chuwach ri Ajawxel, ruk' ronojel ranima' ri' kuk'ex rib' ri are'.
- ⁷Ri winaq che xaq kroq'rotik, xas kch'ob'taj uwach ri' pa ronojel k'olb'al
k'atek'ut, ri winaq che kchomanik, kreta'maj ri' jawi' kqaj wi ri are'.
- ⁸Ri winaq che kuyak ri rachoch ruk' ri upwaq jun chik winaq,
xa tajin kumulij ab'aj ri' rech muqb'al rech.
- ⁹Ri mulin ib' kkib'an ri ajmakib', jun uwa'b'al ajij ri'
pa ri uk'isb'al, ke'opan ri' pa ri ujuluw q'aq'.
- ¹⁰Ri kib'e ri ajmakib' tz'urem ruk' utzalaj taq ab'aj,
k'atek'ut, pa ri uk'isb'al k'o wi ri nimalaj siwan rech ri Se'ol.

Ri winaq che kno'jinik e ri ch'u'jalaj winaq

- ¹¹Ri winaq che uk'olom pa ri ranima' ri pixab', kkowin che uq'il ri jetaq uchomanik,
ri rutzil ri xib'rikil chuwach ri Ajawxel are ri' no'jib'al.

- ¹²Jun winaq che man kkowin ta chreta'maxik jun jas uwach,
 xa man kuya ta ranima' ri' che ri ub'anik,
 k'o ri kb'an kowinem chech reta'maxik, k'atek'ut kuya ri k'a chaqi'j chi'.
- ¹³Ri reta'mab'al ri winaq che kno'jinik, kujub'uj rib' ri' jacha ri nimalaj jab',
 e ri pixab' kuya'o jacha jun b'ulb'ux ri' che kuya k'aslemal.
- ¹⁴Ri ranima' ri ch'u'jalaj winaq junam ruk' jun paxinaq laq
 che man k'o ta jun reta'mab'al kuk'olo.
- ¹⁵We jun winaq che k'o reta'mb'al kuta' jun no'jib'al tzij,
 nim uq'ij kuya'o e kutz'aqatisaj chi ukoq ri are' ruk ri jun utzij chik;
 we tzij ri', we kuta jun winaq che itzel pa ri uk'aslemal, itzel kuto,
 e kuk'yaq apan chrij ri are'.
- ¹⁶Ri tzij kuchololej ri ch'u'j winaq, jacha jun al eqa'n pa ri b'e,
 k'atek'ut, pa ri uchi' ri winaq che kno'jinik kriqitajik ri je'lal.
- ¹⁷Ri utzij ri winaq che kno'jinik, kkaj ri winaq kkita pa ri mulin ib',
 konojel kkichomaj pa ri kanima' ri utzij kub'ij.
- ¹⁸Jacha jun ja che k'isinaq tzij puwi', jeri' ri uno'jib'al ri mox,
 ri retamb'al ri ch'ujalaj winaq, xa jetaq tzij che man k'o ta ucholaj.
- ¹⁹Chuwach ri ch'ujalaj winaq, ri utijoxik jacha ch'ich' ri' kuna cho taq ri raqan
 jacha yut'um ri chech ri rikyaq'ab' kuna'o.
- ²⁰Ri ch'u'j winaq, xas k'ax kja'jatic aretaq aretaq chi' ktze'nik,
 e k'u ri winaq che kno'jinik, xa jub'iq e man kata'taj taj aretaq chi' ktze'nik.
- ²¹Chuwach ri winaq che kno'jinik, ri utijoxik ib' jun je'likalaj q'an pwaq wiqib'al rech,
 jacha jun ximb'al wiqib'al cho ri rikyaq'ab' uq'ab'.
- ²²Ri ch'u'j winaq chi aninaq kok ub'ik pa ja,
 ri winaq che reta'm ri kub'an pa ri uk'aselamal, nojimal kub'ij jachin ri are',
- ²³ri ch'uj winaq, chuchi' ri ja kyuk'un ukoq arech kuka'yej ronojel pa ja,
 ri winaq che utzalaj winaq, ktak'i' kan cho ri uwa ja we man okisax ta paja.
- ²⁴Man utz ta ri' che jun winaq kuta' ukoq ri tzij chrij ri uchi'ja,
 ri winaq che utz kchomanik man tuz taj chuwach weri'.
- ²⁵Ri uchi' ri winaq che xaq kroq'rotik, xaq kukamulij ub'ixik ri' ri kitzij ri enik'aj chik
 k'atek'ut kitzij ri winaq che keno'jinik xas pajtalik wi.
- ²⁶Ri kanima' ri ech'u'jalaj taq winaq pa kichi' k'o wi,
 k'atek'ut, ri kichi' ri winaq che keno'jinik pa ri kanima' k'o wi.
- ²⁷Aretaq chi' ri itzelalaj winaq kyoq'on chech ri Satanas,
 xane' tajin kuyoq' rib' ri'.
- ²⁸Ri winaq che kuq'ab'ajtzij, tajin kub'an k'ax chb'il rib' ri are',
 e man ka'jawax ta uwach kumal ri e'uk'ulja.

Ri saq'or winaq

- 22**¹Ri saq'or winaq junam ruk' jun xoq'ol ab'aj,
 konojel winaq itzel kkilo ri usaq'oril.
- ²Ri saq'or winaq jacha jun t'oyt'ik umes awaj,
 konojel ri kkichap ri are' kkitota' ri kiq'ab'.

Ri e'alk'uwa'lxel che man e'utz taj

- ³K'ixb'al chech jun tatxel ri jun uk'ojol che man utz ta b'e ruk'am,
e k'u ri umi'al xas are kb'anow nimalaj k'ax chech.
- ⁴Ri jun umi'al che utz kchomanik, kuriq jun utzalaj rachajil ri',
k'atek'ut, ri jun umi'al che man suk' taj, are roq'ib'al ri utat ri'.
- ⁵Ri jun umi'al che man k'o ta uk'ixb'al, kuya uk'ixb'al ri' ri utat e ri rachajil,
chi ekeb' itzel ri' kkilo ri are'.
- ⁶Jun yajanik che man kuriqa' taj kb'anik,
junam ri' ruk' jun q'ojom pa jun q'ij che k'o kaminaq;
ri ch'ayinik e ri yajanik, wa' weri', ronojel mul jun no'jib'al ri'.
- ⁷Ri ak'alab' che jikom ri kik'aslemal e ronojel jastaq kech k'olik pa ri kik'aslemal
kchup uwach ri uq'equ'mal ri kimajib'al ri kinan kitat.
- ⁸Ri e'alk'uwa'lxel che kketzelaj uwach ri winaq, che k'o itzel kik'aslemal,
e che enojinaq che nimal kkina'o, kkib'an k'ax chech ri uq'ijil ri upakachoch.

Ri no'jib'al e ri ch'u'jilal

- ⁹We ktijoxik ri mox winaq, jacha ktijox jun paxinaq b'o'j ri',
on jacha uk'asuxik jun winaq ri' che kaminaq chech ri uwaram.
- ¹⁰Ri winaq che ktzizon ruk' jun mox winaq, jacha ktzizon ri' ruk' jun winaq che warinaq,
aretaq chi' kuk'is ri utzij kub'ij ri' chech: «¿Jas ri tajin kab'ij chwech?».
- ¹¹Chawoq'ej ri kaminaq: xusach ri usaqil!
chawoq'ej ri ch'u'j winaq: xusach ri ruxlab'al,
nojimal kawoq'ej ri kaminaq, rumal rech che ri are' xuxlanik ri',
ri uk'aselamal ri ch'u'j winaq are nimalaj b'is chuwach ri kamikal.
- ¹²Ri oq'ej puwi' jun kaminaq kuq'i' wuqub' q'ij,
ri oq'ej puwi' ri ch'u'j winaq e ri man suk' taj, chi pa ronojel uk'aslemal.
- ¹³Chech ri ch'u'j winaq, mab'ij k'i taq tzij, matb'in ruk' jun mox winaq,
rumal rech che man k'o ta reta'mab'al, kretzelaj awach ri',
naj chatk'ol wi chech ri are', arech man k'o ta kax kariq ruk' ri are',
xoquje', arech man katz'ilob'isaj ta awib' ruk' ri are'.
Chatasa' apan awib' ruk' ri are' e kana' jun nimalaj ja'maril ri',
e man k'o ta katkos ri' rumal ri jetaq uch'u'jilal.
- ¹⁴¿La k'o na jun jas uwach che are al chuwach ri kyaq ch'ich'?
¿Jas ub'i' kokisaxik we man are kb'ix chech, moxalaj winaq?
- ¹⁵Ri sanyeb', ri atz'am, on jun t'ort'ik ch'ich'
are utz uk'amik ub'ik weri' chuwach ri uk'amik ub'ik ri jun moxalaj winaq.
- ¹⁶Ri tz'alam, che utzalaj uq'osixik b'anom puwi' ri ja,
man kucho'pij ta rib' ri' pa jun kab'raqaq;
ri winaq che ruk' ronojel ranima' xchomanik,
aretaq chi' kopan ri k'ax, man k'o ta na'tal ri' chech.
- ¹⁷Ri winaq che qas xchoman pa ri ranima',
jacha kowlaj xoq'ol ri' che xtz'aaq kanoq pa jun tapya che xb'an ub'anik.
- ¹⁸Jun tapya b'anow uloq ajsik ruk' taq tz'alam, kyojka'r ub'i ri' chuwach ri kyaqiq':
je nak'uri' ri ranima' ri mox winaq; ri are' che man kchoman taj,
man kuch'ij taj chuwach ri xib'rikil.

- ¹⁹We kach'ay ri winaq cho ri uwoq'och, katuruwisaj uwa'l uwach ri',
we kab'an k'ax chech ri ranima' ri winaq, kaq'alajisaj ri' ri kuna' ri awanima'.
- ²⁰Ri winaq che kuk'yaq jun ab'aj chech jun alaj chikop ajuwokaj, kuyu'j ub'i ri',
ri winaq che kyajan chech ri rachi'l, kutukij ri' ri utzil k'o chkixo'l.
- ²¹We ri at xawesaj ri ach'ich' pa ri rij chech ri awachi'l,
chaweye'j b'a' che ri are', loq' na ri' ktzalij na uloq awuk';
- ²²we ri at, k'ax xatch'aw chech ri awachi'l,
maxib'ij b'a' awib', loq' na ri' kixutzir pa ri iwanima' ruk',
man loq' ta chi ri' we xq'ax uwi' ri xab'an chech, we xawetzelaj uwach,
we xab'ij jun tzij che ub'im chawech man kab'ij taj on we xasutij awij chech,
chuwach weri' konojel achi'l katkiya kan ri'.
- ²³Chach'aka' ri ak'ulja arech kuku'b'a uk'ux chawij aretaq chi' meb'a'
arech, aretaq chi' k'o ri are' pa ri utzil, at k'o na k'uri' ruk' pa ri utzil tajin kuriqo;
aretaq chi' k'o ri are' pa ri k'ax, chatk'ol b'a' ruk',
arech, aretaq chi' k'o krechb'ej ri are', xoquje' k'o awech at ri' ruk'.
Rajawaxik che jun winaq man ketzelax ta uwach rumal ri kka'yik
xoquje' man nim taj kilik jun q'inom che moxalaj winaq.
- ²⁴Aretaq chi' maja' kk'at ri q'aq', nab'e k'o sib' e ri kyaqiq',
je' nak'uri', knab'ej ri yoq'oj k'atek'uri' kqaj chi ri kik'el.
- ²⁵Ri in man kink'ix ta ri' che uto'ik uwach jun wachi'l
e man kink'u' ta wib' ri' chuwach ri are';
- ²⁶e we rumal ri are' kinriq k'ax,
konojel ri winaq che kketa'maj weri', kkik'ol kib' ri' chuwach ri are'.

Chajinik ib'

- ²⁷¿Jachin kulawij ri' ri nuchi' e jachin kukoj jun tz'apib'al ri' cho ri nuchi'
arech man kinqaj taj xa umak rech ri jetaq nutzij,
e arech man kinqaj ta pa mak rumal ri waq'?

- 23**¹Ayum, Ajawxel, tatxel rajaw nuk'aslemal,
minaya kanoq chuwach ri nuchi',
maya alaj che kinqaj pa mak ruk' ri nuchi'.
- ²¿Jachin kkowin ri kch'ayow jetaq nuhomab'al
e jachin ksuk'umatajik ri' ri wanima' arech kreta'maj ri no'jib'al,
arech man xaq ta kq'axexik ri man utz taj kinb'ano
e arech man xaq ta kq'axexik ri jetaq numak?
- ³Wene' knimarik ri jetaq kinsach wi wene' kek'iyik ri jetaq numak
wene' kinqaj pa kiq'ab' ri enuk'ulel e wene' kutze'j nuwach ri nuk'ulel.
Ri e'are' naj ri' ek'o wi, che ri at ksasach ri kimak .
- ⁴Ayum Ajawxel, tatxel e Udyos ri nuk'aslemal,
chinawesaj ub'ik pa ri itzel taq kirayib'al ri e'are'
kwaj ne' che man nimal taj kub'an ri jetaq nuwoq'ch,
- ⁵chinawesaj ub'ik chuwach ri munil,
- ⁶maya alaj che kinqaj pa ri ukowinem ri urayinik ri nub'aqil,
minaya' kan chuwach ri resaxik uk'ixb'al ri nub'aqil.

Ri nimalaj ujikib'axik ri jetaq tzij

- ⁷Chitatab'ej b'a' ix wak'uwa'l, ri pixb'anik kel uloq pa nuchi',
jachin kuk'ol pa ri ranima' man xaqte' ta ri' kqaj pa ri k'amb'al.
- ⁸Ri ajmakunel, kuk'amij ri' ri uchi', ri winaq che kyoq'onik,
ri winaq che kunimarisaj rib', kqaj ri' rumal ri jetaq utzij.
- ⁹Mak'amansaj chech ri achi' che kujikib'a' utzij chech ri nimalaj taq tzij
xaq mak'amnsaj awib' che ub'ixik ri ub'i' ri Tyoxlaj Ub'antajik.
- ¹⁰Rumal rech che jacha ri jun ajpataninel che chajim
pa ronojel ri kub'ano man ruk' ta ri' che mata kch'ayik,
xa jek'uri' ri winaq che amaq'el kub'ij ri Tyoxlaj B'i'aj pa ronojel kajb'al,
man ruk' ta k'uri' weri' mat kqaj pa ri mak.
- ¹¹Jun winaq che amaq'el kub'ij ri Tyoxlaj B'i'aj, xa man suk' winaq ta ri',
e ri rachoch xas kuriq wi ri k'ax. We man kok ta il, kqaj ri' ri umak chrij ri are';
we ksach chech che uya'om utzij chech ri Tyoxlaj B'i'aj, kamul ri' kkamkunik;
we xaq chub'anik chech aretaq chi' xujikib'a' ri utzij, man kkuy ta umak ri',
e ri rachoch, nimalaj k'ax ri' kuriqo.

Ri jetaq tzij che tz'il taq tzij

- ¹²K'o nik'aj taq tzij che xas junam ruk' ri kamikal,
jmariqitajik we tzij ri' pa ri rechb'al ri Jakob!
rumal rech che ri esuk' taq winaq man kaj taj we tzij ri',
ri e'are' man kkib'alkatij ta kib' pa ri jetaq makaj ri'.
- ¹³Mak'amajsaj chech ri achi' che kub'ij ri itzel taq tzij,
rumal rech che katmakun ri' ruk' we tzij ri'.
- ¹⁴Che'ana'tisaj ri e'anan e'atat aretaq chi' kaku'b'i' chkixo'l ri enima'q taq winaq,
wene' man k'o ta na'tal chawech aretaq chi' at k'o kuk' ri e'are',
wene' jacha at jun mox kab'ano,
e wene' ka'rayij na che wetä matä xatalaxik choq'ijsaq,
e wene' kakyaqsaqarisaj ri jun q'ij che xatalaxik.
- ¹⁵Jun winaq che k'maninaq chech kyoq'nik ruk' itzel taq tzij
man kksuk'umarik ta ri' pa ronojel ri uk'aslemal.

Ri winaq che itzel uk'aslemal utaqem

- ¹⁶Ri winaq che knimarisaj uwach ri makaj, keb' kiwach,
e ri urox kiwach chik, e'are ri kkiwa'lisaj ri uq'aq'al royowal ri Yahweh
ri urayinik ri winaq che tajin kleb'letik jacha jun q'aq':
man kchup ta ri' ri jun q'aq' ri' chi k'ate' na kub'ano ri kurayij;
ri jun winaq che man kk'ix ta chik chuwach ri kraj ri ub'aqil,
man ktani' ta ri' chech ri kurayij chi k'ate' na kk'at na rumal ri q'aq';
- ¹⁷ri winaq che man kk'ix ta chik chuwach ri kurayij ri ub'aqil,
ronojel wa' kutijo, ki' chuwach ri are',
man ktani' ta ri' chi k'ate' na kkamik.
- ¹⁸Ri jun winaq che xas are kub'an k'ax chech ri rixoqil
che kub'ij pa ri ranima': «¿Jachin kinril ri in?
Q'equ'm chanim ri', ri xan kinuk'u'u,

- man k'o ta jun winaq kinilow wa' ¿jachin kinxib'ij wib' chuwach?
 Ri Nimalaj Ub'antajik, man kna'taj ta ri' chech jetaq numak».
- ¹⁹Ri are', are kuxib'ij rib' chuwach ri kiwoq'och ri winaq,
 man reta'm taj che ri uwoq'och ri Ajawxel
 lajuj mil chi na chuwach ri q'ij,
 che kuka'yej ronojel ri kichak ri winaq
 e xas kopanik pa ronojel ku'talik k'olb'al.
- ²⁰Aretaq chi' maja' kub'an ronojel ri jastaq, ri Are' konojel kuch'ob' chi kiwach,
 xoquje' aretaq chi' xuk'is kib'anik, ri Are' kuch'ob' na kiwach.
- ²¹Ri jun winaq ri', k'ajisax uwach ri' panik'aj chech ri tinimit
 kchap ri' aretaq chi' man k'o ta na'tal chech.

Ri ixoq che kmakunik ruk' jun chik achi

- ²²Xoquje' kk'ajisax uwach ri' ri ixoq che makuninaq ruk' jun chik achi
 che uya'om jun ralk'uwa'l ri rachajil che man rech taj, xane rech jun chik achi.
- ²³Nab'e, ri ixoq ri' man xunimaj taj ri upixab' ri Nimalaj Ub'antajik,
 pa ri uk'ab', k'o ri umak chuwach rachajil;
 pa ri urox, xutz'ilaj rib' rumal rech che xmakun ruk' jun chik achi
 xek'oji' ral che erech jun chik achi.
- ²⁴We ixoq ri', kk'am ub'i ri' chkiwach ri mulin ib'
 e knik'ox rij ri' jawi' xepe wi ri eral.
- ²⁵Ri eral ejacha jun che' ri' che man k'o ta urab',
 ri uq'ab' man k'o ta uwach ri' kuya'o.
- ²⁶Jun k'ixb'al ri' ri na'tisab'al rech ri kinan,
 e man k'o ta kchup uwach ri' ri uk'ixb'al.
- ²⁷K'atek'uri', ri mayilq'ijisax che kepe chi na chuwach chi aq'anoq ri are'
 kkik'am uq'ab' ri' che xuwi nimalaj ub'antajik ri xinb'irib' chuwach ri Ajawxel
 e che xuwi nimalaj k'o uk'i'al ri' ri unimaxik ri Upixab' ri Ajawxel.
- ²⁸Ri winaq che kuterne'b'ej ri Dyos k'o nimalaj uq'ijil ri';
 sib'alaj katk'asi' na ri', chuwach che are katuk'ulaj ri Are'.

Ri ub'ixoxik ri No'jib'al

- ²⁴¹Ri No'jib'al kub'ixoj rib' ri are',
 panik'aj chkech ri siwan utinimit kuya ri nimalaj uq'ijil.
- ²Pa ri mulin ib' rech ri Nimalaj Ub'antajik kujaq ri uchi',
 e kuya nimalaj uq'ijil chuwach Nimalaj Ukowinem.
- ³«Ri in xinxel uloq xas puchi' ri Nimalaj Ub'antajik
 e jacha in jun mayul xinch'uq uwi' ri uwachulew.
- ⁴Ri nuk'olb'al nimalaj chikaj k'o wi chech ri kaj
 e ri nutem jun raqan sutz'.
- ⁵Nutukel xinb'inb'ej ronojel ri uxe'kaj,
 e xinwa'katik nimalaj ikim chech ri jetaq polow.
- ⁶Ri uchuq'ab' ri polow, ronojel ri uwachulew,
 konojel ri tinimit e konojel ri jetaq amaq', in, in kajaw.

- ⁷Chkixo'l ronojel weri', ri in xintzukuj ri wuxlanem,
xintzukuj jun nuk'olb'al jawi' kinjeqi' wi.
- ⁸K'atek'uri', ri K'iysanel ri uwachulew xuya' jun taqanik chwech, ri Are' che
are K'iysanel wech in, xuya uk'olb'a ri wachoch in k'o wi, xub'ij chwech:
"Chakojo' ukoq ri awachoch pa ri Jakob', chawechb'ej b'a' ri Isra'el".
- ⁹Chuxe' kanoq ri chub'eq'ij chub'esag, ri Are' chi pa ri umajib'al xinub'an ri in,
e pa junalik wa' man k'o ta nuk'isik.
- ¹⁰Pa ri Tyoxlaj Uk'olb'al, chuwach ri Are', ri in xinpanajik;
xa jek'uri', xinjeqi' kanoq pa ri Si'on,
- ¹¹Pa ri loq'alaj tinimit, chila' xuya wi ri wuxlab'al,
e pa ri Jerusalem k'o wi ri nukowinem.
- ¹²Ri in xinjeqe'ik pa chkixo'l jun siwan tinimit che k'o sib'alaj uq'ijil,
ri wechb'al k'o pa ri rulew ri Ajawxel.
- ¹³In jacha jun tz'inchaj xink'iyik pa ri Lib'ano,
in jacha jun k'asis in k'o pa ri ujuyub'al ri Hermon.
- ¹⁴In jacha jun unup xink'iyik pa Engadi,
in jeri' jacha ri uche'al ronxox xink'iy pa ri Jeriko,
in jacha jun je'likalaj uche'al olivo in k'o pa ri taq'aj,
in jacha uche'al saq'ul xink'iyik.
- ¹⁵In jacha ri kanela rij che' e in jacha ri impramux (amprino) xinjub'uj ri nuk'ok'al,
in jacha utzalaj mirra xinya' ri nuk'ok'al,
in jacha ri k'ok' q'ol, ri kuilko, ri pom,
in jacha inusib'al ri estorak pa ri Tz'umal Ja.
- ¹⁶Ri in xinlik'ej ri jetaq nuq'ab' jacha ri saqchaj,
e ri jetaq nuq'ab', uq'ab' ri Q'ijil e ri Je'lal.
- ¹⁷In jacha ri uche'al ri uva, ri in xink'iysaj uloq Je'lal,
e nusi'j, usi'j ri q'ijil e q'inomal.
- ¹⁸In, ri in unan ri je'likalaj loq'alaj k'u'x e ri xib'rikil,
ri in unan ri eta'mb'al e ri tyoxlaj eye'b'al.
Kinya chkech konojel ri ewalk'uwa'l
kinya junalik taq jastaq chkech ri winaq che ri Are' xe'uloq'oq'ej.
- ¹⁹Chisa'j b'a wuk' ri in, ri ix che xirayij nuwach;
chitija' b'a', chixnoj b'a' iwib' chech ri jastaq wech.
- ²⁰Ri na'tisab'al wech are sib'alaj ki' na chuwach ri uwa'lche',
ri wechb'al are sib'alaj ki' na chuwach jun aqaj.
- ²¹Ri winaq che kinkitijo, kinum chi na chwech
ri kinkilutz'ej kchaqi'j chi na jumul kichi' chwech.
- ²²Ri winaq che kinunimaj ri in man k'ixb'al taj kkanajik kanoq
jachintaq kinkichakuj ri in man kkemakun ta ri'».

Ri No'jib'al e ri winaq che kno'jinik

- ²³Wa' weri', are na k'uwa' ri uwuj chapb'al uq'ab' ri Nimalaj Ub'antajik,
ri Pixab' che xuya ub'ixik chqech ri Mo'ises,
e che are wa' ri echb'al xkiya kan ri umulin ib' ri Jakob'.
- ²⁴Qas chikojo' b'a' ri ichuq'ab' chuwach ri Ajawxel,
chitzuyej b'a' iwib' chech ri Are' arech kuya' ri ichuq'ab'.

- Ri Ajawxel ruk' ronojel ukowinem ri Are' jun chi Dyos
e man k'o ta chi jun chik kolonel chuwach ri Are'.
- ²⁵Pa we Pixab' ri', kchojoj uloq ri no'jib'al jacha ri ja' pa ri Pison,
jacha ri ja' pa ri nima'ja' Tigres pa taq ri uq'ijil che k'o uwach ri uche'al tiko'n;
- ²⁶pa ri are' kel uloq ri eta'mab'al jacha kub'an ri ja' pa ri nima'ja' E'ufrates,
jacha kub'an ri ja' pa ri Jordan aretaq chi' uq'ijil ri jach',
- ²⁷pa ri are', keb'elel uloq ri tijonik ib' jacha kub'an uloq ri ja' pa ri Nilo,
on jacha kub'an ri ujononal ri Guijon pa ri uq'ijil ri xuluj uva.
- ²⁸Ri nab'e maja' kuk'is uch'ob'ik ronojel weri',
xoquje' ri k'isb'al maja' reta'm weri'.
- ²⁹Rumal rech che ri uchomanik are nim chi na uwach chuwach ri polow,
e ri upixb'anik are nim chuwach ri jetaq polow.
- ³⁰Ri in, in jacha ri uq'ab' jun nimaja',
in jacha jun nimaja' che kuja'aj ri utzalalaj ulew.
- ³¹Ri in xinb'ij: «Kinja'ax na wa' ri wulew,
kinja'aj na wa' ri jetaq nukotz'i'j».
K'atek'uri', ri uq'ab' ub'e nimaja' xinb'ano jacha jun nimaja' chik
e ri nimaja' jacha ri polow chik.
- ³²Kinb'an na ri' cheh ri nupixab' kchub'linik jacha ri saqarib'al,
e sib'alaj naj ri' kb'e wi ri usaqirib'al.
- ³³Ri in kinq'eje na ri' ri jetaq nutaqanik jacha q'axb'al utzij Dyos
rumal rech che kwaj kinya' kan chkech ri mayilq'ijisaq chub'eq'ij chub'esaq.
- ³⁴Chiwilampe': man xaq pa utzil chwech in ri nukosib'al,
xane xoquje' utzil chkech konojel ri kkitzuj ri are'.

No'jib'al taq tzij

- ²⁵¹Ek'o oxib' jastaq uwach che je'lik e utz kub'an chech ri wuxlab'al,
chuwach ri Dyos e chkiwach ri winaq:
ri utzil chkixo'l ri ewachalal e ri achi'l ib' chkixo'l ri ewajil nutz'aqat,
e ri achajilal e ri ixoqilal utzalaj uch'ob'ik kiwach kkib'ano.
- ²Ek'o oxib' kiwach winaq che ti'tik kkina' chech ri wuxlab'al,
e che ri kik'aslemal kuyak nimalaj uq'aq'al woyowal in:
jun meb'a'laj winaq che nimal kuna'o, jun q'inomalaj winaq che ajb'analtzij,
jun ri'jalaj winaq che kmakun ruk' ixoq e man kchoman taj.

Ri enima'q winaq chik

- ³We ri at man xab'an ta ri jastaq awech pa ri ak'ojolil,
ɔjas k'u kakoj ri' aretaq chi' at ri'j winaq chik?
- ⁴Sib'alaj je'lik rilik ri nim winaq chik che utz kachomanik
e utz rilik ri nim winaq, che reta'm kpixab'anik!
- ⁵Utz rilik ri kino'jib'al ri enim taq winaq e ri winaq che k'o kikowinem,
utz rilik che utz kechomanik e utz ri pixab' kkiya'o.
- ⁶Ri wiqib'al kijolom ri enima'q taq winaq are ri uk'utum ri kik'aslemal chkiwach,
ri nimalaj kib'antajik, are ri xib'rikil kkina' chuwach ri Ajawxel.

Ri no'jb'al taq tzij che ruk'am rajilab'alil

- ⁷K'o b'elejeb' jastaq uwach che kinchomaj in e kuya' ki'kotemal chech ri wanima'
e kintz'aqatisaj wa' ruk' jun ulajuj jas uwach chik che kinb'ij chanim ri':
ri achi che kki'kotik kumal ri eralk'uwa'l,
ri winaq che kril na pa ri uk'aslemal ri uk'isik tzij pakiwi' ri e'uk'ulel;
- ⁸utz rech ri achi che rixoqil jun ixoq che uzalaj kchomanik,
ri winaq che man ke'utunb'a' taj jun b'oyix e jun b'urix arech junam kechakunik,
ri winaq che man kqaj ta pa makaj ruk' ri raq',
ri winaq che man kupatanij ta jun ajaw che man taqal taj kpatanixik;
- ⁹utz rech ri winaq che xutzukuj ri utzil.
e che kkowin che ub'ixik e ktatab'exik ri utzij.
- ¹⁰;ⁱNimalaj ub'antajik ri' ri winaq che xkowin che uriqik ri no'jib'al!,
k'atek'ut, man are ta nim ub'antajik chuwach
ri winaq che kuxib'ij rib' chuwach ri Ajawxel.
- ¹¹Ri xib'rikil chuwach ri Ajawxel are nim chuwach ronojel:
ri winaq che k'o weri' ruk' ¿jas ruk' kjunamitasaxik?
- ¹²Ri uloq'exik ri Ajawxel, kmajtajik pa xib'irib' chech ri Are'
e pa ri ku'b'al ku'x che kumajij ri winaq chrij ri Are'.

Ri ixoqib'

- ¹³;ⁱUtz na k'uri' xaq apachinchike soktajinaq kuriq jun winaq,
xuwi ne' we man are ri soktajinaq pa ranima!
;ⁱUtz ri' xaq apachinchike ri itzel kuriq jun winaq,
we man are ri itzelal cheh petinaq ruk' ixoq!
- ¹⁴;ⁱXaq apachinchike k'ax, we man jun k'ax che petinaq uloq ruk' ri k'ulel!
;ⁱXaq apachinchike tojb'al uk'axel jun jas uwach,
we man jun tojb'al uk'axel che petinaq ruk' ri k'ulel!
- ¹⁵Man k'o ta jun itzelalaj ki'al chuwach ri uki'al jun ri kumatz,
man k'o ta jun itzelalaj oyowal chuwach ri royowal jun ixoq.
- ¹⁶Ri in are kwaj kinjeqi' ruk' jun koj on ruk' jun xib'ib'al chikop
chuwach che kinjeqi' ruk' jun itzelalaj ixoq.
- ¹⁷Ri ritzelal jun ixoq kuk'ex ri upalaj,
are nimalaj kuq'equ'marisaj chi na ri upalaj chuwach ri upalaj jun oso.
- ¹⁸Ri rachajil kb'e chkixo'l ri e'uk'ulja
e kuk'is uk'u'x ruk' ri oq'ej.
- ¹⁹;ⁱRonojel itzel man nim taj chuwach ri retzelal jun ixoq:
chqaj b'a' puwi' ri are' ri k'ax kuriq ri ajmakunnel!
- ²⁰Jacha jun paqalik b'e rech sanyeb' k'o chuxe' ri raqan ri jun winaq che ri'j chik,
ri jun ixoq che xaq korq'ratik, jeri' chech ri rachajil che utzalaj ub'antajik.
- ²¹Matuk'amij ri uje'lal jun ixoq,
xoquje' makam awanima' xaq rumal jun ixoq.
- ²²Xaq yajanik, xaq yoq'anik e k'ixb'al k'olik
jeri' ri jun ixoq che tajin kutzuq ri rachajil.
- ²³We kb'ison ri ranima' ri winaq, ri upalaj b'isob'al ri' k'olik,
are wa' ri uchak ri jun itzelalaj ixoq.

Ri ixoq che kub'an k'ax chech ri rachajil,
xaq qajinaq uq'ab' ri' e man ksilob' ta ri' ri uch'e'k.

²⁴Rumal ri ixoq xmajtajik ri makaj
e rumal ri are' qonojel kujkamik.

²⁵Maya' alaj chech ri ja' che kel ub'ik,
xoquje' maya alaj chech ri itzel ixoq arech kch'awik.

²⁶We man kunimaj ri atzij chi pa ronojel ri kab'ij chech,
chijacha' iwib' ruk' ri are'.

26¹Utz rech ri rachajil ri ixoq che ri are' utzalaj ixoq,
knajtajik ri' ri uk'aslemal.

²Kki'kotik ri' ri achi che sib'alaj utz rixoqil,
ri achi ri', ja'maril ri' ronojel ri uk'aslemal.

³Ri utzalaj ixoq, jun utzalaj echb'al ri',
kuriq ri' ri achi che kuxib'ij rib' chuwach ri Ajawxel:

⁴kne'b'a' q'inom on meb'a', kki'kot ri' ri kanima',
chi pa ronojel q'ij kki'kot ri' ri upalaj.

⁵Oxib' jastaq uwach che kinxib'ij wib' chuwach e jun ukaj chik che kuya' k'ax chwech:
jun q'ab'am tzij che kb'e utzijoxik pa ri tinimit, jumulaj winaq che ke'wa'laj uloq,
e jun tzihtal: wa' weri' are nimalaj k'ax chi na chuwach ri kamikal;

⁶k'atek'ut, jun ixoq che achixom rumal jun chik ixoq,
kuya k'ax ri' chech ri anima' e nimalaj q'oxom ri',
ri raq' man ktani' ta ri' chech ri k'ax taq tzij
e man k'o ta jun winaq ri' mata kuyoq'o'.

⁷Jun itzel ixoq, jacha jun yuku ri' che man utz ta uximik b'anom chkijolom ri wakax;
jun winaq che kraj kuchap ukoq, junam ri' ruk' kuchap ukoq jun xkab'.

⁸Jun ixoq che kq'ab'arik, jun nimalaj k'ax ri',
man kkwon ta ri' kuk'u' ri uk'ixb'al.

⁹Jun ixoq che man k'o ta chi uk'ixb'al, xas chanim q'alaj chech ri uwoq'och
rumal che man k'o ta chi uk'isb'al ri uwoq'och kub'ano.

¹⁰Qas utz uchajixik chab'ana' ri jun ali che man k'o ta kuxib'ij rib' chech,
wene' krilo, che man k'o ta na'tal chawech, k'atek'uri' are kch'akan ri are'.

¹¹Chana' b'a' awib' chuwach ri uwoq'ch ixoq che man k'o ta chi uk'ix'al,
k'atek'uri', mk'o chi mab'ij we xatuk'am ub'i pa ri itzel.

¹²Ri b'innel winaq che kchaq'ij uchi', kujaq ri uchi' e kuqumuj xaq ronojel ja' kuriqo,
ri ixoq ri', xoquje' kkub'i' cho ronojel che' che man k'o ta chi uk'ixb'al,
e kujaq ri k'olb'al uch'ab' chuwach xaq apachinchike ch'ab'.

¹³Ri rutzilal ri ixoq kuya' uki'kotemal ri rachajil
k'atek'ut, ri reta'mb'al xas kuya ri uchuq'ab'.

¹⁴Jun ixoq che xaq matzalik, jun nimalaj usipanik ri' ri Ajawxel,
ri ixoq che suk' ri k'aslemal man k'o ta jun jas uwach kajunamitax ruk'.

¹⁵Jun ixoq che k'o uk'ixb'al, jun nimalaj sipanik ri',
ri ixoq che uk'olom rib' man kb'an ta kowinem ri' che uloq'ik.

¹⁶Jacha ri q'ij che kel uloq puwi' ri jetaq ujuyub' ri Ajawxel,
jeri' nak'uri' ri uje'lal ri rutzilal ri jun ixoq che utz ub'anom chech ri rachoch.

- ¹⁷Jun chaj che kch'ub'lin cho jun tyoxlaj chajb'al,
jeri' ri je'likalaj upalaj ri winaq pa ri je'likalaj ub'aqil.
- ¹⁸Ri q'an pwaq raqan taq ja che saq pwaq k'o chuxe',
jeri' ri je'lik taq aqanaj che ruk' choq'ab' tak'alik.
- ¹⁹Nuk'ojol, utz uk'olik chab'ana' ri utz taq ukotzi'jal ri ajunab'
e maya' ri achuq'ab' chkech ekaxlan taq ixoqib'.
- ²⁰Nab'e are katzukuj ri utzalaj ulew pa ronojel ri taq'aj,
chatika' b'a' ri ija' e chajikib'a ak'u'x pa ri nimlaj ub'antajik ri awija'lil.
- ²¹Xa jeri' k'uri' knajtanik ri' ri uwach ri awija'lil,
e qas kk'o'ji' ri' nimalaj kib'antajik ri' ruk' ri kichuq'ab' ri kij'alil.
- ²²Jun ixoq che kuk'ayij rib' xa jun chub' rajil ri',
ri ixoq kulanik jun uk'olb'al kamikal ri' chkech ri kkina' ki'kotemal ruk' ri are'.
- ²³Jun ixoq che man kuna' ta rib' chuwach ri Dyos, are rixoqil ri' kuriq ri itzel winaq,
ri ixoq che kuna' rib' chuwach ri Dyos, are ri' ri rixoqil kuriq ri utz winaq.
- ²⁴Jun ixoq che man k'o ta chi uk'ixb'al, xas man kuna' ta chi rib' ri',
jun ali che kuna' rib', k'o uk'ixb'al ri', xas xoquje' chuwach ri rachajil.
- ²⁵Jun ixoq che man kk'ix ta chi chech ri ub'aqil, xas jun tz'i' chi ri',
ri ixoq che k'o na uk'ixb'al, kuna' rib' ri' chuwach ri Ajawxel.
- ²⁶Ri ixoq che kunimaj ri rachajil, chkiwach ri winaq xas jun ixoq ri' che kno'jinik,
ri ixoq che man kunimaj ta utzij ri rachajil,
chkiwach ri winaq xas man kuna ta rib' ri' chuwach ri Ajawxel.
Utz rech ri achi che utzalaj ixoq ri rixoqil ,
rumal rech che sib'alaj knajtan ri' ri uk'aslemal.
- ²⁷Jun ixoq che xuwi oq'ej kraj e xaq kroqrotik,
jacha jun ruk'a wakax ri' che kroq'esaj ri ruk'a wakax arech kmaj taj ri ch'o'j;
we xaq junam ri achi ruk', ronojel mul ri' kech'o'jinik.

Ri jastaq uwach che ya'l b'is

- ²⁸K'o keb' jastaq uwach che kuya b'is chech ri wanima',
e jun urox chik che kub'an k'ax chech ri nuseseb':
jun achi che utz chech ri ch'o'j k'atek'uri' meb'a
rumal che man kukoj ta ri uchuq'ab',
ri winaq che keno'jinik k'atek'uri' ketzelaq kiwach
ri winaq che pa ri suk'il kb'e pa ri makaj;
ri Ajawxel kuya' ri' pa ri kamikal chuwach ri ch'ich' rech ch'o'j.

Ri k'ayij

- ²⁹Chuwach jun ajk'ay, k'ax uya'ik kanoq che man kerelaq'aj ta ri winaq
ri ajk'ay man ch'ach'oj ta ri' kkanaj chech ri makaj.

²⁷¹Ek'i ri emakuninaq rumal rech che are b'enaq kiwi' ruk' ri ch'akoq,
ri winaq che kraj ri uq'inomal xas jun ajb'anal k'ax ri'.

- ²Panik'aj chkech ekeb' ab'aj, kch'ik jun che',
chi pa ri ka'yij e ri loq'omik kunim rib' ri makaj.

- ³Ri winaq che man kutzuyb'a' ta rib' chech ri uxib'rikil ri Ajawxel,
chi aninaq ri' krilo che kk'is uwach ri rachoch.

Ri tzij

- ⁴Aretaq chi' ktota'xik ri ch'ab'al, xuwi kkanaj kanoq ri uxe' mes,
xoquje' jeri' kq'alajanik ri umak ri winaq pa taq ri utzij.
- ⁵Ri jetaq xoq'o'l b'o'j kkajmaxik pa ri uporoxik,
ri uk'ajmaxik ri winaq pa ri utzij k'o wi.
- ⁶Ri uk'iysaxik ri che' , kq'alajin ri' pa ri jetaq uwach
xoquje', ri utzij jun winaq kuk'utu ri uchomanik k'o pa ri ranima'.
- ⁷Nim mawil wi jun winaq aretaq chi' maja' kch'awik
rumal rech che pa ri utzij k'o wi ri ukajmaxik.

Ri suk'il

- ⁸We ri at katerne'b'ej ri suk'il, kariqa' na k'uri',
jun k'ak' awatz'yaq ri' kakojo pa ri nimaq'ij.
- ⁹Ri chikop ajuwokaj ke'b'e chakaloq kuk' ri ekachb'il ejunam kuk',
ri saqalajtziy ktzaliy kuk' ri jachintaq kkik'aslemaj.
- ¹⁰Ri koj kuk'ak'alej ri chikop che uk'yaqom apan ri uchapik,
xoquje' jeri' kik'ak'alaxik kub'an ri makaj ri jachintaq kkib'an ri ma suk' taj.
- ¹¹Ri utzij ri suk' winaq xas amaq'el k'o ri uno'jib'al,
k'atek'ut, ri winaq che man kchoman taj amq'el kk'extajik jacha ri ik'.
- ¹²Ri q'ij che ab'ik kuk' ri winaq che man kechoman taj, chaweye'j b'a',
kuk' ri winaq che kechomanik, chatb'iytaj b'a' ri ak'olem chkixo'l ri e'are'.
- ¹³Ri kitzij ri emox taq winaq xas ke'utzur ri winaq,
xas rajawaxik ri k'ixb'al taq tzij chech arech kutzoqopij ri utze'.
- ¹⁴Jun winaq che ktzizonik e kub'ij itzel taq tzij, xas kuwa'lisaj ri koyowal ri winaq
aretaq chi' kuch'o'jij ri utzij, ri winaq kkich'uq ri kixik'in.
- ¹⁵We xech'ojinik ri winaq che nimal kkina'o, xas kq'ejej ri' ri kik'el
e ri yoq'b'al taq kitzij, sib'alaj k'ax utayik.

Ri jastaq che k'u'talik, man kb'ix taj

- ¹⁶Ri winaq che kuya' ub'ixik ri k'u'talik, man ko'kisax ta chi utzij,
man kuriq ta chi jun rachi'l ri' che qastzij kuya ranima' chech.
- ¹⁷Qas chaloq'oq'ej ruk' ak'u'x ri awachi'l e chajikib'a' ak'ux chrij ri are',
k'atek'ut, we xab'ij at ri uk'um pa ri ranima', xas matb'e chi ruk' ri are';
- ¹⁸rumal rech che jacha ri usachik ri winaq kub'an ri kamisanel,
aretaq chi' kukamisaj ri at xoquje' xakamisaj ri utzil ri ranima' ri awachi'l awuk' at.
- ¹⁹Jacha jun chikop ajuwokaj krapap ub'ik rumal rech che xutzaqopij ub'ik,
ri winaq puq'ab', jeri' na kuri' xatzaq ri awachi'l, mijumul chi ri' kachapo.
- ²⁰Matb'e chroqataxik: ri are' naj xb'e wi,
xanimaj ub'ik, xel ub'ik pa ri jun k'at jacha ri kub'an jun masat che ximitalik.
- ²¹Ri jun winaq che ksoktajik, kkuntajik ri', ri ranima' ri winaq ku'tzir chi na
rumal ri yoq'onik, k'atek'ut, ri winaq che xuya ub'ixik ri man loq' taj kb'ixik,
man k'o ta chi re'ye'xik che kutzirik.

Ri winaq che keb' upalaj

- ²²Ri winaq che keqechwinik ruk' ri uwoq'och tajin kuchomaj ri itzel,
man k'o ta jun ri' kkwonik kresaj chech weri'.
- ²³Chawach ri at, ri upuchi' nimalaj k'i' kch'awik,
sib'alaj je'lik utayik ri atzij kub'ano, k'atek'ut, chawij kuk'ex ri utzij,
e man je ta chi utzijoxik kub'ano ri atzij xab'ij at.
- ²⁴K'i ri jastaq kinpaqchi'j ri in, k'atek'ut man k'o ta jun jeri' jacha ri jun winaq ri',
xoquje' ri Ajawxel kupaqchi'j ri are'.
- ²⁵Ri winaq che kuk'yaq jun ab'aj chikaj, xas pujolom kuk'yaq wi,
ri winaq che pa k'u'talik kub'an k'ax chech jun chik winaq, ktzali'j ri' chrij ri are'.
- ²⁶Ri winaq che kuk'ot jun jul are are' ri' ktzaq chupam,
ri winaq che kukoj jun k'amb'al chech jun chik, are are' ri' kuk'amij rib' chupam.
- ²⁷Ri winaq che kub'an ri itzel, kqaj ri' ri itzel chrij ri are',
e man reta'm ta ri' jawi' xpe wi uloq.
- ²⁸Ri winaq che kunimarisaj rib', utz chech ri yoq'onik e ri utze'xik jun winaq chik,
k'atek'ut, ri suk'il, jacha jun koj uk'ak'alem ri are'.
- ²⁹Ri winaq che keki'kotik aretaq chi' ketzaq ri esuk' winaq pa ri k'amb'al,
aretaq chi' maja' kekamik, kquw kanima' ri' rumal ri q'oxom kkina'o.

Ri t'oktalik pa ranima' ri winaq

- ³⁰Ri t'oktalik pa ri ranima' ri winaq e ri nimalaj oyowal, xas chi ekeb' itzel jastaq,
e xas are wa ri kqaj wi ri ajmakunel.

- 28**¹Ri winaq che kutzali'j uk'axel ri k'ax, kreta'maj na ri' uwach ri tojb'al
rech k'ax kutzali'j ri Ajawxel chrech ri Are' che utzalaj rejalaxik ri' ri umak kub'ano.
- ²Chasacha' b'a' umak ri awajil atz'aqat rumal ri k'ax xub'an chawech,
k'atek'uri', aretaq chi' kata sachib'al amak at chuwach ri Dyos, ksachtaj ri' ri amak.
- ³We jun winaq kuna' nimalaj royowal chrech jun winaq chik,
¿la kreye'j ri' che kkuntajik ri are' rumal ri Dyos?
- ⁴We man kutoq'ob'isaj uwach jun chik winaq jacha ri are',
je kch'aw ruk' ri Dyos arech ktoq'ob'isax uwach ruk' ri jetaq umak!
- ⁵Ri winaq che xaq ti'ojilal k'o ri t'oktalik pa ri ranima',
¿jachin k'u ksachow umak ri'?
- ⁶Chana'tisaj b'a' ri ka'k'isb'ej na wi ri at e chaya' b'a kanoq ri ti'tik pa ri awanima',
chana'tisaj b'a' che katq'iy na ri', katkam na' e chak'aselamaj b'a' ri jetaq pixab'.
- ⁷Chana'tisaj b'a' ri jetaq pixab' e mak'ol jun k'ax pa ri awanima' chrij ri awajil atz'aqat,
chan'atisaj b'a' ri chapb'al uq'ab' ri Nimalaj Ub'antajik
e mana'taj chik ri k'ax xb'an chawech.

Ri jetaq ch'o'j

- ⁸Chaq'ila' awib' che ub'anik ch'o'j e xa jek'uri' kaq'atej ri' ri makaj;
rumal rech che ri winaq che aninaq kyakataj royowal kut'iq ri ch'o'j;
- ⁹ri ajmakunel kunim k'ax chkixo'l ri winaq che kachi'l kib',
kunim k'ax chkixo'l ri winaq che utz ek'olik.
- ¹⁰Ri q'aq' kk'at ri' jeri' jacha ri si' kosaxik chech,

- ri uq'aq'al ri ch'o'j kk'at na k'uri' jacha ri uq'aq'al ri royowal;
 we ri winaq sib'alaj uchuq'ab' je nak'uri' ri uq'aq'al royowal,
 we sib'alaj q'inom sib'alaj kyakataj chi na ri royowal.
- ¹¹We jun ch'o'j chi xaqte' xyakta'j ukoq chi aninaq kut'iq ri q'aq',
 ri winaq che chi xaqte' kumajij ri ch'oj xas kq'eje'j ri' ri kik'el.
- ¹²Chaxut'uj ukoq ri alaj aq'al chuxe' ri chaj e kk'at uloq ri' ri q'aq',
 e k'u we kachub'aj ukoq ruk' ri ak'axaj, kchup na k'uri':
 e weri', chi ekeb' katkowin ruk' ri achi'.

Ri raq' ri winaq

- ¹³Ri winaq che ajq'axel tzij e keb' uwach ri utzij kub'ano, chik'yaqa' kanoq:
 rumal rech ri are', tob'inaq che ek'i winaq che utzil ek'olik,
 kamik ri' man utz ta chik ek'olik.
- ¹⁴Ri raq' jun urox winaq che kunim rib', ek'i winaq xuk'is tzij pakiwi',
 xe'ujub'uj ub'ik pa k'i taq amaq';
 xuk'is tzij pakiwi' kowlaj taq tinimit
 e xutukij ri upakachoch ri winaq che nimalaj kib'antajik.
- ¹⁵Ri raq' jun urox winaq che kunim rib',
 are are' xb'anowik che xe'esax ub'ik e'utzalaj taq ixoqib',
 xuq'atej chkech ri e'are' ri uwach ri kichak kib'anom.
- ¹⁶Ri winaq che kok che uta'tab'exik weri', man ja'maril ta chik k'o pa ri uk'aslemal,
 man kkanaj ta chi ri' pa ri nimalaj utzil.
- ¹⁷Jun asyar kukoj kan reta'l ri winaq cho ri utz'umal,
 k'atek'ut, ri raq' ri winaq che man kujik' ta rib', kuq'ajisaj ri jetaq b'aq.
- ¹⁸Ek'i winaq eqajinaq chuxe' ri ch'ich' rech ch'o'j
 k'atek'ut, man ek'i ta ri' chuwach ri eqajinaq rumal ri raq' ri winaq.
- ¹⁹Utz rech ri' ri winaq che loq' uto'om rib' chuwaq ri raq' ri winaq
 ri winaq che man q'axinaq ta pa ri uq'aq'al,
 ri winaq che man xruk'aj ta ri uyuku,
 xoquje' che man xuchorej ta ri jetaq ximb'al uch'ich'al.
- ²⁰Rumal rech che ri uyuku jun ch'ich' yuku
 e ri ximb'al taq uch'ich', saq taq ch'ich'.
- ²¹Jun k'axalaj kamikal kuya ri raq' ri winaq
 ere utz ri' ri se'ol chuwach ri are'.
- ²²K'atek'ut, man kkowin ta ri' chkech ri esuk' taq winaq,
 pa ri ujuluw q'aq' man keportaj ta ri' ri e'are.
- ²³Ri winaq che kkiya' kan ri Ajawxel keqaj ri' puq'ab',
 kjanin ri' pa ri kanima' ri e'are' e man kchup ta ri' ri q'aq',
 jacha jun koj, kuk'yaq rib' ri' pakiwi' ri e'are',
 e jacha jun b'alam, ke'uch'aqapij ri'.
- ²⁴Chawila', chasutij rij ri awulew ruk' k'ix
 utz uk'olik chab'ana ri saq apwaq e ri q'an apwaq.
- ²⁵Qas chapaja' ri atzij kab'ij a qas chana'a' ri ra'lal
 chatz'apij b'a' ri achi' e chakojo' jun lawib'al chech.
- ²⁶Qas chana'a' b'a' awib', mapachq'ij awaqan rumal ri achi',
 wene' kattzaq puq'ab' ri jun winaq che atralawchim.

Ri jetaq qajomal

- 29**¹Ri winaq che kuqaj jun jas uwach
 chech ri rajilutz'aqat tajin kutoq'ob'isaj uwach ri',
 aretaq chi' kab'an jun toq'ob' chech, tajin kak'aslemaj ri' ri jetaq pixab'.
- ²Chaya' b'a' ri qajomal chech ri ak'ulja aretaq chi' k'o ri urajawaxik ri are';
 k'atek'uri', ri at, chatojo' b'a' ri ak'as chech ri awajilatz'aqat pa ri q'ij xixkanajik.
- ³Qas chab'ana' ri atzij xab'ij e mub'an keb' ri atzij ruk' ri are'
 e pa ronojel arajawaxik ri at, kariq ri' ri rajawaxik chawechech.
- ⁴Chkiwach ek'i winaq, ri qajomal xya chkech xa jun jas uwach che xkisik'o
 e xa jek'uri' kkib'an k'ax chech ri winaq che xya'ow chkech.
- ⁵Aretaq chi' maja' kya ri qajomal chkech, kkitz'unaj ri uq'ab' ri winaq,
 nojimal kech'awik rumal rech che tajin kchoman puwi' ri uq'inomal ri winaq.
 K'atek'ut, aretaq chi' kopan ri q'ij kutojo, kuta'o arech kya
 chi na keb' oxib' q'ij chech on xane kutoj uk'axel ruk' yoq'b'al taq tzij,
 e kutzukuj ri kub'ij che man kkowin taj kutojo.
- ⁶Ri winaq che xtow ri qajomal, kne'b'a kkowinik kutoj ri uk'as,
 ri xya'ow ri pwaq xa panik'aj chi ri' ktzalex chech,
 e we ktzalex chi na panik'aj chech ri qajomal xuya'o, sib'alaj utz rech ri'.
 Wema jeri', xutzaj ri' ri urajil ri'
 e man utz ta ri' kuna' chech, xuch'ak chi jun uk'ulel ri',
 ri jun winaq ri', kutzalij uk'axel ri' chech ruk' yoq'b'al e k'axalaj taq tzij
 e man xata kumaltyoxij ri', xane kretzelaj uwach ri'.
- ⁷Ek'i winaq man kkiya ta jun qajomal, k'atek'ut, e'utz taq winaq,
 xane kkixej kib' we man ktzalex chi uloq uk'axel ri xkijaj ub'ik.

Ri kuya ri winaq rech to'b'anik

- ⁸K'atek'ut, qas at utz winaq b'a' ruk' ri winaq che k'o pa ri k'ax,
 xaq mab'iy awib' che uya'ik ri to'b'nik kaya chech.
- ⁹Arech kanimaj ri pixab', qas chaya' b'a' ri rajawaxik chech ri meb'a';
 we k'o na rajawaxik chech: mawesaj ub'ik jamalik uq'ab'.
- ¹⁰Ruk' ri apwaq, chab'ana' toq'ob' chech ri awachalal on chech jun awachi'l,
 xaq man pusurik chuxe' jun ab'aj e wene' kub'an k'ax e xatzaq ri' ri arajil.
- ¹¹Chakojo' b'a' ri aq'inomal jeri' jacha kub'ij upixab' ri Nimalaj Ub'antajik,
 are nimalaj utzil wa' weri' chawechech chuwach ri q'an pwaq.
- ¹²Chanojisaj ri ak'uja chech ri to'b'anik kaya'o,
 we tob'anik ri', katukol ri' chuwach ronojel k'ax.
- ¹³We to'b'anik ri', are utz ri' chuwach ri kowlaj achukukb'al to'b'al
 awib' on jun t'eb't'ikalaj k'yaqb'al ch'ich',
 are kto'w awach ri' chuwach ri ak'ulel.

Ri uya'ik ib' chuwach uqajomal jun chik

- ¹⁴Ri utz winaq kuya rib' chuwach ri uqajomal ri rajil utz'aqat
 ri winaq che man k'o ta chi uk'ixb'al,

- kuya' kan ri' ri winaq ri xb'anow toq'ob' chech.
- ¹⁵Qas chna'tisaj ri toq'ob' xub'anom chawech ri winaq che xuya ri' chuwach ri aqajomal rumal rech che ri are' xukoj rib' pa k'ax rumal awech at.
- ¹⁶Ri winaq che xuya rib' chuwach ri uqajomal ri rajil utz'aqat, ri ajmakunel man k'o ta kril wa' weri'.
- ¹⁷Ri winaq che man k'o ta malyoxinik chuwach, man k'o ta chi kna'taj chech ri sin winaq che xub'an toq'ob' chech.
- ¹⁸Ri uya'ik ib' chuwach jun qajomal, ek'i ri suk' taq winaq xe'utota' kanoq jacha ri uq'etal polow.
Xe'eresaj ub'ik enik'aj winaq cho ri kikowinem e xaq xeb'inkatik chik pa ri jetaq tinimit.
- ¹⁹Ri itzel winaq che kuya rib' chuwach uqajomal jun chik, rumal rech che k'o ri utzil kutzukuj chech weri' kuriq q'atb'altzij ri' puwi' weri'.
- ²⁰Chab'ana' ri utzil chech ri awajil atz'aqat jeri' jacha ri jastaq awech k'olik k'atek'uri', chana' b'a' awib', matel k'ax ruk' weri'.

Ri uk'olik ri winaq pa ri awachoch

- ²¹Ri qas nab'e rajawaxik pa ri qak'aslemal, are ri ja', ri qawa e ri qatz'yaq, e ri qachoch arech kaqato' qib' chupam.
- ²²Are utz ri' che at k'o pa meb'a'laj awachoch, kneb'a xa jun kab'al chuwach che je'likalaj awa katij uloq pa jun ja che man awech taj
- ²³Chatki'kot b'a' ruk' ri jub'iq' on nimalaj taq jastaq awech k'olik, e xa jek'uri' man rajawaxik ta ri' kata ri yoq'oj kub'an ri winaq chawech che atuk'olom koq.
- ²⁴Ri winaq che xaq jawije' ja kb'e wi, jun nimalaj b'is ri' pa ri uk'aslemal, rumal rech che jawi' katk'ol wi, man loq' ta ri' katch'awik;
- ²⁵ri at, ke'ak'olo e kaya kijoron ri' ewinaq che man kach'ob' ta kiwach e ewinaq che man ketyoxin ta ri', k'atek'uri', xoquje' kata ri' ri ayoq'ik kb'anik.
- ²⁶«Tasa'j waral ri at che at nuk'olom pa ri wachoch, chasuk'umaj ri mexa, we k'o jun nuwa awuk', chaya' b'a' chwech».
- ²⁷«Jat ri at che at jun winaq che man kinch'ob' ta awach, chajama' kan ri ak'olb'al chech jun chik che qas taqal chech, xpe ri wachalal e kkanaj kan wuk', xa jek'uri' rajawaxik ri ja chwech».
- ²⁸Sib'alaj k'ax kuna' ri winaq che kchomanik che kk'yaq chupalaj che k'olom ukoq pa ja, k'atek'uri', kb'an chech jacha jun winaq che man utojom ta uk'as.

Ri utijoxik e ri upixb'axik ri winaq

- ³⁰¹Ri winaq che kuloq'oq'ej ri uk'ojol xas kuch'ay wi, pa jun q'ij chwe'q kab'ij, we ak'ojol ri' kukub'isaj ak'u'x ri'.
- ²Ri winaq che utz uk'iyisaxik ri uk'ojol kub'ano kuriq utzil ri' chech ri are' sib'alaj kki'kotik ri' chech ri uk'ojol chkixo'l ri erachi'l.
- ³Ri winaq che kutijoj ri uk'ojol, kupetisaj ri achixom ri' chkech ri e'uk'ulel e kuna' nimalaj ki'kotemal ri' chkiwach ri erachi'l.
- ⁴We kkam ub'ik ri tatxel, jacha man kaminaq ta ri' rumal rech che xuya' kanoq jun uk'ojol qas jacha ri are'.

- ⁵Aretaq chi' k'aslik, kki'kotik rumal ri uk'ojol,
aretaq chi' kkam ub'ik man k'o ta kb'ison ri'.
- ⁶Kuya kan jun to'l kech ri e'ajuparachoch chkiwach ri e'uk'ulel e chkech ri erachi'l,
kuya kan jun che kutzalij uk'axel ri' chkech ri toq'ob' xkib'an chech are'.
- ⁷Ri winaq che man k'o ta kuyaj ri uk'ojol, kukunaj na ri' aretaq chi' ksokataj uloq ri are',
chuwach chjunal raqoj chi'aj, xas kb'irb'itik ri' ri uk'u'x upam.
- ⁸Jun kej che man xjikomax taj, wi'talaj kej ri' kelik,
jun ak'al che xya' alaj chech kub'ano ronojel ri kraj are', wi'talaj ak'al kelik.
- ⁹Chya b'a' chech ri awalk'uwa'l ri kraj,
k'ate' kawil ri' pa jun q'ij che katb'irb'itik rumal
xaq chattze'n ruk' ri are', e katoq' na k'uri' rumal.
- ¹⁰Xaq mattze'n ruk' ri are', we man kawaj che kopan ri' che katoq' puq'ab',
e pa ri uk'isb'al kaquch'ej ri' ri aware.
- ¹¹Pa ri uk'ojolil, xaq matzoqopij che loq' kub'an ronojel
e mayub'a' ri awoq'och chuwach ri jetaq itzel kub'ano.
- ¹²Chaq'usb'a ri ub'o'jal rij aretaq chi' k'ojol ala, chacha'ya' b'a' aretaq chi' in laj ak'al,
wene' kuwi'tarisaj rib' chawach, k'atek'uri', man kaniman ta chik chawech
k'atek'uri', kak'isej chi ak'u'x ri' ruk' ri are'.
- ¹³Qas chatijoj ri ak'ojol e qas chasuk'umaj ub'ik pa ri utzil,
arech man kuyak ta uloq rib' chawij.

Ri winaq che utz uwach

- ¹⁴Are utz ri', jun che meb'a' winaq e che k'o ri chuq'ab'
chuwach jun q'inom winaq che k'ax k'o pa taq ri ub'aqil.
- ¹⁵Are utz ri' che ri winaq utz uwach e k'o ri chuq'ab',
are wa' ri utz chuwach ronojel ri q'an pwaq k'o chuwachulew,
are utz ri' jun b'aqilal che k'o uchuq'ab' chuwach jun sib'alaj q'inomal k'olik.
- ¹⁶Man k'o ta chi utzalaj uq'inomal ri' ri wacha chuwach che utz uwach
man k'o ta chi jun nimalaj utzil ri' chuwach ri uki'kotemal ri anima' ri winaq.
- ¹⁷Are utz ri' ri kamikal chuwach jun k'achaqi'jchi' k'aslemal,
are utz ri' ri junalik uxlanem chuwach che amaq'el kayawaj ri winaq.
- ¹⁸Ri je'likalaj taq wa kya ukoq chech jun chi'aj che tz'apitalik,
jeri' na k'uri' ri jetaq sipanik kya ukoq puwi' ri ujul ri kaminaq.
- ¹⁹¿La k'o upatan ri' chech ri esal uwach dyos ri jetaq sipanik kya ukoq chuwach?
¡Man kutij ta ri' e man kusiq ta ri'!
Je' nak'uri' kuk'ulmaj ri jun winaq che oqtam rumal ri Ajawxel:
- ²⁰Kuk'ayej ruk' ri uwoq'och ri jetaq sipanik e kuk'is uk'u'x,
ri are' je nak'uri' jacha jun mencho'r achi che kuq'aluj ri q'apoj ali e kuk'is uk'u'x.

Ri ki'kotemal

- ²¹Mak'isej ak'u'x pa ri b'is,
e matqaj pa q'equ'malaj taq achomanik kab'ano.
- ²²We kki'kotik ri ranima' ri winaq, are wa' ri uk'aslemal
ri nimalaj ki'kotemal, naj uk'aslemal ri winaq kuya'o.
- ²³Chawesaj ri k'ax pa ri awanima', e chakub'isaj b'a' uk'ux ri awanima',
naj chak'yaqa' ub'ik ri b'is, ri b'is, ek'i winaq xesach rumal are',

man k'o ta kach'ak ruk' ri b'is.

²⁴Ri ti'tik e ri oyowal kujik' ri uq'ij uk'aslemal ri winaq,
ri mayoj, aninaq kurijob'isaj ri winaq.

²⁵Ri winaq che kki'kot ranima',
kraj ri uwa kok il chech ri kraj kutijo.

Ri jetaq q'inomal

31¹Ri winaq che man kok ta uwaram rumal ri uq'inomal, kuchaq'ijarisaj ri ub'aqil,
ri jetaq mayoj kub'ano are wa' ri kresaj ri uwaram.

²Ri mayoj kub'an ri winaq paq'ij, kresaj uwam chaq'ab',
jun k'axalaj yab'il kresaj ri waram.

³Ri q'inom winaq kukamisaj rib' pa chak che umulixik ri uq'inomal
e aretaq chi' kuxlanik, xa are kraj ri' kuna' ri utzil uriqom chirij ri uq'inomal.

⁴Ri meb'a' kukamisaj rib' pa chak rumal rech che man k'o ta ri rajawaxik chech
pa ri uk'aslemal, e aretaq chi' kuxlanik, xa kpe chi na nimalaj meb'a'il chrij.

⁵Ri winaq che kuloq'oq'ej ri q'an pwaq man loq' ta ri' kanimaj chuwach ri makaj,
ri winaq che b'enaq ranima' chrij ri ch'akoj ksub'taj ri'.

⁶Ek'i winaq xkisach ri kik'aslemal rumal ri q'an pwaq,
xopanik ri uchupik kiwach.

⁷Ri q'an pwaq jun k'amb'al chkech ri winaq che kkichi'j tab'al toq'ob' chuwach ri are'
e konojel ri emox taq winaq keqaj pa ri are'.

⁸Utz rech ri' q'inom winaq che man k'o ta umak xriqitajik
ri are' che man kxak'in taj xb'e chrij ri q'an pwaq.

⁹¿Jachin k'u ri' ri winaq ri' arech kqaya jun rutzil uwach?
Rumal rech che xub'an jetaq mayb'al kuk' ri e'uwinaq.

¹⁰¿Jachin xkajmaxik ruk' we jun k'ax ri' e xkownik man k'o ta rib' xutz'aj rib'?
Wa' weri' jun nimalaj uq'ijil nak'uri'.

¿Jachin loq' xmakunik e man xmakun taj, loq' xub'an ri itzel e man xub'an taj?

¹¹Ri jastaq rech sib'alaj kuq'i' ri'
e ktzijox ri' ri utzil xub'ano pa ri mulin ib'.

Ri nimaq'ij taq wa'im

¹²¿La atku'l pa wa'im cho jun utzalaj mexa?,
sib'alaj tz'apij b'a' ri achi', match'awik, mab'ij b'a': «¿Sib'alaj wa k'olik!»

¹³Chana'tisaj b'a' che man utz taj che jun winaq xas aninaq kuk'ayej ri jastaq,
¿la k'o chi na jun jas uwach che are nimalaj itzel
chi na chuwach ri uwoq'och ri winaq?

Rumal k'uwa' weri' koq'ik rumal ronojel jastaq.

¹⁴Jawije' kka'y wi ri katra'la'aj, man lik' apan ri aq'ab' chila',
muriqa' rib' iq'ab' pa ri plato ruk' ri are' che uk'amik jun jas uwach.

¹⁵Chab'ana' b'a' ri q'atb'altzij chech ri awajil atz'aqat jacha ri kab'an chb'il awib' ri at
chatchomanoq puwi' ri jastaq che xas kawetzalaj ri at.

¹⁶Qas utz utijik ri awa kab'ano, chatija' ri kya' chawechech,
man at jun jiq'alaj winaq taj kab'ano, arech man kattzu'ex taj.

- 17Are utz ri' che at, at nab'e katutzir chech ri awa,
 xaq matijej ri wa, e kawil na che are utz wa' che jeri' kab'ano.
- 18We xatku'b'i' chkixo'l ek'i winaq,
 mak'am ri awa nab'e chkiwach ri e'are'.
- 19;Jun winaq che utz kchomanik xa jub'iq' ri uwa kuk'amo!
 e aretaq chi' kotz'i'ik man k'ax ta ri' kub'an chech ri ruxlab'inik.
- 20Ri winaq che xa jub'iq' wa kutijo, utz uwaram ri' kub'ano,
 b'ajchi' ri' kwa'lajik, e sak'ajalaj ri' ruk' ri uchomab'al.
 Ri winaq che kusipojisaj upam chech ri wa,
 k'ax uwaram ri' kub'ano, kmuluw uk'u'x e kq'oxoq upam ri'.
- 21Ri at, we rajawaxik xatij sib'alaj awa,
 chatwa'lijoq, jatexa'b'oq e utz ri' katkanajik.
- 22Chatatab'ej ri nutzij nuk'ojol, mawetzelay nuwach ri in,
 kopan ri' ri jun q'ij che kach'ob' ub'e'al ri nutzij.
 Pa ronojel ri kab'ano kajik' jub'iq' awib', e man k'o ta ayab'il ri' kariqo.
- 23Ri jun winaq che sib'alaj ke'ula'aj ub'ik ri erula',
 je'lik utzijoxik kb'anik.
- 24K'atek'ut, ri jun winaq che kuk'amej rij ri kiwa' ri erula',
 kewixwitik ri winaq chrij pa ri tinimit e kcholej utzijoxik ri uxu'yal.

Ri amaja'

- 25Ruk' ri vino, xaq mak'utu che xas man katuq'ab'arisaj taj,
 rumal rech che ek'i winaq xkichup uwach ri kik'aslemal rumal ri amaja'.
- 26Ri uq'aq' ri tuj kukajmaj ri uchuq'ab' ri asero,
 xoquje' jeri' kub'an ri amaja' chkech ri winaq che xaq ketz'b'ej uwach.
- 27Chuwach ri winaq, ri amaja' kuya uk'aslemal, we kna'w che utijik.
 ¿La k'o k'aslemal ri' jawi' man k'o ta ri vino
 che xb'anik arech kuki'kotisaj ri ranima' ri winaq?
- 28Rumal ri amaja' kki'kotik ri ranima' ri winaq e kroror ri ruxlab'al,
 we kutijo aretaq chi' rajawaxik chech e xuwi ri rajawaxik chech.
- 29K'achaqijchi' ri amaja' chech ri ruxlab'al ri winaq, we kqa'x uwi' chech utijik
 xa rumal che kraj kuk'utu ri uchuq'ab' e xa rumal nimal kub'ano.
- 30Ri winaq che kq'ab'arik kch'u'jarik, chi k'ate' na kub'an k'ax rib',
 kresaj ri uchuq'ab' e kusik'ij ri ch'o'j.
- 31Pa jun nimalaj wa'im k'o macha' ukoq chech ri awajil atz'aqat
 e mawetzelay uwach aretaq chi' ki'kotemal k'olik, mayoq'b'ej ruk' k'ax taq tzij,
 mab'an ukoq k'ax chech ri are' rumal taq ub'e'al pwaq.

Ri nimaq'ij taq wa'im

- 32¹¿Xatokisaxik at k'amalb'e pa ri wa'im? Manimarisaj awib' rumal weri',
 chab'ana' b'a' che at jun kuk' konojel ri enik'aj winaq chik,
 che'awilij na ri e'are' nab'e k'atek'uri' kateku'loq.
- 2Aretaq chi' xatto'taj chech ronojel ri achak rajawaxik kab'ano,
 jateku'loq arech katki'kot kuk' ri winaq e qastzij ri' che kach'ak

- ri wiqob'al ajolom rumal ri utzalaj uwokik ri nimaq'ij xab'ano.
- ³Chatcha'w b'a' we at ri'j winaq, rumal rech che taqal chawech katch'awik,
k'atek'ut, qas k'o ub'e'al ri kab'ij e maq'atej ri q'ojom tajinik.
- ⁴Aretaq chi' ktatab'exik ri atzij, xaq matiqej uwach,
mak'utu che sib'alaj katno'jinik aretaq chi' man rajawaxik taj.
- ⁵Jun t'iqb'al b'anom ruk' je'likalaj ab'aj k'o puwi' jun mulq'ab',
jeri' ri q'ojom pa jun nimaq'ijalaj wa'im.
- ⁶Jun tiqb'al b'anom ruk' esmeralda k'o puwi' ri q'an pwaq,
jeri' ri q'ojom aretaq chi' kqumuxik je'likalaj amaja'.
- ⁷Ri at che at k'ojol ala na, chatch'awoq we rajawaxik katch'awik,
kamul chatch'awoq we kta' chawech, k'atek'uri' match'aw chik.
- ⁸Kanitz'arisaj ucholaj ri atzij, k'i chab'ij pa keb' oxib' tzij,
chak'utu' b'a' che k'o ri aweta'mab'al e che ri at, at jun winaq che katz'apij ri achi'.
- ⁹We at k'o chkixo'l enima'q taq winaq, me'ach'ab'ej che at junam kuk' kab'ano,
match'aw ri at, aretaq chi' kch'aw chi jun winaq.
- ¹⁰Are nab'e krepq'anik ri kaqulja k'atek'uri' kjanin ri kaj
xoquje' jeri' ri winaq che kuna' rib', are knab'ejik che utayik ri utzij ri jun chik.
- ¹¹Aretaq chi' kopan ri kajb'al che katwa'lajik, mab'iy awib', jat ub'ik,
aninaq jat cho ri awachoch, xaq mab'iy awib' pa ri b'e'.
- ¹²Chila', chatki'kotoq, chab'ana' ri kawaj,
k'atek'ut, mab'ij jun yoq'onikalaj tzij.
- ¹³K'atek'uri', rumal ronojel weri' chatewchi'j ri K'iysanel awech,
ri xb'anow ri uwach ulew e ri jetaq ch'imil,
ri Are' che uya'om chawech ronojel ri umeb'il.

Ri xib'rikil chuwach ri Dyos

- ¹⁴Ri winaq che kuxib'ij rib' chuwach ri Ajawxel kutatab'ej ri jetaq pixab'anik,
ri winaq che kkitzujukj ri Are' kkiriq ri utoq'ob'.
- ¹⁵Ri winaq che kutzujukj ri pixab' kuriq ri utzil,
e k'u ri winaq che keb' upalaj jun k'axalaj ab'aj pa ri ub'e.
- ¹⁶Ri winaq che kkixib'ij kib' chuwach ri Ajawaxel,
kq'alajinik ri' ri usaqil kichak kkib'ano.
- ¹⁷Ri ajmakunel man kuk'amowaj ta ri yajkil kb'an chech,
jacha ri kraj ri are', kuriqo jas ri kub'ij.
- ¹⁸Ri winaq che k'o utz uchomanik man kretzelaj ta uwach ri jetaq pixab',
ri itzelalaj winaq e ri winaq che kunumarisaj rib' man k'o ta kuxib'ij rib'.
- ¹⁹Mab'an jun jas uwach che man xachomaj taj kab'ano,
xa jek'uri' man k'o ta kak'is ak'u'x ri' rumal ri xab'ano.
- ²⁰Materne'b'ej k'axalaj taq b'e
xa jek'uri' man kapachq'ij ta awaqan ri' cho taq ab'aj.
- ²¹Maku'b'a' ak'ux chrij jun b'e che man k'ax taj
- ²²k'atek'uri', maku'b'a' ak'ux chkij ri e'awalk'uwa'l.
- ²³Pa ronojel ri kab'ano qas kana' awib' chuwach ri kab'ano,
we jeri' kab'ano, xoquje' tajin kak'ol ri' ri pixab' pa ri awanima'.
- ²⁴Ri winaq che kuku'b'a' uk'ux chrij ri pixab' xoquje' tajin kuk'ol ri utaqanik,
ri winaq che kuku'b'a' uk'ux chrij ri Ajawxel, man k'o ta k'ax kuriqo.

- 33¹Ri winaq che kuxib'ij rib' chuwach ri Ajawxel,
man k'o ta itzel kuriq pa ri uk'aslemal, xas kel ri' pa ri k'ax we xuriqo jun k'ax.
²Ri jun winaq che kupaqchi'j ri pixab' xas man k'o ta uno'j ri',
k'atek'ut, ri ajb'analtzij winaq jacha jun jukub' ri' che b'enaq pa kyaqiq'.
³Ri winaq che kchomanik kuku'b'a uk'ux chrij ri pixab',
chuwach ri are', ri pixab' jacha utzij Dyos ri'.
⁴Qas chasuk'umaj ri atzij kab'ij e ri winaq xas katkitatab'ej ri'
nab'e chamulij na ri aweta'mab'al k'atek'uri' chatch'awoq.
⁵Ri kurayij ri moxalaj winaq jeri' jacha ri setesik ub'inb'al ri ch'ich'
ri uchomanik jacha ujutb'al che' che xaq ksutunik.
⁶Jun awachi'l che xaq kutze'j awach, jacha jun kej ri' che achixom k'olik
xaq apachin winaq kukejb'ej, xas kwijijik.

Ri urayib'al ri Ajawxel ruk' suk'il

- ⁷¿Jasche jun winaq, xaqte' pa jun q'ij are chi nim chuwach jun chik,
k'atek'uri' ri usaqil jun q'ij chi pa ronojel jun junab' xane ruk' ri q'ij kpe wi?
⁸Pa ri uchomanik ri Ajawxel ejalajoj xe'ub'ano,
ri Are' xub'an jalajoj taq q'ij e jalajoj taq nimaq'ij.
⁹Jujun taq q'ij e jujun taq nimaq'ij, nimaq'ij chuwach
e nik'aj chik etyoxlaj chuwach e nik'aj taq q'ij chik xaq uxol' taq q'ij.
¹⁰Xa jek'uri', konojel ri winaq epetinaq pa ri ulew,
xas ruk' ulew xb'anik ri Adam.
¹¹Ruk' ri nimalaj uno'jib'al, ri Ajawxel ejalajoj chuwach ri Are',
ejalajoj xe'ub'ano, jalajoj ri jun ruk' ri jun chik.
¹²Enik'aj xe'utewchi'j e nim xeril wi,
enik'aj chik xe'utyoxrisaj e xe'ukoj naqaj chech ri Are'.
Enik'aj chik xe'ukyaqsaqarisaj e xretzelaj kiwach
e xeresaj ub'ik pa ri kik'olb'al.
¹³Jacha ri xoq'ol che k'o puq'ab' ri ajb'anal b'o'j,
-k'o puq'ab' ri kib'e jacha ri kraj ri Are'-
jeri' ek'o ri winaq puq'ab' ri Ajb'anal kech ri e'are'
ri Are', chkijujunal kutoj chkech jacha ri kisuk'il.
¹⁴Chuwach ri itzel k'o ri utzil,
chuwach ri kamikal k'o ri k'aslemal.
Xa jek'uri', chuwach ri suk' winaq k'o ri ajmakunel.
¹⁵Qas chawila' b'a' ronojel ri jetaq uchak ri Nimalaj Ub'antajik,
chi pa kakab', ri jun chuwach ri jun chik.
¹⁶Ri in che pa uk'isb'al xinpe uloq, xoquje' xinlaq'ab'anik, man xinwar taj
in jacha in ajtzukul poch'ol chkij ri e'ajjach'.
¹⁷Rumal ri utewchi'b'al ri Ajawxel ri in xinnab'ejik
e in jacha jun ajch'upul uva, xinnojisaj ri yitz'b'al uwa'l uva.
¹⁸Qas chiwila' b'a', ri chak xinb'an in, man xuwi ta wech in xinb'ano,
xane xinb'an pa kiwi' konojel ri kkitzujuk ri eta'mb'al.

¹⁹Chinitatab'ej b'a' ri ix che ix nima'q taq winaq pa ri siwantinimit,
ix k'amalb'e' pa ri mulin ib', chitak'ab'a' b'a' ri ixikin.

Are utz ri' che kutas rib' jun chech ri jasta rech kuk' ri erachalal

- ²⁰Pa ri ak'aslemal, maya awib' chuxe' ri ukowinem jun ak'ojol,
ri awixoqil, jun awachalal, on jun awachi'l.
Maya' puq'ab' jun chik winaq ri jastaq awech,
wene' k'ax chik kana'o, k'atek'uri' rajawaxik kata' chi na jumul chkech.
- ²¹Aretaq chi' k'o na achuq'ab pa ri ak'aslemal,
xaq maya' awib' chuxe' uq'ab' jun chik winaq.
- ²²Are utz ri' che ri e'awalk'uwa'l kkik'omij chawech,
chuwach che at ri b'isob'al awach kak'omij koq chkech ri e'are'.
- ²³Pa ronojel ri achak kab'ano qas at ajaw chb'il awib' chab'ana',
maxoq'olob'isaj uwach ri ub'antajik ri aq'ijil.
- ²⁴Aretaq chi' kk'is ub'ik ri ak'aslemal,
chi k'ate' na aretaq chi' katkamik, chajacha' kanoq ri awechb'al.

Ri e'ajpataninel che ek'o puq'ab' ri rajaw

- ²⁵Chech ri b'urix kya wi ri q'ayes, ri asyar e ri jetaq eqa'n,
e chech ri ajpataninel kya ri kaxlanwa, ktijoxik e ri chak.
- ²⁶Chaya' b'a' uchak ri ajpataninel xa jek'uri' katuxlan ri at; we jamalik
ri uq'ab' kaya' kanoq, kutzukuj na ri' arech ktzoqopitajik pa ri uk'aslemal.
- ²⁷Ri yuku e ri jetaq ximb'al are wa' ri kb'anowik che kuq'usb'a' uqul ri winaq,
ri itzel ajpataninel, kuriq ri k'ax e ri q'oxom.
- ²⁸Chataqa' b'a' pa ri uchak arech man xaq ta jeri' kuqasaj ri q'ij,
rumal rech che ri xaq jamal uq'ab' jun winaq, itzel b'e kuk'am ub'ik.
- ²⁹Chakojo' b'a' pa chak jacha ri taqal chrij,
we man knimanik, chakojo' b'a' ri jetaq ch'ich' cho taq ri raqan.
- ³⁰Matq'ax chech uwi' ruk' jun winaq
mab'an jetaq il, mab'an ri man suk'il taj.
- ³¹We k'o jun awajpataninel, jacha kab'an at chb'il awib', jeri' chab'ana' chech ri are',
rumal rech che ri at aloq'om ri are' ruk' kik'el.
- ³²We k'o jun awajpataninel, jacha jun awachalal chab'ana' chech ri are',
rumal rech che ri are' kub'ana na rajawaxik ri'
chawech jacha at rajawaxik at chb'il awib'.
- ³³We ri at kab'an k'ax chech ri are' e k'atek'uri' kanimajik ub'ik,
¿jas b'e ri' kak'am ub'ik arech katb'e che utzukuxik ri are'?

Ri jetaq ichik'

34¹Ri jetaq eye'b'al che man k'o ta upatan e che man tzij taj,
xaq xuwi ri ech'u'j taq winaq ri' keye'b'ej weri',
are ri jetaq ichik' kb'anow chkech ri emox taq winaq

- che xaq sachib'al ek'o pa ri kik'aslemal.
- ²Jun winaq che are kraj kuchap jun mu'j e che are kraj kroqataj ri kyaq'iq',
xa tajin kukub'a' uk'u'x ri' chrij ri jetaq richik'.
- ³Ri ilb'al wachaj xaq junam ruk' ri jetaq ichik':
chuwach jun wachb'al tajin kuk'ut rib' jun wachb'al chik.
- ⁴Ri winaq che man ch'ajch'oj taj ɔjas ch'ajch'ob'elil ri' kriqitajik?
Ri tzij che man tzij taj ɔjas saqalaj tzij ri' kquesaj?
- ⁵Ri xaq molom taq ch'ob'oj, ri xaq molom taq tzij e ri jetaq ichik',
wa' weri' man k'o ta ucholaj, je nak'uri' jacha ri molom
taq xib'nel kril ri yawab' ixoq che k'ax chik k'olik ruk' ri ak'al.
- ⁶Xuwi ne' we petinaq weri' awuk', rumal rech che are
ri Nimalaj Ub'antajik taqowinaq uloq awuk', makub'a ak'u'x chrij weri'.
- ⁷Ek'i winaq xesub'tajik rumal ri jetaq ichik',
e xeqajik ri xkikub'a' kik'u'x chrij weri'.
- ⁸Ri Pixab', qastzij na ri' kb'antajik, e ri no'jib'al puchi'
ri winaq che man kuk'ex ta ri utzij, xas tz'aqtaalaj no'jib'al ri'.

Ri jetaq b'inem kub'an ri winaq

- ⁹Jun winaq che sib'alaj b'ininaq pa k'i taq k'olb'al, k'i reta'mab'al k'olik
ri jun winaq che k'i uk'aslemam pa ri uk'aslemal, kch'aw ruk' sib'alaj uno'jib'al.
- ¹⁰Ri jun winaq che man uriqom ta k'ax, xa jub'iq' ri reta'mab'al k'olik,
⁽¹¹⁾ri winaq che sib'alaj b'ininaq cho ri uwachulew k'o sib'alaj uno'jib'al uriqom.
- ¹¹⁽¹²⁾Ri in sib'alaj k'i jastaq wilom pa ri nub'inem,
ri nuno'jib'al are nim ub'antajik chuwach ri jetaq nutzij.
- ¹²⁽¹³⁾K'i mul wilom uwach ri kamikal e k'i taq mul xinkoltajik rumal weri'.
- ¹³⁽¹⁴⁾Ri kuxlab'al ri kkina' kib' chuwach ri Ajaw, kk'asi' ri',
⁽¹⁵⁾rumal rech che ri kikub'am ri kik'u'x chrij are kkolow kech.
- ¹⁴⁽¹⁶⁾Ri winaq che kuxib'ij rib' chuwach ri Ajawxel,
man k'o ta jun jas uwach kuxe'j rib' chuwach,
man k'o ta jun jas uwach kuna' rib' chuwach,
rumal rech che are Are' ri reye'b'al.
- ¹⁵⁽¹⁷⁾Ki'kotemal ri ranima' ri winaq che kuna' rib' chuwach ri Ajawxel,
⁽¹⁸⁾ɔjachin ktoq'an rech?, ɔjawi' kutoq'aj wi rib'?
- ¹⁶⁽¹⁹⁾Ri uwoq'och ri Ajawxel k'o pakiwi' ri kkiloq'aj ri Are',
kowinelalaj toq'b'al ib', xas ilitajinaq che xas jeri'
ch'uqb'al ib' chuwach ri nimalaj kyaqiq',
ch'uqb'al ib' chuwach ri uq'aq'al ri q'ij paq'ij,
chajinel chuwach ri pachq'anik ib', tob'nel aretaq chi' katzaq ri winaq.
- ¹⁷⁽²⁰⁾Kuch'elej ri ruxlab'al, kuya' uchaj chech ri woq'och,
kuya' ri uk'aslemal, ri utz uwach e kutewchi'j.
- ¹⁸⁽²¹⁾We kchi'x jun tab'al che man suk'il taj, man kk'ulax ta ri',
⁽²²⁾ri sipanik kkiya ri winaq che man k'o ta ri pixab' chkiwach, man kk'ulax taj.
- ¹⁹⁽²³⁾Ri Nimalaj Ub'antajik man utz taj krilo,
man xa ta rumal k'i taq tab'al toq'ob' kukuy ri jetaq makaj.
- ²⁰⁽²⁴⁾Jacha ukamisaxik jun k'ojolxel chuwach ri utat, je nak'uri' kub'an
ri jun winaq che kusipaj jun tab'al toq'ob' ruk' kimeb'a'il ri imeb'a'.
- ²¹⁽²⁵⁾Jacha kiwa meb'a'ib' ri kik'aselamal ri emeb'a'ib',

- ri winaq che kutoqij chkech, jun kamisanel ri’.
- ²² (26) Ri winaq che kutoqij ri tzuqb’al rech ri rajil utz’aqat, xas kukamisaj ri’,
- ⁽²⁷⁾ kuq’ejej kik’el ri’ ri jun winaq che kutoqij ri uq’ij ri ajchak.
- ²³ (28) Jun winaq kuyak ri ja e jun winaq chik kuqasaj ri ja,
- ɟjas kkich’ak ruk’ weri’? xuwi kkich’ako ri kosik.
- ²⁴ (29) Jun winaq ktewchi’nik e ri jun winaq chik kkyaqsaqrisanik,
- ɟjachin ri’ chkech kutatab’ej ri ajaw?
- ²⁵ (30) Ri winaq che kuch’ajch’ob’ej rib’ rumal rech xuchap ukoq ri jun
- kaminaq k’atek’uri’ kuchap chi jumul, ɟjas xuch’ak ruk’ che xuch’ajch’ob’ej rib’?
- ²⁶ (31) Je’ nak’uri’ ri jun winaq che kmewajik rumal ri jetaq umak,
- k’atek’uri’, kb’e chi jumul che ub’anik ri makaj;
- ɟjachin ktow ri’ ri uch’ab’al kub’ano?
- ɟJas xupatanij ri’ che xumoch’och’ej rib’?

Ri pixab’ e ri jetaq tab’al toq’ob’

- 35**¹ Ri winaq che kuk’aslemaj ri pixab’ are ri’ ri qastzij kub’an k’i taq sipanik,
- ²ri winaq che kub’an pa ri uk’aslemal ri jetaq taqanik
- qastzij nak’uri’ kuchi’j ri jetaq tab’al toq’ob’ rech ri utzil.
- ³ Ri winaq che kub’an ri toq’ob’ chech uk’ulja
- qastzij nak’uri’ kuya’ jun sipanik rech utzalaj k’aj,
- ⁴ ri winaq che kuya’ ri pwaq chech ri meb’a’ ri are’ kuchi’j ri’
- ri jun tab’al toq’ob’ rech ri utzalaj taq tzij.
- ⁵ We ri winaq kuya kan ri itzel, weri’ utz kril ri Ajawxel, kuchi’j ri’ jun tab’al
- toq’ob’ rech sachb’al makaj ri jun winaq che kanimaj chuwach ri man suk’il taj.
- ⁶ Mak’utu’ awib’ chuwach ri Ajawaxel ruk’ jamalik taq aq’ab’,
- ⁷ rumal rech che ronojel weri’ b’im pa ri jetaq pixab’.
- ⁸ Ri usipanik ri suk’ winaq kuji’nsaj ab’aj rech tab’al toq’ob’,
- ri k’ok’alaj ruxlab’ kpaqi’ chuwach ri Nimalaj Ub’antajik.
- ⁹ Ri tab’al toq’ob’ kuya ri suk’ winaq, kk’am ri’,
- ri na’tisab’al rech man kchup ta uwach ri’.
- ¹⁰ Sib’alaj nim chawila’ b’a’ wi ri Ajawxel
- e man at xu’y taj che uchi’xik ri nab’e taq uwach ri jastaq awech.
- ¹¹ Ronojel mul che kachi’j jun sipanik, chab’ana’ b’a’ ruk’ ki’kotemal awach
- xoquje’ ruk’ ki’kotemal kachi’j ri ulalajuj uch’aqapil ri jastq awech.
- ¹² Chaya’ b’a’ chech ri Nimalaj Ub’antajik jeri’ jacha ri uya’om Are’ chawech ri at,
- jeri’ jacha ri katkowin chech.
- ¹³ Rumal rech che ri Ajawxel kutoj na uk’axel ri’ weri’ chawech,
- e kutzalij wuqub’ mul ri’ uk’axel weri’ chawech.

Ri usuk’il ri Dyos

- ¹⁴ Mawaj b’a’ che kaloq’ ri Are’ ruk’ ri jetaq asipanik, ri are’ kuk’yaq ub’i wa’ weri’,
- ¹⁵ makoj achuq’ab’ pa jun tab’al toq’ob’ che man suk’ taj.

- Rumal rech che ri Ajawxel jun ajq'ataltzij ri Are'
e ri Are' man k'o ta kril ri kiwach ri winaq.
- ¹⁶Man k'o ta jun winaq nim kril wi arech kub'an k'ax chech ri meb'a',
ri Are' kuta' ri uch'ab'al ri winaq che tajin kuriq k'ax.
- ¹⁷Man xaq ta kutota' apanoq ri kuk'omij ri minor,
on ri malka'n, aretaq chi' kturuw ri uwa'l uwach.
- ¹⁸Ri uwa'l uwach ri malka'n chichu'
ɔla man kq'ejej ta k'ut chrij ri jun winaq ri rumal xturuwik?
¹⁹e we uraqo'j chi'aj ri' xas kqaj ri' chrij ri winaq ri rumal xturuwik ri uwa'l uwach.
- ²⁰Ri winaq che kupatanij ri Dyos ruk' ronojel ranima' xas kk'ulax ri' rumal ri Are'
e ri kuta pa ri uch'ab'al xas kpaqi' ub'ik pa ri jetaq sutz'.
- ²¹Ri uch'ab'al ri winaq che kumoch'ej rib' xas kq'ax ub'ik pa ri jetaq sutz';
chi k'ate' na kopanik, ri winaq kkub'i' uk'u'x.
Chi k'ate' ktani'k aretaq chi' kka'y uloq ri Nimalaj Ub'antajik.
- ²²Chi k'ate' na, kub'an ri q'atojtzij pakwi' ri esuk' taq winaq.
E ri Ajawxel man kb'eytaj ta ri', ri Are' man are ta k'o
ukoch'onik ri' kuk' ri e'are', chi k'ate' na kupuch' ri kikinaq',
ri winaq che man k'o ta kkitoq'ob'isaj kiwach ri winaq
- ²³che kutzalij na uk'axel chkech ri jetaq amaq',
che kusach na kiwach ri winaq che kkinimarisaj kib'
e che kuq'ip na ri kich'imi'y ri man esuk' winaq taj,
- ²⁴chi k'ate' na kutoj uk'axel chkech chkijujunal ri kichak xkib'ano,
e aretaq chi' kub'an na ri q'atoj tzij pakiwi' ri kichak
ri winaq jacha ri xk'iy uloq pa ri kanima',
- ²⁵chi k'ate' na xb'antaj ri suk' q'atojtzij pakiwi' ri siwan utinimit
e aretaq chi' xya'taj ri ki'kotemal chkech rumal ri utoq'ob' ri Are'.
- ²⁶Sib'alaj utz ri toq'ob'isab'al wachaj aretaq chi' k'o ri k'ax,
jacha ri jetaq usutz' jab' pa ri uq'ij ri nimalaj saq'ij.

Ri ch'awem ruk' ri Dyos arech kuto'o e kuk'ak'arisaj uwach ri Isra'el

- 36**¹Chatoq'ob'isaj b'a' qawach ri uj, Qajaw,
che at Udyos ri uwachulew e ri jetaq ch'imil e chawila',
²e chaq'ejej uloq ri axib'rikil pakiwi' konojel ri jetaq amaq'.
³Chawa'lisaj b'a' ri aq'ab' pakiwi' konojel ri ekaxlan taq amaq',
arech kkik'am uq'ab' ri ajawaremal arech kkil ri akowinem ri at.
⁴Jeri', che tyoxlaj ab'antajik quk' uj xak'ut awib' chkiwach ri e'are',
xoquje', chqawach ri uj, chak'ut b'a' nimalaj ab'antajik chkiwach ri e'are'.
⁵Chketa'maj b'a' awach ri e'are' jacha ri xqeta'maj awach ri uj,
che man k'o ta chi jun Dyos, at xuwi at Ajawxel.
⁶Chab'ana' chi jumul ri nimalaj taq ak'utb'al e ri kamulij ub'anik ri jetaq amayb'al,
⁷chaya' b'a' uq'ijil ri aq'ab' e chaya' b'a' uq'ijil ri awikyaq'ab'.
⁸Chak'asuj b'a' ri uq'aq'al awoyowal e chaq'ejej uloq,
⁹chakisa' tzoj puwi' ri jun k'ulel, chachupu' uwach ajb'anal k'ax.
¹⁰Chakowixtaj ri upetib'al ri kajb'al, chana'tisaj b'a' tzij che xaya' ri atzij chech,
arech loq' kqanimaq'ijarisaj ri jetaq achak ab'anom.
¹¹Ri uq'aq'al awoyowal che'ub'uquwisaj b'a' ri kkaj ke'animajik,

- chup b'a' kiwach ri winaq che kkib'an k'ax chkech ri siwan atinimit.
- ¹²Chapaxij b'a' ri kijolom ri ekaxlan taq ajawab'
ri e'are che kkib'ij: «xuwi ri uj ujk'olik».
- ¹³Che'amulij b'a' konojel ri e'ujuq'at ri Jakob',
¹⁶chatzalijisaj b'a' ri kechb'al chkech jacha ub'anom pa ri majib'al uloq.
- ¹⁷Ajawxel, chatoq'ob'isaj b'a' kiwach ri jun siwantinimit che junam ri ab'i' kuk',
che are ri Isra'el, ri are' che are nab'e'al ak'ojol xab'an chech.
- ¹⁸Chatoq'ob'isaj uwach ri tyoxlaj atinimit,
che are ri Jerusalem, ri jun k'olb'al jawi' atkanajinaq wi.
- ¹⁹Chanojisaj b'a' ri Si'on ruk' ri utzalaj taq tzij
e chanojisaj b'a' ri tyoxlaj ak'olb'al ruk' ri aq'ijil.
- ²⁰Chab'ana' b'a' ri q'atojtzij rech toq'ob'isab'al kiwach
ri e'nab'e taq ak'iysa'n chuwach ulew,
qas chatak'ab'a' uwach ri kitzij xkib'ij pap ri ab'i' ri at ri eq'axel taq atzij.
- ²¹Qas chatojo' b'a' uk'axel chkech ri winaq che k'o ri keyeb'al chawij ri at,
e qas utz b'a' chekanaj ri eq'axel atzij chkiwach ri winaq.
- ²²Chatatab'ej b'a', Ajawxel, ri kich'ab'al ri e'awajpataninel
jeri' jacha ri utewchi'b'al ri A'aron pakiwi' ri siwan atinimit.
K'atek'uri', konojel ri uwachulew ri',
kkik'am uq'ab' che at ri Atajawxel, ri junalik Dyos.

Ri ucha'ik uwach ri qachomanik

- ²³Ri qapam ronojel uwach wa kuk'amo,
k'atek'ut, nik'aj taq wa are utz chuwach nik'aj taq wa chik.
- ²⁴Ri qaq' kuna' uk'i'al ri uti'j ri chikop che xe'tzukuxoq, je' nak'uri' ri ranima'
ri winaq che kchomanik, kuch'ob'o' ri jetaq tzij che man tzij taj.
- ²⁵Jun moxalaj anima' kuya' b'isob'al, k'atek'ut, ri winaq che reta'm
ri ub'antajik ri k'aslemal, qas utz utzalexik uk'axel ri' kub'an chech.

Ri ucha'ik ri rixoqil ri achi

- ²⁶Jun ixoq kuk'ulaj xaq jachinchike nak'ut ri rachajil,
k'atek'ut, ek'o ejujun alitomab' che e'are e'utz chkiwach enik'aj chik.
- ²⁷Ri uje'lal jun ixoq kuya' uki'kotemal ri qawach,
e are la' ri nimalaj urayib'al ri winaq.
- ²⁸We k'o ri utzil e ri kme'lal puchi',
ri rachajil man jeri' ta chik ejacha ri nik'aj achijab' chik.
- ²⁹Ri achi che xuriq rixoqil, xuriq ri' ri uq'inomal,
jun to'b'al rech ri' xuriqo, rajil utz'aqat ri', jacha jun raqan ja ri' che ktoq'an rech.
- ³⁰Aretaq chi' man k'o ta tapya kokisax chech ri ulew, keb'an elaq' chupam,
aretaq chi' jun achi man k'o ta rixoqil,
kjiq'ijatik e xaq apas kb'e' wi rumal rech che man k'o ta uk'olb'al.
- ³¹Jachin winaq kuku'b'a' uk'u'x chrij jun elaq'om che sib'alaj kna'w chech ri elaq'
e che kutij anim kb'e pa taq ri tinimit?
Xoquje', jeri' nak'uri' ri jun achi che man k'o ta usok,
che kwar kanoq jawi' xok ri aq'ab' chech.

Ri winaq che man tzij taj e'achi'l

- 37¹Xas konojel achi'l kub'ij: «Xoquje' ri in in, inawachi'l»,
 k'atek'ut, ek'o achi'l che xaq achi'l che ri ub'ixik.
²¿La man jun nimalaj b'is ta chech jun winaq
 che ri jun rachi'l kujal uk'ulel?
³¡Ayum itzelalaj b'e! ¿Jawi' xatel uloq,
 arech kakoj ri etzalal cho ri uwachulew?
⁴Ri jun rachi'l ri winaq, xas kki'kotik ri' ruk' aretaq chi' kuriq ri utzil ri are'
 k'atek'uri', aretaq chi' kuriq ri k'ax, kuk'ule'laj ri' ri are'.
⁵Ri rachi'l ri winaq, kutoq'ob'isaj ukoq uwach rumal che are kraj k'o kuch'ak ruk',
 e aretaq chi' kpe ri k'ax, xuwi kuchap ri ch'ich' rech ch'o'j arech kuto' rib' ri are'.
⁶Qas chana'tisaj pa ri awanima' ri loq'alaj awachi'l,
 masach ri awachi'l aretaq chi' at k'o chi pa ri jetaq aq'inomal.

Ri winaq che e'ajpixb'anel

- ⁷Konojel ri e'ajpixb'anel, kepixb'anik, k'atek'ut, ek'o nik'aj,
 che aretaq chi' kepixb'anik are kkitzujuk ri utzil chkech ri e'are'.
⁸Majikib'a ak'ux chrij ri winaq che ajya'l pixab',
 are nab'e chaweta'maj jas ri rajawaxik chech ri are'
 –rumal rech che kkpixb'anik ri' jeri' jacha ri rajawaxik chech ri are'–
 wene' are kuk'yaq ri urayib'al are' pawu' ri at,
⁹k'atek'uri' kub'ij chawech ri at: «Ri at, at k'o pa ri utz b'e»,
 e naj kkanaj chawech arech krilo jas ri kpe na chawij.
¹⁰Maya awib' che katupixb'aj jun winaq che itzel katrilo
 e mab'ij ri kachomaj chkech ri winaq che ti'tik kkina' chawech.
¹¹Maya awib' che katupixb'aj jun ixoq puwi' ri uk'ulel,
 maya awib' katupixb'aj jun winaq che kuxib'ij rib' chech ri ch'o'j,
 maya awib' cheh katupixb'aj jun ajk'ay che katupixb'aj puwi' ri k'ay,
 maya awib' katupixb'aj jun winaq che kuloq ri ak'ay,
 maya awib' katupixb'aj jun winaq che ti'tik kuna'o,
 e man k'o ta malyoxinik chuwach,
 maya awib' katupixb'aj jun winaq che man k'o
 ta ktoq'ob'isan wach puwi' utzalaj chak,
 maya awib' katupixb'aj jun saq'or winaq puwi' xaq apachinchike chak,
 maya awib' katupixb'aj koq jun ajchak che tojom uq'ij ronojel q'ij,
 puwi' ri uk'isb'al jun chak,
 maya awib' katupixb'aj koq jun ajpataninel,
 che man kukowij ta ri uchak, puwi' jun nimalaj chak ;
 makub'a' ak'u'x chkij we winaq ri' arech katkipixb'aj koq.
¹²Chi ronojel mul are kata jun pixb'anik chech jun suk'alaj winaq,
 che aweta'm ri at che ri are' uk'olom pa ranima' ri jetaq pixab',
 che ri ruxlab'al jeri' jacha ri awuxlab'al ri at,
 e che aweta'm che we kattzaq ri at, kuna' ri' ri k'ax tajin kariq ri at.
¹³K'atek'uri', are chab'ana' b'a' ri kub'ij ri awanima' chawech,

- rumal rech che xuwi ri' ri awanima' kub'ij ri saqalajtzij chaweche.
¹⁴Rumal rech che ri ruxlab'al ri winaq k'i taq mul are ne' kuna'o ri jastaq petinaq
 chkiwach ewuqub' winaq che eku'lik tajin kelaq'ab'enik.

Ri qastzij no'jib'al e ri man tzij taj no'jib'al

- ¹⁶Ri umajib'al ronojel chak are ri tzij,
 ri rajawaxik nab'e' chuwach ronojel chak are ri uchomaxik.
¹⁷Ri urab' ronojel ri jetaq chomanik are ri anima',
¹⁸chech ri are' kel uloq kijeb' urab':
 ri utzil e ri itzel, ri k'aslemal e ri kamikal,
 k'atek'ut, ri jun che k'o pakiwi' are ri raq' ri winaq.
¹⁹Jun winaq loq' ri' che sib'alaj kana'wik che uk'utik ri utzil chkiwach
 enik'aj chik k'atek'uri', chb'il rib' ri are' man kuq'il ta rib'.
²⁰Ek'o winaq che sib'alaj kno'jinik ruk' ri utzij, k'atek'ut kpaqchi'x uwach,
 pa ri uk'isb'al kanoq kkam ri' chech ri numik,
²¹rumal rech che ri Ajawxel man xuya' ta ri utoq'ob' chech ri are'
 ri are' man k'o ta uno'j.
²²Ek'o winaq che kkichomaj che k'o sib'alaj kino'jib'al
 e ri are' kub'ij che ri uwach ri retamb'al, taqalik che kkub'isax k'u'x chrij.
²³Ri winaq che kno'jinik ke'utijoj ri esivan utinimit
 e ri uwach ri retamb'al, taqalik kku'b'isax k'u'x chrij.
²⁴Ri winaq che kno'jinik sib'alaj tewchi'talik,
 e konojel ri kkil uwach ri are' kkib'ij chech: nimalaj utz rech ri are'.
²⁵Ri uq'ij ri uk'aslemal ri winaq ejalatalik,
 k'atek'ut, ri uq'ij ri uk'aselamal ri Isra'el xas man ejalatalik taj.
²⁶Ri winaq che kno'jinik, kkiku'b'a' kik'u'x ri e'uwinaq chrij ri are',
 e ri ub'i' chi pa junalik ri' kk'asi'k.

Ri utz kub'ana' chech ri b'aqil

- ²⁷Nuk'ojol, pa ri ak'aslemal, chakajmaj uwach ri ab'aqil,
 gas chawila' ri man utz ta chech e maya' b'a' chech.
²⁸Rumal rech che man ronojel taj utz chkech konojel winaq
 e man konojel winaq taj utz kkina' ronojel.
²⁹Xaq mak'ut b'a' che sib'alaj at jiq' chech ronojel ri jastaq uwach
 e xaq aninaq mak'yaq awib' puwi' ri wa,
³⁰rumal rech che k'o ri yab'il we xq'ax uwi' ri wa,
 e ri winaq che kusipojisaj rib', kq'oxow ri upam.
³¹Ek'i winaq ekaminaq rumal rech che xkisipojisaj kib',
 k'atek'ut, ri winaq che kuchajij rib', tajin kutiq uwi' ri uk'aselmal.

Ri kunab'al e ri yab'il

- 38**¹Nim chawila' wi ri ajkunanel rumal ri uchak kub'ano,
 rumal rech che xoquje' ri are' xb'an rumal ri Ajawxel.
²Rumal rech che ri ukunaxik ri winaq, ruk' ri Nimalaj Ub'antajik kpe wi,

- jacha ri jun sipanik che kpe ruk' ri ajawinel.
- ³Are ri retamab'al ri ajkunanel kb'anowik che ri are' kuyak ri ujolom chikaj,
e ri are', nim kil wi ri enima'q taq winaq.
- ⁴Ri Ajawxel xukoj ri jetaq kunab'al chuwachulew,
ri winaq che utz kchomanik, man kretzelaj ta uwach we kunab'al ri'.
- ⁵La man ruk' ta jun che' xk'i'arisaxik ri ja',
arech keta'maxik ri rutzilal k'olik?
- ⁶Xas are ri Are' xya'ow ri keta'mab'al ri winaq
arech k'o kkiq'ijilaj kib' ruk' ri jetaq uchuq'ab' ri Are'.
- ⁷Ri Are' kkunanik ruk' we kunab'al ri' e kuya ri ki'laj k'aslemal;
- ⁸are ri ajkun kuxol uwach ri jetaq kunab'al,
xa jek'uri' man k'o ta uk'isik ri jetaq uchak,
e ruk' ri Are' petinaq wi ri utzil che k'o chuwachulew.
- ⁹Nuk'ojol, aretaq chi' atyawab', xaq mab'an k'ax chech awib',
xane chatch'aw ruk' ri Ajawxel e ri Are' katukunaj ri'.
- ¹⁰Matmakun chik, chak'olo' b'a' ri aq'ab'
e chach'ajchob'ej b'a' ri awanima' chuwach ronojel makaj.
- ¹¹Chachi'j b'a' ri k'ok' q'ol e ri natisab'al ruk' utzalaj k'aj
e chachi'j b'a' je'likalaj taq sipanik, jeri' jacha ri katkowin chech.
- ¹²K'atek'uri', jat ruk' ri ajkunanel, rumal rech che xoquje' are ri Ajawaxel xb'anow ri
are',
man el ub'ik ri awuk' rumal rech che rajawaxik ri' ri are' chawech.
- ¹³K'o jun taq mul che puq'ab' ri are' k'o wi ri uk'aselamal ri winaq.
- ¹⁴Ri e'are', xoquje' kech'aw na ri' ruk' ri Ajawxel arech kuya' pakiq'ab' ri utzil
e ri kunab'al arech kekowinik kekunanik.
- ¹⁵Ri winaq che kmakun chuwach ri Ajawxel ri K'iysanel rech,
iChqaj b'a' puq'ab' ri ukowinem ri ajkunanel!

Ri oq'ej chrij jun winaq che xkam ub'ik

- ¹⁶Nuk'ojol, chawoq'ej b'a' ri jun winaq che xkam ub'ik,
charaqaqej achi' chech ri oq'ej arech kq'alajinik che katb'ison chech ri are',
k'atek'uri', ja'muqu' ri are' jacha ri naq'atalik,
e qas chna'taj chawech che kawila'.
- ¹⁷Chak'isej ak'u'x chech ri oq'ej, chatok'lej chtok' ri uwo ak'u'x,
qas chab'ana' b'a' ri rajawaxik kab'anp che taqal chrij ri kaminaq kab'ano
chab'ana' weri' keb' oxib' q'ij arech man katkitzijoq ta ri winaq,
k'atek'uri', matb'ison chi b'a' e chakub'isaj b'a' ak'ux.
- ¹⁸Rumal rech che we sib'alaj kb'ison ri winaq, loq' ri' kkam ub'ik,
ri winaq che kb'ison pa ri ranima' kuk'is ri uchuq'ab'.
- ¹⁹Pa ri k'ax, xoquje' jeqelik ri b'is,
ri uk'aslemal ri winaq che xaq rech b'is, man kq'itajik ta ri'.
- ²⁰Xaq maya' ri awanima' pa ri b'is.
Chaq'ila' b'a' awib' chech ri b'is ruk' che are kana'tisaj ri kak'isb'ej na wi.
- ²¹Msach b'a' chawech: man kattzalij ta chi jumul pa ri qak'aslemal,
ri at man k'o ta apatan ri' chkech ri ekaminaqib',
k'atek'uri', kab'an k'ax ri' chb'il awib'

²²«;Qas chana'tisaj b'a' ri nutzij, che xoquje' atzij at wa':

In ri iwir, at ri kamik!»

²³Aretaq chi' kuxlanik jun kaminaq, xoquje' kruxlanisaj ri na'tisab'al rech, chakub'isaj b'a' ri ak'ux, rumal rech che xelik ri ranima' ri kaminaq.

Ri jetaq chak kb'an ruk' ri q'ab'aj

²⁴Ri uno'j ri ajtz'ib' kuriqo aretaq chi' jamal uwach chech ri uchak ri winaq che kujam uq'ij chuwach ri k'ay, kuriq uno'jib'al ri'.

²⁵¿La kuriqo uno'jib'al ri' ri jun winaq che are kuchakuj ri ch'ich' kuk' wakax, e nimalaj uq'ijil kub'ano aretaq chi' kuw'alisaj ri uk'i'al ri are', ri are' che ke'uk'am ub'i'k ri ama' taq wakax e man ke'uyu'uj ta pa ri chak, e xuwi reta'm ke'uch'ab'ej ri jetaq chikop?

²⁶Are kukoj ri ranima' che ub'anik ri jetaq q'e't e chaq'ab' are kuchomaj ri uchomarisaxik ri jetaq ati't wakax.

²⁷Xoquje', konojel ri ajchakib' ejeri', chi ajajanel, chi eyakal taq ja ri e'are che kechakun chi paq'ij e chi chaq'ab', xoquje' ejeri' ri e'ajt'iqnel chech ri jetaq tz'ib' cho ri tiqb'al e ri e'are' che are kkoj kichuq'ab' che jalajoj ri jetaq wachb'al kkikoj chuwach; e kb'e kanima', arech utz ub'anik kkib'ano ri wachb'al kkit'iqo e man kwar taj arech keto'taj chech ri kichak.

²⁸Xoquje' ri ajch'ayil ch'ich' che t'uyul chunaqaj ri ch'ich' uchukub'al: xas are kril ri uchakuxik ri ch'ich':

ri usostik ri q'aq' kuk'at ri uti'ojal, e xas kchakun ruk' ri uq'aq' ri tuj;

ri k'ax kpotz'alajik ri q'osib'al kub'an k'ax chech ri uxikin,

e xas are b'enaq uwi' chrij ri jun ilib'al k'o ruk';

b'enaq ranima' ruk' arech utzalaj uk'is ri uchak kub'ano

e chaq'ab' man kwar rumal rech che are kuchakuj ri uchak arech utz kelik.

²⁹Xoquje' jewa' kub'ano ri ajtz'aqal b'o'j che t'uyul chuwach ri uchak, amaq'el kusilob'isaj ri uchukub'al ruk' ri raqan,

xas b'enaq ranima' ruk' ri uchak, b'enaq uwoq'och ruk' ri uchak tajin kub'ano;

³⁰ruk' ri uq'ab' kuyob'ya' ri xoq'ol, ruk' ri raqan kukoj ri uchuq'ab' puwi' ri xoq'ol ri', kb'e ri ranima' che utz'ajik rij ruk' ri ploma

e man kwar taj rumal ri umesik ri k'olb'al jawi' kuporoy wi ri jetaq b'o'j.

³¹Konojel we winaq ri' kijikib'am kik'ux chech ri kiq'ab'

e konojel kkik'utu che k'o kino'jib'al ruk' ri kichak kkib'ano.

³²Weta mata ek'o ri e'are' man loq' ta ri' kb'an kowinen che uyakik jun tinimit,

xoquje' man loq' ta ri' kejeqeb'ax ib' chila' on kb'an b'inem chila',

k'atek'ut, man ketzukux taj ri e'are' arech ke'ok chkixo'l ri e'ajawab' erech ri tinimit,

³³e man k'o ta nim ke'il wi chkixo'l ri moloj ib'.

Man kekanaj ta pa jun tem rech ajq'ataltzij

xoquje' man kechoman ta puwi' ri pixab'.

Q'alaj chkech che man k'o ta keta'mb'al e man k'o ta kichomanik,

xoquje' man ejun ta chkixo'l ri winaq che kkib'ij no'jib'al taq tzij.

^{34a}K'atek'ut, kekowinik che pa junalik keto'b'nik che uchakuxik ri uwachulew, e are kkib'an kich'ab'al puwi' ri jetaq kichak.

Ri ajtz'ib'

^{34b}Jun chik ri ub'e ri winaq che kukoq ri ruxlab'al
e kchoman puwi' ri upixab' ri Nimalaj Ub'antajik.

- 39**¹Are kutzukuj ri kino'jib'al ri e'ojer taq winaq
kujam uq'ij che unik'oxik ri jetaq q'axeb'al tzij kib'im
kanoq ri eq'axal utzij ri Dyos.
- ²Kuk'ol ri kitzij ri winaq che nim kib'antajik,
kunik'oj ri kub'ij ri jetaq tzijob'elil.
- ³Kutzukuj ri awatalik taq chomanik k'o pa ri no'jib'al taq tzij,
kuya uchuq'ab' ri awatalik jastaq k'o pa ri jetaq tzijob'elil.
- ⁴Chkixo'l ri enima'q taq winaq kub'an ri uchak,
k'o chkixo'l ri enima'q taq winaq.
Kb'e chech b'inem pa kaxlan taq tinimit,
kusik' uno'j chrij ri utzil e chrij ri itzel k'o chkixo'l ri winaq.
- ⁵Chi aq'ab'il, ruk' ronojel ranima',
kuya uq'ijil ri Ajawxel, ri xb'anowik e xk'iysan ri are';
kukomij ri kraj chech ri Nimalaj Ub'antajik,
kujaq ri uchi' chech ri uch'ab'al chuwach ri Dyos,
kuta' sachib'al umak puwi' ri jetaq umak ub'anom.
- ⁶We kraj weri' ri Nimalaj Ajawxel, knoj ri' chech ri no'jib'alaj uxlab'axel.
Xas kuq'ejejeri' ri no'jib'al taq utzij, e pa ri uch'ab'al kmaltyoxin ri' chech ri Ajawxel.
- ⁷Kuriq ri' ri ujikomal ri q'atb'altzij e ri eta'mab'al,
kchoman ri' puwi' ri awatalik taq umayib'al.
- ⁸Ri are' kq'alajinik ri' chech ri xya' ub'ixik chech,
e nimalaj uq'ijil ri' kk'o'ji'k pa ri upixab' ri Nimalaj Ub'antajik.
- ⁹Ek'i winaq nim kkil wi uno'jib'al man ksach ta uwach ri';
amaq'el ri' kna'tisaxik ri are'
e ri uq'ijil ri ub'i' xas kna'tisax ri' pa ronojel mayilq'ijsaq;
- ¹⁰ri jetaq amaq' xas kkitzijoq ri' ri uno'jib'al
e ri mulin ib' xas kuya ub'ixik ri' ri utzil puwi' ri are'.
- ¹¹Aretaq chi k'aslik na', sib'alaj eta'matalik ri' ri ub'i' chkiwach ekaq'o winaq chi na,
e aretaq chi' kkam ub'ik, xas kub'an ri' ri ub'i' chech.

Utz ronojel ri uchak ri Dyos

- ¹²Xinchomaj nik'aj jastaq chik e kinya na ub'ik wa',
rumal rech che ri in, in nojinaq jacha ri ketakikalaj ik';
- ¹³chinitatab'ej b'a' ri ixwalk'uwa'l che ix suk' taq winaq e ri ix chixk'iy b'a'
jacha ri jun kotz'i'j che kk'ij chuchi' jun nimaja';
- ¹⁴jacha ri k'ok'alaj q'ol, k'ok'alaj iwuxlab' chiya'a',
chixpoq' b'a' jacha ri saqakotz'i'j che k'ok'alaj ruxlab'
k'ok'alaj iwuxlab' b'a' e chib'ixoj b'a' jun je'likalaj b'ix,
chitewchi'j b'a' ri Ajawxel rumal ronojel ri jetaq uchak,
- ¹⁵nimalaj uq'ijilaxik b'a' chib'ana' ri ub'i' e nim chiwila' wi ri ruk' ri jetaq b'ix,
ruk' ri jetaq b'ix kel uloq pichi' e ruk' ri jetaq q'ojom,
jewa' kib'ij ri' ruk' raqoj chi'aj:

- 16;Utz e je'lik ronojel ri uchak ri Dyos!
e ronojel ri uchak kb'antajik pa ri ukajb'al.
- 17Man k'o ta rajawaxik kb'ixik: ¿Jas weri'?, e weri' ¿jas ri upatan?
rajawaxik che ronojel ktzukuxik pa ri uq'ij.
Ruk' ri utaqanik, ri ja' kumulij rib',
ruk' ri utaqanik ri jetaq ja' xa jun kumulij wi rib'.
- 18Ruk' ri utaqanik kb'antajik ronojel ri kraj ri are'
e man k'o ta jun jas uwach kuq'il ri uchak ri ukolotajem;
- 19chuwach ri are' k'o wi ri uchak ronojel jas uwach che k'ask'oj,
e man k'o ta jun jas uwach che awatalik chuwach ri are';
- 20chi pa junalik ri are' ronojel krilo,
e man k'o ta jun jas uwach che nimalaj ub'antajik chuwach ri Are'.
- 21Man utz taj we kb'ixik: ¿Jas weri'? on ¿jas upatan weri'?
rumal rech che ronojel ri xb'anik choq'ijseq, k'o ri uchak.
- 22Ri utewchi'b'al xel uloq pa ri ub'e jacha kub'an ri nimaja' Nilo,
jacha ri nimaja' kumub'a' ri uwachulew.
- 23Xoquje' nak'uri', ri jetaq amaq' kkechb'ej nan ri' ri uq'aq'al rotowal
jacha xub'ano aretaq chi' xuk'ex ri ja' uk'olb'al atz'am.
- 24Ri jikom taq ub'e kech ri esuk' taq winaq,
e ri k'ax taq b'e are kech ri winaq che nimal kkib'ano.
- 25Chi pa ri umajib'al uloq xub'an ri utzalaj jastaq rech utoq'ob'isab'al,
kiwach ri e'utz taq winaq, e ri k'ax kech ri e'itzel winaq xub'ano.
- 26Ri nab'e rajawaxik chech ri uk'aslemal ri winaq: are ri ja', ri q'aq', ri ch'ich',
ri atz'am, ri k'aj, ri leche, ri uwa'lche', ri amaja', ri tumi'n, ri atz'yaq.
- 27Ronojel weri' kech wa' ri e'utz taq winaq
e kk'extaj weri' pa k'ax chkech ri e'itzel taq winaq.
- 28K'o ri kyaqiq' xk'iysaxik rech k'ajisab'al wach
e ri Dyos, ruk' uchuq'ab' kub'oq uloq pa ri utikb'al uloq ri jetaq juyub',
e pa ri uq'ij ri uk'isik tzij pakiwi' ri winaq kukik'ej ri ukowinem
e jamaril kkanajik ri royowal, ri are' che xe'ub'ano.
- 29Ri kaypa' e ri saqb'ach, ri numik e ri k'qelyab'il;
ronojel weri' xub'ano rech ka'jisab'al wach.
- 30Ri kiware ri chikop ek'o pa k'ache'laj, ri xkab' e ri raxakan,
e ch'ich' rech ch'o'j rech ktzalex uk'axel ri k'ax chkech ri e'itzel taq winaq.
- 31Konojel keki'kotik pa ri utaqanik,
e chuwachulew konojel xaq keye'm ri utaqanik ri Are',
e aretaq chi' kopan ri q'ij, kuk'ol ronojel utaqanik.
- 32Rumal k'uwa', chi pa ri umajib'al uloq ri in saq weri' chnuwach.
Xinchomaj weri' e xintz'ib'aj.
- 33Utz ronojel ri jetaq uchak ri Dyos,
e kub'an ri uchak chi pa ri kajb'al che rajawaxik.
- 34Man loq' ta kb'ixik: Weru' man utz taj ¿jas ne' upatan?
rumal rech, chi pa ri kajb'al che rajawaxik, ronojel k'o ri upatan.
- 35K'atek'uri', kamik ri' ruk' ronojel iwanima' chixb'ixoj b'a' ri jetaq b'ix
e chitewchi'j b'a' ri ub'i' ri Tyoxlaj Dyos.

Ri uk'aslemal ri winaq

- 40¹Nimalaj taq k'ax b'anom chech ri kik'aslemal konojel winaq,
 jun alalaj yuku k'o chrij kiquł ri eralk'uwa'l ri Adam,
 chi pa ri jun q'ij che xe'el uloq pa ri uchuch upam ri kinan
 chi k'ate' na pa ri jun q'ij che ketzalijik pa ri qanan ulew.
²Ri kkichomaj, ri uxib'rikil kanima',
 are ri reye'xik ri jun q'ij che kekamik.
³Chi kmajtaj ub'ik ruk' ri jun winaq che t'uyl cho ri utem che k'o uq'ijil,
 e kopanik ruk' ri winaq che umoch'ech'em rib' pa ri chaj e pa ri poqlaj,
⁴kmajtaj ub'ik ruk' ri winaq che ukojom
 ri kyaqtuntuj atz'yaq e setesik wiqib'al ujolom,
 e kopan ruk' ri winaq che xaq si manta atz'yaq ukojom,
 xuwi k'o ri oyowal, ri ti'tik, ri k'ax, ri xib'rikil,
 k'o xib'rikil chech ri kamikal, k'o ri ti'tik e k'o ch'o'j.
⁵K'atek'uri', aretaq chi' kopan ri kajb'al che kekotz'i'k, che ke'uxlanik
 ri kiwaram chaq'ab' kuk'ex ri k'ax taq chomanik k'o pa ri kijolom;
⁶man loq' taj ke'uxlanik e aretaq chi' ewarinaq chik, jacha paq'ij tajin kelaq'a'b'anik,
 kkeb'la'nik ri kanima' rumal ri ichik' kkib'ano,
 jacha ri ranima' ri jun winaq che xanimaj ub'ik chuwach ri ch'o'j.
⁷Aretaq chi' kopan ri kajb'al che kk'astajik, ri are' kk'astajik,
 kmayowik rumal ri jun xib'rikil kuna'o che man k'o ta ub'e'al.
⁸Chech ronojel ti'ojal che k'o choq'ijsaq,
 chi kmajtaj ub'ik ruk' ri winaq e kopan ruk' ri awaj,
 k'atek'ut, chkech ri e'ajmakib' wuqub' mul chi na uwi':
⁹ri kamikal, ri kik'el, ri ch'o'j e ri ch'ich' rech ch'o'j,
 ri k'ax, ri wi'jal, ri etzelal!
¹⁰Ronojel weri' xub'an ri Dyos kech ri e'ajmakib',
 k'atek'ut, kumal ri e'are' xpe ri kamikalalaj jab'.
¹¹E ronojel ri jas uwach che kpe uloq pa ri ulew, ktzalij ri' pa ri ulew,
 e ri k'e uloq pa ri ja', ktzalij ri pa ri polow.

K'i uwach nima'q taq no'jib'al tzij

- ¹²Ronojel itzel sipanik kb'anik e ronojel ri man suk'il taj, ksach uwach ri',
 k'atek'ut, ri saqalajtzij, chi pa junalik ri' kkanajik.
¹³Ri kiq'inomal ri winaq che itzel uch'akik xkib'ano, jacha ja' ri' kub'an ub'ik kq'axik',
 jacha jun kaqulja ri' che kjanin uloq pa ri jab'.
¹⁴Aretaq chi' ri are' kujaq ri uq'ab', kki'kotik,
 xa jek'uri' kchup kiwach ri e'ajmakib'.
¹⁵Ri kitux ri winaq che man esuk' winaq taj, man k'i ta kiq'ab' kk'o'ji'k,
 ri urab' che' che man ch'ajch'oj taj, xuwi k'ax taq ab'aj kuriqo.
¹⁶Ri aj che kk'iy uloq pa ronojel ja' on chuchi' jun nimaja'
 xas are' nab'e ri' kb'oq ub'ik chuwach ronojel q'ayes.
¹⁷Ri loq'oq'eb'al k'ux jacha jun tewchi'talik ulew ri',
 e ri jub'iq pwaq kuya ri winaq xas pa junalik ri' kkanajik.
¹⁸Ri uk'aslemal ri winaq che kutzuq rib' utukel e ri uk'aslemal ri ajchak winaq,
 sib'alaj k'i' ri' ri kik'aslemal; k'atek'uri', are utz ri' ri uk'aslemal

- chkiwach ri ekeb' winaq ri', ri jun winaq che kuriq ri uq'inomal.
- ¹⁹Ri e'alk'uwa'lxe'al e ri uyakik jun tinimit kub'ano
che chi pa junalik kkanajik ri ub'i' ri winaq;
e chuwach weri' are nimalaj utzil ri' ri jun ixoq che man k'o ta itzel kub'ano.
- ²⁰Ri amaja' e ri q'ojom kuya' ki'kotemal chech ri ranima' ri winaq;
k'atek'uri', chuwach weri' are utz ri uloq'oxik ri no'jib'al.
- ²¹Ri su' e ri q'ojom k'i' kub'an chech ri b'ix;
k'atek'uri', chuwach weri' are utz ri ch'uch'ujalaj ch'ab'al.
- ²²Are ri je'lik e ri utzil, kraj ri woq'ochaj,
k'atek'uri', chuwach weri' are utz ri uraxal ri uwach ulew.
- ²³Ri rachi'l ri winaq xas kuto' wi pa ri kajb'al che rajawaxik;
k'atek'uri', chuwach weri', are sib'alaj kto'b' ri rixoqil ri achi ruk' ri are'.
- ²⁴Ri e'achalaxik e ri tak'al chrij ri winaq, e'are' ketob' ri' pa ri k'ax;
k'atekuri', chuwach weri' are utz ri sipanik che rajawaxik pa ri k'ax.
- ²⁵Ri q'an pwaq e ri saq pwaq are wa' ri kb'nowik
che man k'o ta kumiy ri winaq kb'inik;
k'atek'uri', chuwach weri' are utz ri' jun pixab' kya chech ri winaq.
- ²⁶Ri q'inomal e ri chuq'ab' kuya' uchuq'ab' ri ranima' ri winaq;
k'atek'uri', chuwach weri' are utz xib'rikil chuwach ri Ajawxel.
Ruk' ri xib'rikil chuwach ri Ajawxel, man k'o ta chi jun jas uwach kraj;
ruk' ri are' man rajawaxik taj kutzuj chi jun uchuq'ab' ri winaq.
- ²⁷Ri xib'rikil chuwach ri Ajawxel jacha jun tewchi'talik ulew ri';
are ri are' sib'alaj ktob'nik chi na chuwach ronojel q'ijil.

Ri ajmolonel pwaq

- ²⁸Nuk'ojol, pa ri ak'aslemal man at ajmolonel pwaq taj mab'ano,
are utz ri' kkam jun chuwach ajmolonel pwaq kub'ano.
- ²⁹Ri jun winaq che are kka'y apan chech ri umexa jun chik winaq,
man taqal ta ri' kb'ix k'aslemal chech ri uk'aslemal.
Kutz'ilob'isaj ri' ri upuchi' ruk' uwa jun chik winaq,
k'atek'uri', ri jun winaq che k'o reta'mb'al e suk' ri uk'aslemal,
kuna' rib' ri' chuwach weri'.
- ³⁰Pa ri uchi' ri winaq che man k'o ta chi uk'ixb'al, ri molol pwaq k'i' chuwach ri are',
k'atek'ut, chupam uloq, jun q'aq' che kupororej ri are'.

Ri kamikal

- 41**¹Ayum kamikal, ri ana'tisaxik sib'alaj k'achaqijchi'
chuwach ri winaq che utzil k'olik ri uk'aslemal pa ri umeb'il,
chuwach ri winaq che uch'akom ronojel ri jastaq rech pa ri uk'aselemal
e che kkowin na kupatanij rib'.
- ²Ayum kamikal, utz ri aq'atb'al tzij kab'ano aretaq chi' katpetik
ruk' ri winaq che k'o urajawaxik e che man k'o ta chi uchuq'ab',
ruk' ri ri'j winaq che cho'qinaq chi' e che sib'alaj kmayowik,
ri are' che xaq keb' chi uk'u'x k'aslik e man kuq'i' ta chik k'aslik cho q'ijisaq.
- ³Maxib'ij awib' chuwach ri kamikal we xopanik,

che'an'atisaj b'a' ri winaq che xenab'ejik chawach e ri eteren uloq chawij.
⁴Are wa' ri q'atb'altzij xuq'at ri Ajawxel puwi' ronojel ti'ojilal choq'ijsaq;
 ɟjasche kanimarisaj awib' chuwach ri xk'iy pa ri uk'u'x ri Nimalaj Ub'antajik?
 Kne'b'a' katk'asi' lajuj junab', on ok'al junab', on kaq'o' lajujk'al junab',
 man kyaj ta ri' ri ak'aslemal pa ri Se'ol.

Ri ke'k'isa' wi ri winaq che man esuk' winaq taj

⁵E'itzel taq alk'uwa'l xel ri ekalk'uwa'l ri e'ajmakib',
 che ejeqel pa kachoch ri winaq che man esuk' winaq taj.
⁶Ri kechb'al ri ekalk'uwa'l ri ajmakib' xas kuk'isa' pa k'ax e kchup uwach,
 chi pa junalik kriq na ri k'oqb'al ri ekija'lil.
⁷Ri jun tatxel che man suk' winaq taj, ketzelaq uwach kumal ri eralk'uwa'l,
 rumal, che umak rech ri are' kesax kik'ixb'al ri e'are'.
⁸Itzel iwech ix, che man ix suk' winaq taj,
 ri ix che xik'yaq kanoq ri upixab' ri Dyos Nimalaj Ub'antajik.
⁹We kixalaxik, xaq ix rech k'ax kixalax wi;
 we kixalaxik, kixalakik ix rech ri kyaqsaq;
 e we ri ix kixkamik, ri itzel tzij kiwechb'ej.
¹⁰Ronojel ri jas uwach che petinaq uloq pulew, pa ri ulew ri' ktzalij wi,
 je'nak'uri' kech ri winaq che man esuk' taj,
 chi pa ri saqkyaq ub'ik etaqal ri' pa ri uchupik kiwach.
¹¹Ri oq'ej kkib'an ri winaq xaq chrij ri kib'aqil ri' kkib'an wi,
 k'atek'ut, ri itzelalaj kib'i' ri e'ajmakib', kuchup uwach ri'.
¹²Are chatchomanoq puwi' ri ab'i', rumal rech che are wa' ri nimalaj
 utzil kkanaj kanoq awech ri at, are wa' ri nimalaj utzil chi na kkanajik,
 chuwach kaq'o' lajujk'al uq'inomal q'an pwaq.
¹³Ri jun k'aslemal che k'o pa ri utzil, q'attalik ri uq'ij,
 k'atek'ut, ri uq'ijil ri b'i'aj, chi pa junalik kkanajik choq'ijsaq.

Ri qastij k'ixb'al e ri man tzij taj k'ixb'al

¹⁴Ix walk'uwa'l, qas pa ja'maril b'a' chik'olo' ri jetaq nupixab'.
 Awatalik no'jib'al e jun q'inomal che man kilitaj taj,
 ɟjas ri utzil chkech chi ekeb'?
¹⁵Are utz ri' ri jun winaq che kuk'u' ri uch'u'jilal
 chuwach ri jun winaq che kuk'u' ri uno'jib'al.
¹⁶Chixk'ix b'a' rumal ri kinb'ij na ri',
 man utz taj che xas rumal ronojel k'ix jun winaq,
 e man konojel winaq taj junam rilik kkib'an ronojel jas uwach.
¹⁷Chixk'ixb'a' chuwach ri jun tatxel e ri nanxel rumal ri itzelalaj k'aslemal
 e chuwach jun ajaw on chuwach jun winaq
 che k'o ukowinem rumal jun tzij che man tzij taj;
¹⁸chixk'ix b'a' chech ri makaj chuwach jun q'ataltzij on chuwach jun nimalaj winaq
 e rumal ri man suk' taj, chkiwach ri mulin ib' kech ri siwan tinimit;
 chuwach ri man suk'il taj,
 chatk'ix b'a' chuwach jun awachi'l on chuwach ri utzalaj winaq,

- ¹⁹chatk'ix b'a' chuwach ri elaq' chkiwach ri siwantinimit jawi' ri at k'o wi;
 chatk'ixox chuwach ri tzij che xaya atzij chech e chuwach ri chapb'alq'ab' xab'ano,
 chatk'ixox we kakoj ri ach'u'k cho ri kaxlanwa k'o cho ri mexa,
 chatk'ixox we kawetzelaj uwach ri kya chawech e ri kaya at chkech ri winaq,
²⁰chatk'ixox we man katch'aw taj aretaq chi' katch'ab'exik,
 chatk'ixox we kb'e awoq'och chech ri jun ixox che kech enim ch'uti'n
²¹chatk'ixox we kasutuj apan ri awach chkech ri awinaq,
 we kakoj aq'ab' puwi' ri rechb'al jun chik winaq on puwi' ri xsipax chech ri are',
 we kaka'yej apanox jun ixox che k'o rachajil,
²²we k'o itzel b'e awuk'am ruk' ri mokom ixox
 -jmatqet ukoq ruk' uch'at!-,
 chak'ixox chech ri k'axalaj taq tzij chkiwach ri e'awachi'l
 -aretaq chi' xya'taj awumal jun jas uwach mach'a' chi b'a'-.

- 42¹**Chatk'ix b'a' we kamulij ub'ixik ri tzij xato'
 we xab'ij ri tzij che man loq' taj kb'ixik, ri tzij che awatalik,
 k'atek'uri', ri at kaweta'maj na k'uri' ri qastzij k'ixb'al
 e chkiwach konojel ri winaq kariq ri' ri utzil.
 K'atek'uri', chech ri nik'aj chik kinb'ij ri', matk'ix b'a'.
 Matmakunik ruk' che are ke'awil ri winaq rumal ri kib'antajik:
²matk'ix chech ri upixab' ri Nimalaj Ub'antajik e chech ri uchapb'al q'ab',
 chech ri suk'il q'atojtzij kb'an pakiwi' ri winaq che man esuk' taj,
³chech ri jun awachi'l che katrachi'laj pa ri b'e,
 che kaya ri awechb'al chkech ri e'awachi'l,
⁴chech tz'aaqat ri pajb'al e ri ra'lal ri jastaq kaya'o,
 chech ri nim on xaq jub'iq ri ach'akoj kariqo,
⁵chech ri at ach'akoj kariq pa ri k'ayij,
 chech ri kisuk'umaxik e ri yajkil kab'an chkech ri e'awalk'uwa'l,
 chech ri ch'ayanik kab'an chech ri itzel ajpataninel.
⁶Ruk' jun ixox che are kraj kreta'maj ronojel, utz we kakoj ri tiqab'al,
 e jawi' k'i taq q'ab'aj ke'ok chila', chalawij b'a'.
⁷Ronojel jas uwach kajach ub'ik, rajawaxik kapajo e kawejalaj,
 rajawaxik ktz'ib'axik ronojel k'as e ronojel ch'akoj.
⁸Matk'ixik we kak'ajisaj uwach ri ch'u'j on ri mox winaq,
 xoxuje' we kak'asjisaj uwach ri jun ri'j winaq
 che kch'aw chi ukoq kuk' ri alab'om on ri alitomab'.
 Qastzij nak'uri' che kak'utu che at jun winaq che k'o aweta'mb'al
 e konojel winaq ri' at loq' kumal e'are'.

Ri mayo'j kub'an ri jun tatxel ruk' ri umi'al

- ⁹Jun ali, umi'al ri tatxel, man reta'm taj che sib'alaj kmayow ri utat ruk';
 ri k'ax che kuya' chech ri are' kuq'atej ri uwaram:
 pa ri uq'apojil, kuxib'ij rib' we man kk'uli'k
 e aretaq chi' k'ulan chik, kmayowik we k'ax kb'an chech.
¹⁰We q'apoj ali, kuxib'ij rib' we kqaj pa kiq'ab' ri alab'om
 e xas we pa rachoch wi yawab' ixox chik.
 We k'ulan chik, we kmakun ruk' jun chik achi,

e we k'ulan chik wene' man loq' taj kek'oji' ral.

- ¹¹Ri ami'al che k'ax uch'ab'exik, qas chachajij b'a' ri are',
wene' rumal are' xaq ktze'x chi awach kumal ri e'ak'ulel,
wene' xaq katzijox chi pa ri tinimit, wene' xaq katka'yex chik,
e xaq katk'ix chi chkiwach ri mulin ib' pa ri tinimit.

Ri ixoqib'

- ¹²Chech ronojel winaq, man xuwi ta are kawil ri uje'lal
e matt'uyi' chkixo'l ixoqib'.
- ¹³Rumal rech che pa ri atz'yaq kel uloq ri pok'
e pa ranima' ri ixoq kel uloq ri retzalal.
- ¹⁴Are utz ri' ri itzel kel uloq pa ranima' jun achi
chuwach ri utzil kel uloq pa ranima'o jun ixoq;
jun ixoq che kab'an k'ax chech, ya'l k'ixb'al.

Ri uq'ijil ri Ajawxel chuwachulew

- ¹⁵Kamik ri', ri in kinsik'ij na wa' ri jetaq uchak ri Ajawxel,
ri jastaq che wilom ri in, kinya ub'ixik wa'.
Rumal taq utzij ri Ajawxel xb'antajik ri jetaq uchak
e ronojel ri uwachulew nojinaq chech ri kraj ri are'.
- ¹⁶Ri q'ij kril ronojel jas uwach aretaq chi' kchu'linik
e ri uchak ri Ajawxel nojinaq rech ri uq'ijil.
- ¹⁷Ri Ajawxel, man xuya' ta kikowinem ri Tyoxlaj Kib'antajik
arech kkiya ub'ixik ronojel ri umayib'al ri Are',
ri jastaq, che ruk' uchuq'ab' xukoj ri Ajawxel, ri are' che rajaw ronojel,
arech, ronojel ri uwachulew e ri jetaq ch'imil, qas kkanaj chuwach ri uq'ijil.
- ¹⁸Ri Are' kril upam ri nimalaj siwan e ri ranima' ri winaq
e xas kokik pa ri jetaq k'um taq kichomanik.
Rumal rech che ri Nimalaj Ub'antajik reta'm ronojel eta'mab'al
e xas k'o ri ukowinem puwi' ri jetaq kuk'ut ri q'ij.
- ¹⁹Ri Are' kuya ub'ixik ri ok'owinaq chik e ri petinaq chwe'q kab'ij,
e kuk'utu ri retal ri k'u'talik jastaq.
- ²⁰Man k'o ta jun chomanik kanimaj chuwach ri Are',
man k'o ta jun tzij kk'utajik chuwach ri Are'.
- ²¹Ri unimal ri uno'jib'al utz ucholexik xub'ano,
rumal rech che ri Are' xas k'olik chub'eq'ij chub'esaq,
rumal rech che ri are' man k'o ta xtikow uloq rech,
e man k'o ta ksacho ub'ik uwach,
e man k'o ta ktiq ukok chech on kesax ukoq chech,
e man rajawaxik ta jun upixab' winaq chech.
- ²²Nimalaj ub'antajik ronojel ri jetaq uchak!
rajawaxik kqalab'ajik weri' jacha jun ujuluw q'aq'.
- ²³Ronojel weri' xas pa junalik k'o ri uk'aslemal
e ronojel mul knimanik aretaq chi' rajawaxik.
- ²⁴Ronojel ri jastaq pa akakab' b'enaq, jun k'o chuwach ri jun chik,
e man k'o ta jun jas uwach che mata utz xub'an chech.

²⁵Chjunal jas uwach, kuk'ut ri rutzilal ri jun chik
 ħjachin kkos ri' che rilik ri uq'ijil?

Ri q'ij*

43¹Ri q'ij, unimal ri uxe' kaj, unimal ri jetaq ch'imil k'o pa kaj,
 jeri' ri nimalaj ub'antajik ub'anom ri uq'ijil pa ri kaj.

²Ri q'ij chi aretaq chi' kel uloq, kuya ub'ixik:

«Nimalaj ub'antajik ri uchak ri Nimalaj Ub'antajik!»

³Aretaq chi' tak'alq'ij kuchaqi'jarisaj ri uwach ri ulew,
 ħjachin kkwonik kkanaj kan chuwach ri uq'aq'al?

⁴Kya' uchuq'ab' ri uq'aq'al ri tuj arech kb'antajik,
 ri chak che rajawaxik q'aq' chech,
 e ri q'ij oxmul chi na ri uq'aq'al che kupororej ub'ik ri jetaq juyub';
 kusostajisaj ub'ik ri jetaq sutz',
 ri usaqil kumoyarisaj ri uwoq'och ri winaq.

⁵Nim ri ub'antajik ri Ajawxel che are xb'anowik
 e xas ruk' ri utzij ri Are' aninaq kutij anim chech ri ub'e.

Ri ik'

⁶Xoquje' ri ik', chi pa junalik k'o pa ri uk'olb'al
 arech kuk'ut ri jetaq q'ij, jun junalikalaj k'utb'al.

⁷Ruk' ri ik' kpe wi uloq ri ukutb'al ri jetaq nimaq'ij,
 we jun ch'imil ri' kqaj uwach aretaq chi' xq'ax ri ke't ik' (rel ik').

⁸Ri k' ruk'am ri ub'i' are';
 ri are' mayib'al uwach kk'iyik aretaq chi' kjaltajik,
 kuk'ut kisaqil ri jetaq ajch'o'j ek'o chikaj,
 kch'ub'linik chikaj.

Ri jetaq ch'imil

⁹Ri uje'alal ri kaj are ri uq'ijil ri ch'imil;
 kusaqarisaj uwach ri jetaq kaj che rech ri Ajawxel.

¹⁰Rumal ri utzij ri Ajawxel ejeqelik jacha ri xtaqanik ri Are'
 e man ke'el ta pa ri kik'olb'al.

Ri raxkyaq'ab'

¹¹Chawilampe' ri raxkyaq'ab' e chatewchi'j ri xb'anowik
 ħSib'alaj je'lik kka'yik ri ub'antajik!

¹²Kusutij rij ri kaj ruk jun setesikalaj uq'ijil,
 are ri uq'ab' ri Nimalaj Ub'antajik xkojow pa ri kaj.

Ri jetaq mayib'al k'o chuwachulew

¹³Ktaqanik e ktzaq uloq ri saqtew,
 jeri' jacha ri ktaqanik kb'irir uloq ri kaypa'.

- 14Rumal k'uwa' xetortaj uloq jawi' ek'olom wi,
e kerapapik ri sutz' jacha kkib'an ri chikop ajuwokaj.
- 15Ruk' ri ukowinem kub'an t'eb't'ik chech ri jetaq sutz'
e kuk'isa' kanoq pa saqb'ach;
- 16aretaq chi' kilitajik ri Are' keb'irb'itik ri jetaq juyub';
aretaq chi' kpe chech, kuxut'uj uloq ri ukyaqiq'al ri ukaj uxkut ulew.
- 17Rumal ri uch'ab'al ri ukaqulja ri ulew kub'an ri uchak;
jacha ri nim kyaqiq' k'o pa ri urox uxkut kaj.
Jacha chikop e'ajuwokaj che kechaki'k jeri' kujub'uj uwach ri saqtew,
jacha sak' kqaj uloq chuwach ri ulew.
- 18Ri uwoq'och ri winaq kumay uwach ri uje'lal ri usaqil,
e aretaq chi' tajin kqaj uloq junwi kuna' ri ranima'.
- 19Xoquje' jacha atz'a'm kujub'uj uloq cho ri ulew ri saqtew,
e aretaq chi' kat'ajajik jacha t'ist'a'q taq k'ix kub'an pa ri ulew.
- 20Ri xu'w kyaq'iq' kpe pa ri urox uxkut kaj, kjumum uloq,
e kutz'aq rib' ri tew puwi' ri ja';
kulemej rib' puwi' ronojel ri ja' k'olik,
e ri ja' jacha ukojom jun ch'ich' ratz'yaq kka'yik.
- 21Kutijej ub'ik ri jetaq juyub' e kupororej ub'ik ri tz'inalikalaj ulew,
e jacha jun q'aq' kuk'at ub'ik ri raxroj k'olik.
- 22E jacha jun kunab'al chech ronojel kopan chi ri sutz' mayul,
are chi ri xaqq'aj kpe chi uloq aretaq chi' q'axinaq
chi tewalaj kyaqiq' e ktzaliq uloq ri ki'kotemal.
- 23Jacha ri xuchomaj, kuqasaj ri unimal ri nimalaj siwan
k'atek'uri', xukoj ri ch'aqap taq ulew pa ri polow.
- 24Ri winaq che keb'in puwi' ri polow kkitzijoq
ri jetaq taq k'ax kriqitaj pa ri are';
ri ruk' ri kkib'ij, sachib'al k'u'x kujkanajik;
- 25chila' k'o wo ri jastaq che man ch'ob'atal ta uwach e mayb'al taq uwach,
k'i kiwach ejalajoq taq chikop e exhib'ib'al taq chikop erech ri polow.
- 26Rumal ri utoq'ob' ri Dyos, utz ub'anik kub'an ri uchak ri utaqo'n xutaq uloq,
e rumal ri utzij ronojel k'o pa ri uk'olb'al.
- 27Loq' na wa' kqab'ij k'i taq puwi' weri' e man k'o ta uk'isi wa';
pa jun tzij kinb'ij: «Arre' ri are' ronojel».
- 28¿Jawi' kqariq wi qachuq'ab' arech ri uj kqaya' nimalaj uq'ijil ri are'?'
¿Are ri Are' ri Nimalaj Ub'antajik puwi' ronojel ri uchak!
- 29Ri Ajawxel nimalaj xib'rikil e nimalaj ri ub'antajik,
mayib'al ri ukowinem.
- 30Chiya'a b'a' nimalaj uq'ijil ri Ajawxel ruk' nimalaj taq itzij chi k'ate' ri kixkowin chech,
rumal rech che ri are' xas kkanaj na ri' ajsik chech weri'.
Aretaq chi' nim uq'ijil kiya'o, nim ichuq'ab' ri' kiriqo,
mixkos b'a' chech weri', rumal rech che man k'o ta uk'isik ri' ri ichak.
- 31¿Jachin xliwik ri are' arech kkowinik che ub'ixik ri ub'antajik?
¿Jachin kkowinik kuya nimalaj uq'ijil jacha ri taqal chech ri are'?
- 32Ek'o na nimalaj taq jastaq k'u'talik che are nim chuwach weri',
ri uj xa jub'iq' chech ri uchak qilom.
- 33Rumal rech che are ri Ajawxel xb'anow ronojel

e xuya chkech ri esuk' taq winaq ri uno'jib'al.

Ri uya'ik kiq'ijil ri e'jer eqati't eqamam

- 44¹Nim cheqila' wi ri winaq che nim kiq'ijil,
ri eqamam, ri eqa'ija'lil uloq ri uj, jacha ri kicholem kib' kib'anom uloq.
- ²Nimalaj taq q'ijalil xub'an ri Ajawxel,
e xuk'ut ri nimalaj q'ijil chi pa ri ojer uloq.
- ³Xek'oji' e'ajawinel pa ri kajawib'al
e xk'oji' kiq'ijil rumal ri nimalaj taq kichak xkib'ano;
enik'aj chik kino'jinik pa ri mulin ib',
xkiq'axej ri jetaq utzij ri Dyos pa ri jetaq kitzij;
- ⁴enik'aj chik xkik'am kib'e' ri siwantinimit ruk' ri pixb'anik,
ri keta'mab'al k'olik, xas are kino'jib'al ri siwantinimit
e ri tzij xkik'utu, no'jibb'al taq tzij;
- ⁵enik'aj chik are xkichakuj ri q'ojomanik,
e xkitz'ib'aj je'likalaj taq tzij;
- ⁶enik'aj chik eq'inom taq winaq e k'o sib'alaj kichuq'ab',
k'o utzilalaj kik'aslemal pa ri kachoch.
- ⁷Konojel ri e'are' ri', xya ri kiq'ijil chkiwach ri winaq pa pa taq ri kiq'ij ri e'are'
nim xe'ilitaj wi ri e'are' pa taq kiq'ij kanoq.
- ⁸Ek'o nik'aj chkixo'l ri e'are' che xkiya' kan jun kib'i'
ri rumal nak'uri' che utz kitzijoxik kb'an kamik ri'.
- ⁹Enik'aj chik, man k'o ta jun na'tisab'al kech xkiya' kanoq
xsach ub'ik kiwach jacha man xek'oji' ta choq'ijisaq.
Ri e'are' xeq'ax ub'ik choq'ijisaq jacha man xe'alax taj,
e xoquje' jeri' xsach ub'ik kiwach ri ekalk'uwa'l che eteren uloq chkij ri e'are'.
- ¹⁰K'atek'uri', we e'utz taq winaq ri',
ri suk' taq kichak man sachinaq ta kanoq.
- ¹¹K'o kanoq chkixo'l ri kija'lil,
k'o kanoq jun q'inomalaj kechb'al, are ri kij'alil.
- ¹²Ri kija'lil xkiterne'b'ej ri jetaq pixab'
xoquje' ri kalk'uwa'l kumal ri e'are'.
- ¹³Chi pa junalik xekanajik ri kija'lil,
e ri kiq'ijil man kchup ta uwach ri'.
- ¹⁴Ri kib'aqil xemuqik pa utzil
e ri kib'i' kk'asi'k ri' pa taq ri mayilq'ijisaq.
- ¹⁵Ri jetaq siwan tinimit kkitzijoq ri' ri kino'jib'al,
ri nimalaj kiq'ijil kkiya' ub'ixik ri' ri mulin ib'.

Ri Henok

- ¹⁶Ri Ajawxel utz xril ri Henok e xuch'elej ub'ik ri are',
ri are' jun k'utb'al chech ri uk'exik k'u'x.

Ri No'e

- ¹⁷Ri No'e, suk'alaj winaq xriqitajik
 pa ri uq'ij ri uq'aq'al oyowal ri are' xuxik k'ak' utux;
 rumal ri are' xeto'taj kan ekeb' oxib'winaq cho uwachulew
 aretaq chi' pe ri kamikalaj jab'.
- ¹⁸Xb'an junalikaj taq chapb'al q'ab' ruk' ri are',
 arech man k'o ta chi jun ti'ojal kchup uwach rumal ri nimalaj jab'.

Ri Ab'raham

- ¹⁹Ri Ab'raham, nimalaj tataxel chkech ek'i taq amaq',
 man k'o ta jun xjunamitaj ri uq'ijil ruk' ri are'.
- ²⁰Ro are' xuk'ol pa ri ranima' ri upixab' ri Nimalaj Ub'antajik
 e xub'an jun chapb'al q'ab' ruk' ri are'.
 Pa uti'ojal ri are' xut'iq wi we chapb'al q'ab' ri'
 e pa ri ukajmaxik, xriqitajik che qastzij man xuk'ex ta ri utzij.
- ²¹Rumal k'uri', ri Dyos xujikib'a' ub'ixik ri utzij chech ri are'
 che ke'utewchi'j konojel ri jetaq amaq' chi rumal ri rija'lil ri are',
 che kupoq'isaj na kiwach jacha ri poqlaj k'o chuwachulew
 e ri rija'lil kuwa'lisaj na ri' jacha ri jetaq ch'imil,
 e kechb'al ri' kuya' na ri' amaq' chkech,
 chi kmajtaj ub'ik pa jun polow e kopan ri' pa ri jun chik,
 chi kmajtaj ub'ik pa ri Nimaja' e kopan ri' pa ri uxkut taq kaj ulew.

Ri Isa'ak e ri Jakob'

- ²²Xoquje' jewa' xujikib'a' chech ri Isa'ak,
 rumal rech che kutoq'ob'isaj uwach ri utat Ab'raham.
 Ri tewchi'b'al kech konojel ri winaq e ri chapb'al q'ab'.
- ²³Xukoj weri' cho ri ujolom ri Jakob'.
 Qas xujikib'a' chi jumul weri' ruk' ri jetaq utewchi'b'al puwi' ri are'
 e ri rechb'al xuya'o, are ri amaq';
 xujach uwach ri jetaq uch'aqapil e weri' kuya chkech ri ekab'lajuj ujuq'at.

Ri Mo'ises

- Xub'ano, arech kel chi ruk' ri are' jun winaq che rech utzil
 che nimalaj ub'antajik chkiwach konojel.
- 45**¹Loq' chuwach ri Dyos e chkiwach ri winaq,
 are ri Mo'ises, che tewchi'talik ri una'tisaxik.
- ²Xuya' jun uq'ijil jacha ri kiq'ijil ri etyoxlaj taq winaq
 xuya' nimalaj uchuq'ab' arech kixib'ij kib' ri e'uk'ulel.
- ³Rumal ri utzij ri Mo'ises xutak'ab'a' ri jetaq umayb'al,
 e xuya' uq'ijil chkiwach ri e'ajawinel;
 xuya' chech ri are' ri jeta uixab' arech kuya chkech ri e'uwinaq
 e xuk'ut jub'iq' chuwach ri are' ri uq'ijil.
- ⁴Xutoxrisaj ri are' ruk' ri ukojonik e ri ukme'lal

xucha' ri are' chkixo'l konojel ri winaq ek'ask'oj choq'ijisaq:
⁵xub'ano arech xuta' ri utzij ri Are' xuk'am ub'ik e xrokisaj pa ri q'equ'mal;
 xuya' ri jetaq taqanik chech e xril rib' ri kiwach,
 ri jun pixab' rech k'aslemal e rech nimalaj eta'manik,
 arech kuk'ut chuwach ri Jakob' ri jetaq utaqanik
 e chuwach ri Isra'el ri jetaq upixb'anik che rajawaxik kb'anik.

Ri A'aron

⁶Xuch'elej ri A'aron, ri jun tyoxlaj winaq che jacha ri Mo'ises,
 che rachalal, e jun chkixo'l ri ujuq'at ri Levi,
⁷xujikib'a' ri are' pa ri uk'olb'al ruk' jun junalikaj chapb'al q'ab'
 e xuya ri uchuchqajawisanik ri siwantinimit chech ri are'.
 Xuya' ri utzil chech ruk' ri uchak upatan,
 e xukoj chech ri are' ri jun atz'yaq che nimalaj uq'ijil.
⁸Xukoj chrij ri are' jun tz'aqatalaj uq'ijil
 e xukoj nik'aj taq k'utb'al chech, che kuk'utu nimalaj ukowinem k'olik,
 xukoj nik'aj taq usaka'w, xukoj ri uq'u' e ri efod.
⁹Xukoj chuchi' nik'aj taq uwiqib'al che je'likalaj taq granadas
 e chuchi' nik'aj taq q'an pwaq kotz'i'j che ketzintzatic aretaq chi' kb'inik,
 e arech ktatajik pa ronojel ri Nim Rachoch ri Dyos aretaq chi' ktzintzatic,
 e weri' jun na'tisab'al chkech ri ekak'uwa'l ri siwantinimit;
¹⁰xoquje' xukoj tyoxlaj taq atz'yaq chech che b'anom ruk' q'an pwaq, ruk' kyaqtuntuj
 e ruk' eskarlata, che uchak jun ajdamasko;
 xukoj ri uwo'uk'u'x chech che rech q'atb'al tzij, ri Urim e ri Tummim,
¹¹je'likalaj taq ab'aj che jacha jetaq t'iqb'al b'anom chech;
 job'jik q'an pwaq b'anom chech e weri' xas uchak jun che kuchakuj ri q'an pwaq,
 rech na'tisab'al rech, rech ri tz'ib'atalik chila',
 ekab'lajuj, rumal rech che ekab'lajuj ri ujuq'at ri Isra'el;
¹²e jun wiqib'al q'an pwaq k'o puwi' ri su't pib'al ujolom,
 t'iqtalik ruk' jun tiqb'al, k'utb'al rech ri utyoxrisaxik,
 nimalaj uq'ijil weri', e jun utzalaj chak wa',
 k'i' rilik ronojel we jetaq wiqib'al ri'.
¹³Man xilitaj ta nik'aj wiqib'al nab'e, che jeri' jacha je'ilikalaj taq jastaq ri',
 e weri', man k'o ta jumul xukoj jun kaxlan winaq,
 xuwi ri e'uk'ojol ri are' xekojowik,
 e chi pa junalik ri erija'l ri are'.
¹⁴Ri jetaq tab'al toq'ob' kub'ano,
 chi ronojel xk'is ub'i uk'atik pa ri q'aq' e kamul pa jun jun q'ij.
¹⁵Ri Mo'ises xutyoxrisaj ri are'
 e ji'onsaj ri are' ruk' ri tyoxlaj ole'o.
 E weri' jun junalikaj chapb'al q'ab' chech ri are'
 xoquje' jun chapb'al q'ab' chkech ri rija'lil are' chi k'ate' tzij na kk'is ri uwach ri kaj,
 arech knob'ejik che ub'anik ri q'ijlanik e arech kupatanij ri chuchqajawisanik
 e arech kutewchi'j ri utinimit pa ri ub'i' ri Ajawxel.
¹⁶Xucha' ri are' chkixo'l konojel ri winaq che ek'as choq'ijisaq
 arech kuchi'j ri tab'al toq'ob' chuwach ri Ajawxel,
 arech kuchi'j ri k'ok q'ol e ri utzalaj kunab'al na'tisab'al rech

- e arech kuta sachb'al makaj pakiwi' konojel ri siwantinimit.
- ¹⁷Xuya' chech ri are', rumal ri jetaq utaqanik,
ri kowinem puwi' ri jetaq utzij ri upixab',
arech kuk'ut chuwach ri Jakob' ri jetaq tzij xtaqan chech
e arech kuya' ri kusaqarisaj ri upixab' chuwach ri Isra'el.
- ¹⁸Enik'aj ekaxlan taq winaq xkimulij kib' xewa'laj chrij ri are',
e achixom xkina' chech ri are' pa ri tz'inalik ulew,
ri e'uwinaq ri Datan e ri e'uwinaq ri Ab'iram
e ri e'ujuq'at ri Kore, nimalaj koyowal chech e sib'alaj xech'u'jarik.
- ¹⁹Ri Ajawxel xrilo weri' e xyakataj ri uq'aq'al royowal chkij,
e xuchup kiwach ri e'are' rumal ri uq'aq'al royowal.
Nimalaj taq mayb'al xub'ano, rech kik'ule'laxik ri e'are',
xe'ub'ujuwisaj ub'ik pa ri ujuluw uq'aq' ri q'aq'.
- ²⁰K'atek'uri', xunimarisaj chi na ri uq'ijil ri A'aron, e xuya' jun rechb'al ri are',
xusipaj chech ri are' ri nab'e taq uwach ri jastaq,
e are xunab'isaj usipaxik chech ri nab'e taq kaxlanwa.
- ²¹Rumal k'uwa' weri', ri e'are' kkitij ri jetaq tab'al toq'ob' che kya chech ri Ajawxel
che xuya' ri Are' chech ri are' e chkech ri erija'lil.
- ²²Kne'b'a' pa ri rulew ri tinimit man k'o ta kechb'al ri e'are',
xoquje' pa ri tinimit man k'o ta jumej kulew ri e'are' chkixo'l ri winaq:
«Rumal rech che in ri injumej awulew e in ri inawecheb'al».

Ri Pinjas

- ²³Ri Pinjas, uk'ojol ri Ele'asar, ri are' urox pa ri q'ijil,
rumal rech che ri are' achixom pa ri uxib'rikil chuwach ri Ajawxel,
ri are' k'o xko'ji'k chkiwach ri winaq che xkiwa'lisaj uloq kib'
ko xk'oji'k rumal ri utzil k'o pa ri ranima' ;
xa jek'uri', rumal ri are', ri Isra'el xsachitaj ri umak.
- ²⁴Rumal k'u weri', xb'an jun chapb'al q'ab' ruk' ri are', jun chapb'al q'ab' rech utzil,
che are are' knab'ejik pa ri tyoxlaj k'olb'al e knab'ejik chkiwach ri siwantinimit,
arech kuriq ri are' e kkiriq ri erija'lil
ri nimalaj uq'ijil ri patanajik pa ri junalikalaj chuchqajawisanik.
- ²⁵Xoquje' xb'an jun chapb'al q'ab' ruk' ri David,
ri are' che uk'ojol ri Jese, e cheh jun chkixo'l ri ujuq'at ri Juda,
che ri rechb'al kq'axik xuwi chech jun ukojol e chech jun chik.
K'atek'ut, ri rechb'al ri A'aron kq'ax' chkech konojel ri erija'lil.
- ²⁶Chukojo' b'a ri Dyos ri no'jib'al pa ri iwanima'
arech ruk' suk'il kib'an ri q'atojtzij puwi' siwant utinimit,
e arech man ksach ta uwach ri kutzilal ri e'ojer inan itat
xane' chq'ax b'a' ri kiq'ijil chkech ri ekija'lil.
- 46**¹Ri Josu'e che uk'ojol ri Nun, ri are' xukoj uchuq'ab' pa ri ch'o'j,
are are' xkanaj kanoq pa uk'exwach ri Mo'ise arech kuxik q'axal utzij ri Dyos,
are ri are', xas rumal ri ub'i' k'olik,
xuk'ut ri nimalaj ub'antajik che kikolik ri echa'talik rumal ri Ajawxel,
arech kuk'ajisaj kiwach ri ekik'ulel che kewa'laj uloq chkij,
e arech ke'ukoj ri Isra'el pa taq ri kulew.

- ²¡Nimalaj ri uq'ijil xuch'ako aretaq chi' xuwa'lisaj ajsik ri uq'ab',
e aretaq chi' xutzinklej ri ch'ich' rech ch'o'j pakiwi' ri jetaq tinimit!
- ³¿Jachin jun achi xnab'ejik chuwach ri are' che k'o sib'alaj uchuq'ab'?
¡Ri are' xub'an ri jetaq ch'o'j che rech ri Ajawxel!
- ⁴¿La man xtak'i' ta ri q'ij aretaq chi' xtaqan ri uq'ab' ri are'
k'atek'uri' jun q'ij xuxik keb' q'ij?
- ⁵Ri are', xokik che usik'ixik ri Nimalaj Ukowinem,
aretaq chi' sutul kij kumal ri ek'ulel
k'atek'uri', ri Ajawxel qas nimalaj xutatab'ej ri are'
e ruk' nimalaj uchuq'ab' xusetej uloq ri saqb'ach.
- ⁶Xtzaq pakiwi' ri jun k'ulel amaq' e pa ri xulanik xuchup kiwach ri ek'ulel:
arech, konojel ri jetaq amaq' keta'maj ri uchuq'ab' ri kich'ich' rech ch'o'j
e che are ri Ajawxel nab'ejinaq chkiwach pa ri ch'o'j.

Ri Kaleb'

- Rumal rech che ri are', pa ronojel xuterne'b'ej ri Nimalaj Ukowinem;
- ⁷pa taq ri uq'ij ri Mo'ises xuk'ut ri usuk'il chuwach ri Yahweh,
xoquje' jeri' xub'an ri Kaleb', ri are' che uk'ojol ri Yefunne,
jeri' xub'ano aretaq chi' xuch'ij ri ch'oj chkiwach ri mulin ib',
e xa jeri' xutz'apij ri b'e chkiwach ri winaq arech man kemakun taj,
xoquje' xutz'apij kichi' ri e'itzel taq winaq chech ri wixwitem.
- ⁸Xuwi ri e'are' ekeb' xekotaj kanoq chkixo'l
chkixo'l e 600 mil achijab' che eb'enaq chkaqan,
arech ke'okisaxik pa ri kechb'al,
pa ri ulew jawi' kb'elel ri leche' e ri uwa'lche'.
- ⁹K'atek'uri', ri Ajawxel xuya' ri uchuq'ab' ri Kaleb'
e ri uchuq'ab' ri' xas xkanaj chech chi k'ate' na xri'job'ik ri are',
xraq'anisaj puwi' ri jetaq juyub' k'o cho ri uwach ulew
ri ulew ri' jacha kechb'al xkik'olo ri erija'lil,
- ¹⁰arech keta'maj konojel ri e'ajisra'el
che utz ri uterene'b'exik ri Ajawxel.

Ri eq'atal taq tzij

- ¹¹Ri eq'atal taq tzij, chkijujunal ruk' ri kib'i',
konojel we achijab' ri' man xub'an ta akeb' kik'u'x
ri e'are' che man xkitas ta apan kib' chuwach ri Ajawxel,
¡Jun tewchi'b'al b'a' ri kina'tisaxik ri e'are'!
- ¹²Chkotz'i'jin b'a' ri kib'aqil chi pa ri kimuqub'al uloq,
chub'ana' b'a' k'ak' ri kib'i'
chkixo'l ri ekalk'uwa'l we nimalaj kib'antajik winaq ri'.

Ri Samue'l

- ¹³Ri Samue'l, sib'alaj loq' chuwach ri Rajaw;
q'axal utzij ri Ajawxel, are ri are' xwokow ri ajawib'al

- e xe'ujj'onsaj ri e'ajawab' che k'o kiq'atb'altzij pakiwi' ri siwan utinimit.
- ¹⁴Xas pa ri upixab' ri Ajawxel xub'an ri q'atojtzij pakiwi' ri mulin ib' e ri Ajawxel xusolij ri Jakob'.
- ¹⁵Rumal rech che man xub'an ta keb' uk'u'x xuxik q'axal utzij ri Dyos, rumal ri jetaq utzij xuya ub'ixik, xilitajik che ri are' jun ajsaqwachom.
- ¹⁶Xusik'ij ri Ajawxel ri nimalaj Ukowinem, aretaq chi' ri ekik'ulel kisutim kij ri e'are', e xuchi'j jun alaj chi'j che ktu'n na.
- ¹⁷K'atek'uri', chi pa ri kaj uloq xub'an ri Ajawxel che kqinlajik ri kaqulja, e ruk' nimalaj xib'rikil xub'ano che xtatajik ri uch'ab'al;
- ¹⁸xuchup kiwach ri ek'amal taq b'e chkech ri ek'ulel xoquje' xuchup kiwach konojel ri enima'q taq kiwinaq ri e'ajfiliste'o.
- ¹⁹Aretaq chi' maja' kb'e pa ri junalikajalaj uxlanem xuya ub'ixik ri saqalajtzij chuwach ri Ajawxel e chuwach ri rajaw: «Man k'o ta meb'il, xoquje' man k'o ta xajab' xinwelaq'aj chkech ri winaq». E man k'o ta jun winaq che k'o xuch'a' puwi' ri are'.
- ²⁰E aretaq chi' kaminaq chi ub'ik, xuq'axej na kanoq ri utzij ri Dyos, xub'ij na chech ri ajawinel ri kuk'isb'en nan wi chi pa ri ulew xch'aw uloq, xuq'axej uloq ri utzij ri Dyos arech kuchup uwach ri retzelal ri siwan tinimit.

- 47**¹Chuwach chi aq'anoq ri are' xpe chi uloq ri Natan arech kuq'axej ri utzij ri Dyos pa taq ri uq'ij ri David.
- ²Jacha ri xepo che ktas apanow pa ri tab'al toq'ob' rech riqoj ib', jeri' ucha'ik xb'an ri David chkixo'l ri e'ajisra'el.
- ³Xaq xuna' rib' jacha jun alaj k'isik chuwach ri koj, e chuwach ri jun oso xaq xuna' rib' jacha jun alaj chij.
- ⁴Aretaq chi' k'ojol ala, zla man xukamisaj taj ri jun nimalaj raqan winaq e xa jek'uri' xresaj ub'ik ri kik'ixb'al ri siwantinimit, aretaq chi' xusutsa' puqa'b' ri jun ikyaq ruk' jun ab'aj, e xa jek'uri' xuqasaj ri Goli'ath che jun nimalaj raqan winaq?
- ⁵Ri are' xane xusik'ij ri Nimalaj Ajawxel e are ri Are' xuya' ri uchuq'ab' ri rikyaq'ab' uq'ab' arech kukamisaj ri jun achi rech ch'o'j che nimalaj ukowinem e arech kuwa'lisaj ri kichuq'ab' ri siwan utinimit.
- ⁶Rumal k'uwa' weri' xya chech ri are' jacha uq'ijil elajuj mil achijab' e nimalaj xtewchi'xik ruk' ri utewchi'b'al ri Ajawxel, e xchi'x chech ri si setexik wiqib'al rech ujolom k'utb'al rech ri uq'ijil.
- ⁷Rumal rech che ri are' xuchup kiwach ri ek'ulel che ek'o naqaj chkech xuchup kiwach ri e'ajfiliste'o, ri e'are' che e'uk'ulel chkech e'are', chi pa junalik xuq'ip ri kichuq'ab'.
- ⁸Pa ronojel uchak kub'ano, kumaltyoxij chech ri Tyoxlaj Ub'antajik ruk' ri tzij che nim uq'ijil; ruk' ronojel ranima' xub'ixoj ri jetaq b'ix, xa jek'uri' xuk'ut ri loq'oq'eb'al uk'ux chuwach ri Ajb'anal rech ri are'.
- ⁹Xe'ukoj enik'aj e'ajb'ixonel chuwach ri tab'al toq'ob', arech kkib'ixoj ki' utayik taq b'ix;

- e ronojel q'ij nim kkil na ri' ri Are' rumal taq kib'ix.
¹⁰Je'lik xub'an chech ri jetaq nimaq'ij,
 utz ucholexik xub'an chech ri chajim taq q'ij,
 aretaq chi' ri e'are' kchajajej che nim kil wi ri Ajawxel
 aretaq chi' chi aq'ab'il ktatajik ri nimaq'ij pa ri Tyoxlaj K'olb'al.
¹¹Ri Ajawxel xusach ri jetaq umak xub'ano
 e xub'ano che pa junalik kk'iy ri uchuq'ab',
 xuya' chech ri are' ri chapb'al q'ab' rech ri ajawinel,
 xujikib'a' jun utem nimalaj uq'ijil pa ri Isra'el.

Ri Salomon

- ¹²Xpe chi uloq chuwach chi aq'anoq ri are' jun uk'ojol che k'o sib'alaj uno'jib'al
 e rumal ri are', xk'oji' ri uk'aslemal pa nimalaj utzil.
¹³Ri Salomon xajawinik pa taq ri junab' che k'o utzil
 e ri Dyos xuya' ri ja'maril chech ri are' xaq jawije' k'o wi ri retal ramaq',
 arech kuyak jun Rachoch rech ri Ub'i' ri Are'
 e arech kusuk'umaj jun junalik tyoxlaj uk'olb'al.
¹⁴Ri at, sib'alaj k'o ano'jib'al aretaq chi' at k'ojol ala,
 at nojinaq chech ri a'eta'mab'al jacha jun nimaja!
¹⁵Ri awuxlab'al xunojisaj ronojel ri uwachulew,
 xanojisaj chech no'jib'al taq tzij che man kch'ob'taj taj.
¹⁶Ri ab'i' xopan chi pa ri ch'aqap taq ulew k'o pa ri naj taq polow
 e xatloq'oq'exik rumal che xaya ri utzil.
¹⁷Rumal ri jetaq ab'ix, ri no'jib'al taq atzij, ri q'atoztzij xab'ano
 e rumal ri ch'ob'oj xab'ano, nim xatilik pa ronojel ri uwachulew.
¹⁸Xas pa ri ub'i' ri Ajawxel Dyos, ri are' che kb'ix Udyos ri Isra'el chech,
 xamulij ri q'an pwaq jacha umulixik ri saq taq ch'ich'
 e jacha q'an ch'ich' xak'i'arisaj uwach ri saq pwaq.
¹⁹K'atek'uri', xaq'oyb'a' ri ak'alk'ax kuk' ixoqib',
 e xajach pa kiq'ab' ri e'are' ri ukowinem ri ab'aqil.
²⁰Xa jek'uri' xatz'ilob'isaj uwach ri aq'ijil,
 xaxaq'alb'ej ri tyoxlaj kib'antajik ri e'awija'alil,
 e xasik'ij ri oyowal pakiwi' ri e'awlk'uwa'l
 e xkiriq ri koqb'al rumal ri ach'u'jilal,
²¹chi xopanik che xkijach na kiwach e xkib'an keb' kowinem,
 xk'iy uloq pa ri Efra'im jun ajawib'al che xunimarisaj rib'.
²²K'atek'ut, ri Ajawxel man k'o ta jumul mat xpax uk'u'x chkech
 xoquje' man xujik' ta ri utzij chech ri jetaq tzij ujikib'an ub'ixik,
 xoquje' man xe'uxutuj ta ri erija'lil ri uch'a'om ri Are'
 e man xuchup ta kiwach ri erija'l ri jun che xuloq'oq'ej ri Are'.
 Rumal k'uwa' weri' xe'uya' jun juq'a't chech ri Jakob'
 e xuya' jun utux chech ri David che xtuxnik uloq ruk' ri are'.

Ri Rob'o'am

- ²³K'atek'uri', ri Salomon xuxlan ub'ik kuk' ri e'utat,

e xukoj kan pa uk'exwach ri are' jun chkech ri erija'lil,
 jun che nimalaj ch'u'j chkixo'l ri siwantinimit e che man k'o ta kno'jinik;
 are ri Rob'o'am, che xuch'ikmij ub'ik ri siwantinimit
 arech kewa'lajik che ub'anik ri ch'o'j.

Ri Jerob'o'am

K'atek'uri', ri Jerob'o'am, uk'ojol ri Neb'at,
 ri xb'anowik che arech kmakun ri Isra'el
 e xuk'ut chuwach ri Efra'im ri itzel b'e.
²⁴Aretaq chi' wa' xmajtaj uk'iyik ri jetaq kimak
 xa jek'uri' xek'am ub'ik pa naj taq tinimit.
²⁵Ri e'are' xkitzujuk e xkib'ano ronojel uwach itzel,
 chi k'ate' na xpe ri k'ax pakiwi'.

Ri Eli'as

48¹K'atek'uri', xk'iy chi uloq jacha jun q'aq', ri Eli'as, ri q'axel utzij ri Dyos,
 ri utzij kporonik jacha ujuluw q'aq'.
²Ri are' xuk'am uloq pakiwi' ri wi'jal
 e rumal ri rachixom ek'i ri xe'ukamisaj chkixo'l ri e'are'.
³Rumal ri utzij ri Ajawxel xutz'apij ri jetaq kaj,
 xoquje' oxmul xutzaq uloq q'aq'.
⁴Nimalaj aq'ijil Eli'as pa ri jetaq amayb'al!
 ꞑJachin jun winaq ri' che nimal kuna'o kujunamitisaj rib' awuk' ri at?
⁵Ri at che xak'asuj chi na uwach jun winaq che kaminaq chik
 e xak'asuj uloq pa ri Se'ol, rumal ri utzij ri Nimalaj Ub'antajik.
⁶Ri at che xe'aqasaj enik'aj taq ajawinel,
 xe'ak'yaq uloq cho ri kich'at enik'aj winaq che nimalaj kib'antajik,
⁷ri at che xatyajik pa ri Sina'i,
 e pa ri Horeb' xato ri tzij k'ajisab'al taq wach,
⁸ri at che xe'aji'onsaj enik'aj taq ajawinel arech kkitzelij uk'axel ri k'ax,
 e enik'aj uq'axel utzij ri Dyos arech kekanaj kan pa ri ak'exwach,
⁹pa jun sutk'um q'aq' xatk'am ub'ik,
 xatk'am ub'ik pa jun ch'ich' che kuk'am nik'aj kej che kechub'linik,
¹⁰at ri xatokisaxik arech kach'a' ri k'ax petinaq
 arech kachup ri uq'aq'al royowal aretaq chi' maja' nimalaj ktzurtajik,
 arech ri etatxel kruk'aj rib' ri kanima' ruk' ri kanima' ri e'alk'uwa'lxelab'.
 e arech ke'ayak chi na jumul ri e'ujuq'at ri Isra'el.
¹¹Utz kech ri' winaq che xkil awach ri at
 e pa ri loq'oq'eb'al ku'x xekam ub'ik,
 rumal rech che xoquje' ri' ri uj kk'o'ji' qak'aslemal wa'.

Ri Elise'o

¹²Aretaq chi' ri Eli'as xb'aq'atix pa ri jun kyaq'iq',
 ri Elise'o xnoj chech ri ruxlab'al ri are';
 pa ri uk'aslemal man k'o ta jun ajawinel xkowinik xub'an k'ax chech ri are',
 man k'o ta jun winaq xkowinik xuya chuxe' ri ukowinem.

- ¹³Man k'o ta jun jas uwach che mata kkowin ri are' chech
 xoquje' aretaq chi' kaminaq chik, ri ub'aqil xuq'axej ri utz'ij ri Dyos.
¹⁴Pa ri uk'aslemal xub'an mayb'al taq jastaq
 e aretaq chi' kaminaq chik, nim xilitajik ri uchak xub'ano.

Man xkib'an ta ri utzil pa ri kik'aslemal

- ¹⁵Ruk' ronojel weri', ri siwan tinimit man xuk'ex ta ri uk'u'x,
 man xkiya' ta kan ri jetaq kimak kkib'ano,
 chi k'ate' xek'am na ub'ik pa jun naj ulew,
 e xjub'ux kiwach pa ronojel ri uwachulew.
 Xeto'taj kanoq xa ekeb' oxib',
 xekanaj kanoq ruk' jun ajawinel che kel pa ri rachoch ri David.
¹⁶Chkixo'l ri e'are' ek'o nik'aj che xkib'an ri utzil chuwach ri Dyos,
 enik'aj chik sib'alaj xemakunik.

Ri Eseki'as

- ¹⁷Ri Eseki'as xukoj uchuq'ab' ri utinamit
 e xrokisaj ub'ik ri ja' pa utinimit,
 ruk' nima'q taq ch'ich' xuwor ri jetaq ab'aj
 e xuyak ri k'olb'al taq ja'.
¹⁸Pa taq ri uq'ij ri are', xpe uloq ri Senakerib' che ub'anik ri ch'o'j
 are xunab'sisaj uloq ri Rab'sakes,
 ri are' ri', nimal xuna'o e xuyak ri uq'ab' puwi' ri Si'on,
 e ujikib'am uk'u'x ruk' ri nimal kuna'o.
¹⁹K'atek'uri', xb'irb'itik ri kanima' e ri kiq'ab' ri winaq,
 xkina' ri k'ax jacha ri k'ax kuna' jun yawab' ixoq che ku'tzir ruk' ri ral.
²⁰Xkisik'ij ri Ajawxel ri are' che toq'ob'isanel wachaj,
 e xkilik'ej ri kiq'ab' chuwach ri are'.
 E ri Tyoxlaj Ub'antajik, chi pa ri kaj uloq, animaq xutatab'ej ri kitzij
 e xuto' kiwach rumal ri uq'ab' ri Isa'i'as,
²¹xech'ayinik ri winaq ek'o pa ri kik'olb'al ri e'ajasiri'a
 e ri utaqo'n ri Dyos xe'ukamisaj ri e'are'.

Ri Isa'i'as

- ²²Rumal rech che ri Eseki'as xub'ano jachike utz chuwach ri Ajawxel
 e xuk'ut ri uchuq'ab' aretaq chi' xuterne'b'ej ri ub'e ri utat David,
 jacha xtaqan ri Isa'i'as chech ri are', ri q'axel utzij ri Dyos,
 ri are che nim ub'antajik, ri taqal chrij kokisax utzij pa ri saqwachom kub'ij.
²³Pa taq ri ujunab' ri are', ri q'ij xtzalij pa raqan;
 ri are' xtiq apan uwi' ri uk'aslemal ri ajawinel.
²⁴Ruk' ri ukowinem ri ruxlab'al xril ri uk'isb'alil ri jetaq q'ij
 e pa ri Si'on, xukub'isaj kik'u'x ri winaq che tajin ke'oq'ik,
²⁵xuq'alajisaj ri jastaq che petinaq chwe'q kab'ij chi k'ate' na pa ri junalik
 xoquje' ri awatalik jastaq aretaq chi' maja' kk'ulmatajik.

Ri Josi'as

- 4⁹ Ri natisab'al rech ri Josi'as, are ri jacha jun xolom uwach k'ok'alaj q'ol
 che xsuk'umaxik rumal jun ajb'anal k'ok'alaj taq kunab'al;
 pa ronojel chi'aj, ri are' sib'alaj k'i jacha ri uwalche',
 jacha ri q'ojom kb'an pa ri nimaq'ijalaj wa'im.
²Ri are' utz xu'k'isa' wi ri uk'exik ri kanima' ri siwan tinimit,
 e xresaj ub'ik ri jastaq che man suk' taj;
³jikomal xuk'am ub'ik ri kanima' chuwach ri Ajawxel,
 pa taq ri kiq'ij ri man esuk' winaq taj, ri are' xukoj ri suk'il.

Ri ek'isb'al taq ajawinel e ek'isb'al taq eq'axal utzij ri Dyos

- ⁴Exuwi ri David, ri Eseki'as e ri Josi'as,
 che man sib'alaj xemakun taj, k'atek'uri' konojel ri nik'aj chik xemakunik,
 xkik'yaq kanoq ri upixab' ri Nimalaj Ub'antajik;
 rumal k'uwa' weri', xewonob'ax kanoq ri erajawinel ri Juda.
⁵Rumal rech che xkijach pa kiq'ab' enik'aj chik ri kichuq'ab'
 e ri kiq'ijil xkijach puq'ab' jun kaxlan amaq'.
⁶Ri ek'ulel xkit'iq q'aq' chech ri tyoxlaj k'olb'al che ch'atalik,
 tz'inalik xkib'an kan chech ri uxol' taq b'e,
⁷jacha ri ub'im kanoq ri Jeremi'as; ri are' che nimalaj k'ax xkib'an chech,
 ri are' che xas tyox chi uloq cho ri usantil ruk' ri unan
 arech kumich' ri urab', kuwilij ub'ik e kuchup uwach ri jastaq
 xoquje' arech kuyak chi na e kutiko.
⁸Ri Eseki'el, xril ri saqwachoch rech ri q'ijilal
 che are ri Dyos xk'ut chuwach puwi' ri jun kich'ich' ri ekerub'im,
⁹rumal rech che xna'taj ri ek'ulel chkech aretaq chi' tajin ri jab'
 e xutoq'ob'isaj kiwach ri winaq che eb'enaq pa ri suk' b'e.
¹⁰K'atek'uri', ri ekab'lajuj eq'axel utzij ri Dyos,
 chkotz'i'jinoq ri kib'aqil pa ri kimuqub'al
 rumal rech che ri e'are' xkikub'a' uk'u'x ri Jakob',
 e xkiloq' ri are' rumal ri ukojonik e ri reye'b'al.

Ri Sorob'ab'el e ri Josu'e

- ¹¹Jas uq'ijilaxik kqab'an ri Sorob'ab'el?
 jRi are' xuxik jacha jun tiqb'al mulq'ab' pa ri rikyaq'ab';
¹²xoquje' jeri' ri Josu'e che uk'ojol ri Josedek!
 ri e'are', pa taq ri kiq'ij, xkiyak ri Nim Rachoch ri Dyos
 e xkiyak ri Tyoxlaj Nim Ja chech ri Ajawxel
 ri are' che pa junalik ri uq'ijil.

Ri Nehemi'as

- ¹³Ri Nehemi'as nim ri na'tisab'al rech ri are',
 are ri are' xyakow chi jumul ri jetaq tapya che wilitajinaq kanoq,

xukoj ri jetaq uchi'ja e ri jetaq lawib'al
e xuyak chi jumu ri jetaq qachoch.

Ri unuk'ik uk'isb'al tzij

- ¹⁴Man k'o ta jun winaq choq'ijsaq che jeri' ub'anik xb'anik jacha ri Henok,
rumal rech che ri are' xtoqix ub'ik cho ri uwachulew.
¹⁵Xoquje' man xilitaj taj jun winaq che jeri' xa'laxik jacha ri Jose,
ri are' che k'amalb'e chkech ri erachalal e toq'b'al rech ri siwan utinimit;
ri jetaq ub'aq sib'alaj xsolixik.
¹⁶Ri Sem e ri Set xk'oji' kiq'ijil chkixo'l ri winaq,
k'atek'ut, puwi' ronojel ri winaq k'ask'oj chuwach ulew, k'olik ri Adam.

Ri chuchqajaw ri Simon

- 50**¹Ri Simon, ri uk'ojol ri Oni'as, are are' ri nimalaj chuchqajaw,
che pa ri uk'aslemal xuyak chi jumul ri Nim Rachoch ri Dyos
e pa ri taq uq'ij kowlaj utz'qik xub'an ri tyoxlaj k'olb'al.
²Are are' xb'an rech che kamul utz'qik xb'anik ri job'jikalaj utikb'alil
ri tak'atikalaj raqan utaypa ri Nim Rachoch ri Dyos.
³Pa taq ri uq'ij ri are' xk'otik ri ja'
xk'ot jun jul che chujala' ub'ik ri polow.
⁴Xe'uchomaj ri e'uwinac arech man kchup ta kiwach,
rumal k'uri' ko utz'aq xub'an ri tinimit arech man kekowin ta ri ek'ulel chkech.
⁵Nimalaj je'lik rilik ri are',
aretaq chi' erachi'l uloq ri winaq kel uloq chrij ri payu',
⁶jacha ri jun ch'imil k'o aq'ab' chuxo'l uloq ri sutz',
jacha ri ketekik rel ik',
⁷jacha ri q'ij che kch'ub'lin puwi' ri Nimalaj Rachoch ri Nimalaj Ub'antajik,
jacha ri raxkyaq'ab' che kjuluwik pa taq ri sutz',
⁸jacha ri ronxox ksi'jinik uloq pa ri uq'ijil,
jacha jun saqkotz'ij che k'iyininaq uloq chuchi' jun kwa',
jacha jun utux ri Lib'ano pa ri saq'ij,
⁹jacha ri q'aq' e k'ok' q'ol k'o pa porob'al,
jacha jun laq b'anom ruk' q'an pwaq,
che wiqiqem ruk' je'likalaj taq ab'aj,
¹⁰jacha jun uche'al olivo che k'o sib'alaj uwach,
jacha jun uche'al k'isis che b'irib'ik b'enaq e kopan pa taq ri sutz'.
¹¹Aretaq chi' kukoj ri jetaq ratz'yaq rech nimaq'ij
e kukoj je'likalaj taq wiqob'al taq rech k'olik,
aretaq chi' kaq'an pa ri tyoxlaj pa ri tab'al toq'ob'
kunojisaj ri tyoxlaj k'olb'al chech nimalaj q'ijil;
¹²e aretaq chi' kya ri wa chech che rech ri tab'al toq'ob' kumal ri echuchqajawib',
xas ri are' tak'al ukoq chunaqaj ri q'aq' k'o cho ri tab'al toq'ob',
e chunaqaj ri are' ek'o ukoq ri erachalal che jun ke't kib'anom chrij,
ejacha raxrojalaj taq tak'ar ek'o pa ri Lib'ano,
ejacha jun utikb'alil palmeras ri kilik.

- ¹³Konojel e'uk'ojol ri A'aron nimalaj je'lik ri kilik
aretaq chi' kuk'am pa ri kiq'ab' ri sipanik rech ri Ajawxel,
etak'al chuwach konojel ri mulin ib' rech ri Isra'el.
- ¹⁴Aretaq chi' kupatanij ri tab'al toq'ob', e kholej ri je'lik taq sipanik
rech ri Nimalaj Ub'antajik che nimalaj ukowinem.
- ¹⁵Kulik' apan ri uq'ab' ruk' ri pajb'al amaja',
kuq'ejej ub'ik jub'ik ri uwa'l uva e chuxe' tab'al toq'ob',
e weri' kyororik ri ruxlab' chuwach ri Nim Ub'antajik, ri Rajaw ri uwachulew.
- ¹⁶K'atek'uri', ri e'uk'ojol ri A'aron xkiraqej ri kichi',
kkoq'esaj ri taq ruk'a' wakax che b'anom ruk' ja'risam ch'ich'
e ruk' ronojel kichuq'ab' kkich'awisaj arech nimalaj ktatajik,
arech jun na'tisab'al rech ri Nimalaj Ub'antajik.
- ¹⁷Chi xaqte', nimalaj konojel ri siwantinimit,
jupulik keqaj cho ri ulew,
che uq'ijilaxik ri Kajawxel,
ri Nimalaj Ub'antajik, ri Nimalaj Ukowinem.
- ¹⁸Xoquje' ri e'ajb'ixonelab' nimalaj xkil wi ri Are' ruk' ri kich'ab'al,
e ronojel weri' ri' jun k'i'laj b'ixonik kub'ano.
- ¹⁹K'atek'uri', ri siwan tinimit nimalaj kuk'omij
chech ri Ajawxel che Nimalaj Ub'antajik,
xkib'an ri kich'ab'al chuwach ri are' che nimalaj Toq'ob'isanel Wachaj,
chi k'ate' na kk'isik ri upatanaxik ri Ajawxel,
k'atek'uri' kk'isik ri q'ijlanik.
- ²⁰K'atek'uri', kqaj uloq e kuyak ri uq'ab'
pakiwi' ri nimalaj mulin ib' kech ri e'uk'ojol ri Isra'el,
arech ruk' kowlaj uch'ab'al ke'utewchi'j pa ri ub'i' ri Ajawxel
e arech ruk' ri uq'ijil loq' kub'ij ri ub'i' ri Are'.
- ²¹K'atek'uri', pa ukamul kexuki'k konojel ri winaq
arech kkik'amik ri utewchi'b'al ri Nimalaj Ub'antajik.

Ri tzij ya'l chuq'ab'

- ²²K'atek'uri', chitewchi'j b'a' ri Udyos ri uwachulew e ri jetaq ch'imil
ri are' che pa ronojel k'olb'al nimalaj taq jastaq kub'ano,
ri are' che nimalaj qaq'ijil xub'ano chi cho qasantil uloq,
e xas kub'an chqech jacha ri utoq'ob' ri Are'.
- ²³Chuya' b'a' ri ki'kotemal pa ri qanima',
e chk'oji' b'a' ri utzil pa taq ri qaq'ij ri',
e pa ri Isra'el chub'eq'ij chub'esaq.
- ²⁴Qastzij b'a' chkanaj kan quk' ri jetaq usipanik
e qas chujuloq'o b'a' pa taq we qaq'ij ri'.

No'jib'al taq tzij che k'o rejalab'alil

- ²⁵Ek'o keb' amaq' che ke'uk'ulaj ta ri wuxlab'al,
e ri urox, man jun amaq' ta ne',
- ²⁶e'are' ri siwan tinimit ek'o pa Se'ir, e'are ri e'ajfiliste'o,
e ri moxalaj siwan tinimit che jeqel pa ri Sikem.

Ri uk'isb'al tzij

- ²⁷Jun pixab'anikalaj no'jib'al e eta'mb'al,
 ri xutz'ib'aj kan pa we wuj ri'
 ri Jesus, che uk'ojol ri Sira, ri Ele'asar, che ajjerusalem,
 che xas pa ri ranima' uloq xuq'ejej uloq ri uno'jib'al.
- ²⁸Utz rech ri winaq che amaq'el kutzalij uch'ob'ik we tzij ri'
 e ri winaq che kukoj pa ri ranima' kuch'ak ri' ri uno'jib'al.
- ²⁹E we kuk'aslemaj weri', k'o uchuq'ab' ri' pa ronojel ri uk'aslemal
 rumal rech che are ri usaqil ri Ajawxel uterne'b'em pa ri ub'e.
 K'atek'uri', kuya ri uno'jib'al chkech ri esuk' taq winaq,
 chi pa junalik tewchi'talik ri Ajawxel. Amen. Amen.

Ri b'ix rech malyoxinik

- 51**¹Ri in kwaj kinmalyoxin chawech ri at, Ajawxel, Ajawinel,
 xoquje' kwaj nim katinwil wi ri at, che at Dyos at nukolonel.
 Kinmalyoxin chech ri ab'i'.
- ²Rumal rech che ri at, pa ri nuk'aslemal,
 at ri k'olb'al jawi' kinto' wi wib' e at ri nuchuq'ab'
 e xato' uwach ri nub'aqil chuwach ri kamikal,
 xato' uwach chuwach ri jun k'amb'al kukoj ri itzel raq' winaq chwech
 xato' uwach chuwach ri uchi' ri winaq che ajb'analtzij;
 xato' uwach chkiwach ri winaq che kinkik'ule'laj,
 at ri at nuchuq'ab', ³e rumal che xatoq'ob'isaj nuwach,
 e rumal ri nimalaj uq'ijil ri ab'i',
 xato' nuwach chuwach ri kiware ri kkaj kinkitijo,
 xato' nuwach pa kiq'ab' ri tajin kkitzujukj ri nuk'aslemal,
 xato' nuwach chuwach ri k'ax nuriqon,
- ⁴xato' nuwach aretaq chi' tajin kinpolowik rumal ri q'aq' che usutim wij,
 xato' nuwach panik'aj ri jun q'aq' che man in taj xintz'ijowik,
- ⁵xato' nuwach chupan ri ujul ri Se'ol,
 xato nuwach chuwach ri itzelalaj raq' winaq, chuwach ri tzij che man tzij taj,
- ⁶-xato' nuwach chuwach ri jun raq' ri winaq che xa ajb'anatzij chuwach ri ajawinel-.
- Ri wuxlab'al naqaj chik k'o wi chech ri kamikal,
 ri nuk'aslemal qajinaq chik chuchi' ri Se'ol.
- ⁷Chi xsutux wij e man k'o ta jun kto'w nuwach;
 xinka'y apanoq arech kwaj kinwilo we k'o jun winaq kinuto'o e man k'o taj.
- ⁸K'atek'uri', Ajawxel, xna'taj chwech ri atoq'ob', e ri utzil k'o awuk' chi ojer uloq,
 ri in weta'm che ri at kato' kiwach ri winaq ke'eye'n chawech ri at,
 e ke'akol pa ri kiq'ab' ri ekik'ulel.
- ⁹K'atek'uri', chi cho ri uwachulew xinb'an ri nuch'ab'al,
 xink'omij arech kinkoltaj chuwach ri kamikal.
- ¹⁰Xinsik'in chech ri Ajawxel, ri are' che utatxel ri Wajawxel:
 «Minaya' kan puq'ab' ri uq'ij ri kajmanik;
 pa ri kiq'ij ri winaq che nimal kkib'ano e aretaq chi' inwonol kanoq.
- ¹¹Chi pa junalik nim kinwil na ri' ri ab'i',

kinb'ixoj na ri' ri ab'i' rumal ri malyoxib'al».
 K'atek'uri', ri Ajawxel xutatab'ej ri nuch'ab'al,
¹²rumal rech che ri at xinakol pa ri k'ax, xato' nuwach pa ri uq'ij ri itzel.
 Rumal k'uwa' weri' kinmalyoxin wa' chawech ri at e nim wa' katinwil na wi,
 kintewchi'j na wa' ri ub'i' ri Ajawxel.

Ri ukab' b'ix rech malyoxinik

^{12b}Chixmalyoxin b'a' chrech ri Ajawxel, rumal rech che utz ri are';
 chixmalyoxin b'a' chrech ri Dyos rech ri uq'ajejixik tzij,
 rumal rech che pa junalik ri toq'ob'isab'al uk'u'x;
 chixmalyoxin b'a' chrech ri ajchajnel rech ri Isra'el,
 rumal rech che pa junalik ri toq'ob'isab'al uk'u'x;
 chixmalyoxin b'a' chrech ri Ajk'iysanel ri nimalaj uwachulew,
 rumal rech che pa junalik ri toq'ob'isab'al uk'u'x;
 chixmalyoxin b'a' chrech ri Ukolonel ri Isra'el,
 rumal rech che pa junalik ri toq'ob'isab'al uk'u'x;
 chixmalyoxin b'a' chrech ri kmulin kech ri e'ajisra'el che kijub'um kib',
 rumal rech che pa junalik ri toq'ob'isab'al uk'u'x,
 chixmalyoxin b'a' chrech ri ktuxnisanik ri ukowinem ri rachoch ri David,
 rumal rech che pa junalik ri toq'ob'isab'al uk'u'x
 chixmalyoxin b'a' chrech ri kucha' jun chuchqajaw chkixo'l ri e'ajasadok
 rumal rech che pa junalik ri toq'ob'isab'al uk'u'x
 chixmalyoxin b'a' chrech ri tob'al rech ri Ab'raham
 rumal rech che pa junalik ri toq'ob'isab'al uk'u'x
 chixmalyoxin b'a' chrech ri ab'aj rech ri Isa'ak,
 rumal rech che pa junalik ri toq'ob'isab'al uk'u'x;
 chixmalyoxin b'a' chrech ri ktoq'e'n rech ri Jakob',
 rumal rech che pa junalik ri toq'ob'isab'al uwach;
 chixmalyoxin b'a' chrech ri kcha'ow ri Si'on,
 rumal rech che pa junalik ri toq'ob'isab'al uk'u'x;
 chixmalyoxin b'a' chrech ri Ajawinel chkech ri e'ajawinel,
 rumal rech che pa junalik ri toq'ob'isab'al uk'u'x;
 kunimarisaj ri ukowinem ri siwan utinimit,
 che kkib'ixoxaj konojel ri man kkik'ex ta ri kitzij,
 kunimarisaj ri ukowinem ri Isra'el, ri siwan utinimit xucha'o. Aleluya.

Ri tzij puwi' ri winaq che kutzukuj ri no'jib'al

¹³Aretaq chi' ri in, in k'ojol ala na, aretaq chi' maja' kineb'inoq pa ri uwachulew,
 xinok che utzukuxik ri no'jib'al aretaq chi' kinb'an ri nuch'ab'al chuwach ri Dyos;
¹⁴pa ri rokb'al ri tyoxlaj k'olb'al, xinta' in weri',
 e chi k'ate' na pa ri k'isb'al uq'ij ri nuk'aselemal ri in kintzukuj na wa' ri are'.
¹⁵Pa ri ukotzi'jal, jacha jun uva che chaq' chik,
 sib'alaj xki'kotik ri wanima rumal ri are'.
 Ri waqan xb'e pa ri suk' b'e
 chi pa ri nuk'ojolil, ri in xintzukuj ri are'.
¹⁶Xin q'oyb'a' ukoq jub'iq' ri nuxikin, e xinriq ri are',

- k'atek'uri', nimalaj k'utb'al xinriqo.
- ¹⁷Rumal ri are' ri in xinwinaqarik,
ri in nim xinwil wi ri utzil che are xya'ow ri no'jib'al.
- ¹⁸Rumal rech che ri in xwaj kink'aslemaj pa ri nuk'aslemal,
xintzukuj ri utzil e pa ri uk'isb'al man k'ixb'al ta ri kinkanajik kanoq.
- ¹⁹Ri wuxlab'al ukojom uchuq'ab' chech ri are',
ri in utz uk'olik ri pixab' nub'anom pa ri wanima',
xinlik'ej ri nuq'ab' chikaj
e xinwoq'ej ri numak rumal rech che ri in man weta'm taj ri are'.
- ²⁰Ri in xinkoj ri wuxlab'al ri in chuwach ri are'
e pa ri cha'jch'ob'elil ri in xinriq ri are';
chi pa ri majib'al uloq, ri in xinya ri are' pa ri wanima',
rumal weri' ri in man kinwonob'ax ta wa' kanoq.
- ²¹Xas ruk' ronojel ri uwo nuk'u'x ri in xintzukuj ri are',
rumal k'uwa' utz ri nuch'akoj xinriqo.
- ²²Ri Ajawxel xuya'jun nuch'akoj, ri waq'
ruk' ri are' nim wa' kinwil na wi ri Are'.
- ²³Chixqet b'a uloq wuk', ri ix che man k'o ta iweta'm;
chixk'ol ukoq pa ri ja tijob'al ib'.
- ²⁴¿Jasche ri ix kib'ij che k'o ta rajawaxik chiwech
aretaq chi' chaqi'j ri upa'iqul?
- ²⁵Ri in xinjaq ri nuchi' arech kincha'wik:
chiloq' b'a' ri are' man ruk' ta pwaq,
- ²⁶chikoja' b'a' ri iqul chuxe' ri yuku,
chutijoj b'a' rib' ri iwuxlab'al chech ri pixab',
ri are' naqaj k'o wi chiwech ri ix.
- ²⁷Chiwila' b'a' ruk' ri iwoq'och: ri in man k'o ta k'ax xinriqo
e ri in are xinriq nimalaj uxlamen.
- ²⁸Chiloq'a' ri pixab' ruk' ri k'ilaj saq pwaq,
rumal che ruk' ri are' kich'ak na sib'alaj q'an pwaq ri'.
- ²⁹Chki'kot b'a' ri iwuxlab'al rumal ri utoq'ob' ri Ajawxel,
mixk'ix b'a aretaq chi' nim kiwil wi ri are'.
- ³⁰Chib'an b'a' ri ichak aretaq chi' maja' kopan ri
uq'ij che rajawaxik kib'ano,
e ri Are' kuya na ri' ri utojb'alil chiwech pa ri ukajb'al.
K'isb'al: Uno'jib'al ri Jesus, uk'ojol ri Sira.